

Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä - vaihtoehtoja ja arvioita

Ilppo Greis, Arto Koistinen, Tuukka Salo ja Tommi Tenhola (toim.)

Alkusanat

Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä – vaihtoehtoja ja arvioita -projektin taustalla ovat kansallisen metsästrategian tavoitteet ja strateginen hanke uuden kannustejärjestelmän kehittämisestä. Strategisen hankkeen päätavoitteena on valmistella tulevaisuuden metsätalouden kannustejärjestelmä, jolla edistetään metsien aktiivista ja resurssitehokasta käyttöä ja markkinattomista hyödyistä saatavaa hyvinvointia. Metsästrategian mukaan kannustejärjestelmän tulee olla pitkäjänteinen ja ennustettava. Kansallisen metsästrategian toimeenpanosta vastaa maa- ja metsätalousministeriö.

Uuden yksityismetsätalouden kannustejärjestelmän valmistelu aloitettiin 3.12.2015 pidetyllä työpajalla ja siihen liittyvällä toimijakyselyllä. Työpaja oli aloitustilaisuus uuden kannustejärjestelmän suunnittelulle. Tämä projekti tukee maa- ja metsätalousministeriötä uuden kannustejärjestelmän kehittämisessä.

Projektin tulokset ovat synteesi metsänomistajakyselyn, haastattelujen, työpajojen ja kirjallisuuden pohjalta. Lopputulos on yhdistelmä erilaisista kannustimista, jotka painottuvat suoran tuen sijaan välillisiin keinoihin. Kannustettavien kohteiden painopiste poikkeaa olennaisesti nykyisistä. Periaatteena on ollut, ettei suoraa taloudellista tukea enää suunnata toimenpiteisiin, jotka ovat sinällään kannattavia.

Projektin on rahoittanut maa- ja metsätalousministeriö. Kiitämme metsäneuvos Marja Hilska-Aaltosta projektin ohjaamisesta. Lisäksi kiitämme kyselyyn, haastatteluun ja työpajoihin osallistuneita arvokkaista näkemyksistä ja mielipiteistä. Metsänomistajakyselyn toteuttamisessa avusti metsätieteiden opiskelija Tuukka Salo Helsingin yliopistosta. Uuden kannustejärjestelmän kehittäminen jatkuu maa- ja metsätalousministeriön johdolla.

Helsingissä 30.11.2016

Tapio Oy

Panu Kallio

Greis, I., Koistinen A., Salo, T. & Tenhola, T. (toim.). 2016. Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä - vaihtoehtoja ja arvioita. Tapion raportteja nro 11.

© Tapio Oy

ISSN 2342-804X (pdf)

ISBN 978-952-5632-41-5

<http://Tapio.fi/verkkojulkaisut>

Sisällys

Alkusanat	1
Tiivistelmä	5
1 Johdanto	8
1.1 Tausta	8
1.2 Tavoite	9
2 Selvityksessä käytetyt aineistot	10
2.1 Kirjallisuusselvitys	10
2.2 Metsänomistajakysely	10
2.3 Haastattelut	10
2.4 Työpaja	11
3 Kannusteet metsätaloudessa	12
3.1 Kannusteet yhteiskunnan kannalta	12
3.1.1 Yhteiskuntataloudelliset vaikutukset	14
3.1.2 Aluetaloudelliset vaikutukset	15
3.1.3 Kannustepolitiikka yhteiskunnan näkökulmasta tulevaisuudessa	16
3.2 Kannusteet metsänomistajan kannalta	19
3.3 Kannusteet metsätalouden toimijoiden kannalta	22
3.4 Kannusteiden yksityis- ja kansantaloudellisia vaikutuksia	23
3.5 Kannustetyypit	30
3.5.1 Suora tuki tai laina	30
3.5.2 Epäsuora kannustaminen	36
3.5.3 Verotukselliset kannusteet	37
3.5.3.1 Metsävähennys	39
3.5.3.2 Hankintatyön osittainen verovapaus	40
3.5.3.3 Väliaikainen verohuojennus puunmyyntituloille	40
3.5.3.4 Tilajärjestelyihin liittyvät verokannusteet	41
3.6 Mahdollisia kannustamisen kohteita	42
4 Kyselyn, haastattelujen ja työpajan tulokset	47
4.1 Metsänomistajakysely	47
4.2 Asiantuntijahaastattelut	48
4.3 Työpaja	51
5 Johtopäätökset - uuden kannustejärjestelmän sisältö	54
Lähteet	62
LIITE 1 Metsänomistajat kannusteiden hyödyntäjinä	65
1 Metsänomistajakyselyn tulokset	65
1.1 Kyselyn toteutus	65
1.1.1 Metsänomistajakyselyn tulokset metsäomistuksen pinta-alaryhmittäin	67

1.1.2 Katoanalyysi	68
1.1.3 Taustatiedot	70
1.1.4 Metsän omistuksen tavoitteet ja aktiivisuus	75
1.2. Kemera-tuen käytön aktiivisuus	78
1.2.1 Kemera-tuen käyttö	78
1.2.2 Kemera-tuen käyttöön kannustavat tekijät	80
1.3 Aikeet tehdä toimenpiteitä ja tuen merkitys	82
1.3.1 Tulevat toimenpiteet	82
1.3.2 Tuen merkitys toimenpiteiden toteuttamisessa	83
1.4 Kehittämistarpeet tarjonnassa	84
1.4.1 Tietolähteiden käyttö nykyään ja niiden tärkeys tulevaisuudessa	84
1.4.2 Metsäammattilaisen apu	87
1.4.3 Markkinattomat hyödyt	89
1.4.4 Motivointi monipuoliseen metsien käyttöön	91
1.5 Tukien kohdentaminen	93
1.5.1 Tuen kytkeminen kasvukauden pituuteen	99
1.6 Tukijärjestelmän kehitystarpeet	100
1.6.1 Kemera-tukijärjestelmän ja sen asioinnin kehitystarpeet	100
1.6.2 Rahallisten kannusteiden tarve	104
1.7 Yhteenveto	108
Liite 2 Metsänomistajakyselyn vastausmäärät pinta-alaluokittain	111
Liite 3 Asiantuntijahaastattelun kysymykset	122
Liite 4 Työpajan ryhmäjako	124

Tiivistelmä

Projektin toteutus

Uuden yksityismetsätalouden kannustejärjestelmän valmistelu aloitettiin 3.12.2015 Tapio Oy:n ja maa- ja metsätalousministeriön järjestämällä työpajalla ja siihen liittyvällä toimijakyselyllä. Tapio Oy jatkoi 2016 metsätalouden uuden kannustejärjestelmän selvittämistä maa- ja metsätalousministeriön tilaamassa projektissa ”Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä – vaihtoehtoja ja arvioita”. Tarkoituksena oli tukea maa- ja metsätalousministeriötä uuden kannustejärjestelmän kehittämisessä, tuoda vaihtoehtoja nykyiselle järjestelmälle ja selvittää erityisesti uudenlaisia kannusteita. Tässä raportissa kuvataan projektin tulokset.

Projektin keskeisenä tavoitteena oli selvittää metsänomistajien näkemyksiä kannustejärjestelmästä sekä tuottaa tarkasteluja vaihtoehtoisista kannusteista ja kannustamisen kohteista. Projektissa tehtiin kirjallisuuskatsaus, toteutettiin laaja metsänomistajakysely, haastateltiin useita asiantuntijoita ja päättäjiä sekä järjestettiin uusi työpaja.

Metsänomistajakyselyyn vastasi 1 238 metsänomistajaa 5 433 kutsutusta. Vastausprosentti oli 22,8 prosenttia. Haastatteluihin osallistui 12 asiantuntijaa ja päättäjää, jotka edustivat metsänomistajajärjestöjä, metsäteollisuutta, metsä-, elinkeino- ja ympäristöhallintoa sekä tutkimus- ja kehittämisorganisaatioita. Projekti järjesti työpajan metsätalouden uuden kannustejärjestelmän vaihtoehtoja 6.9.2016. Työpajaan osallistui 37 asiantuntijaa eri organisaatioista. Kirjallisuudesta selvitettiin 2000-luvun aikana julkaistuja tutkimuksia, artikkeleita ja raportteja.

Muodostettaessa käsitystä uudesta kannustinjärjestelmästä edellä mainittujen lähteiden perusteella törmättiin usein ristiriitaisiin kantoihin. Esimerkiksi metsänomistajat halusivat jatkaa nykyisiä metsänhoidon tukia kun taas asiantuntijat olivat valmiita luopumaan niistä. Lisäksi näkemyksiin vaikuttaa, käsitelläänkö tukijärjestelmää kansan- vai aluetalouden kannalta.

Uusi kannustejärjestelmä

Yhteiskunnan kannalta metsätalouden kannusteet olisi suunniteltava niin, että mahdollisimman pienellä panoksella saavutettaisiin mahdollisimman suuri kannustevaikutus, joka tukee yhteiskunnan taloudellisten, ekologisten ja sosiaalisten päämäärien saavuttamista sekä kustannustietoisuutta.

Uuden kannustinjärjestelmän laadinnassa tavoitteena pidettiin tehokkaampaa ja nykyistä yksinkertaisempaa rakennetta. Tuettavien toimenpiteiden kohdalla se tarkoittaa näiden lukumäärän rajoittamista. Kriteereinä käytettiin kannustettavien toimenpiteiden liiketaloudellista kannattavuutta ja kansantaloudellista vaikuttavuutta sekä työläjien painoarvoa järjestelmän yksinkertaistamisessa.

Samaa periaatetta sovellettiin esitettäessä toimenpiteiden kannustamisessa käytettäviä keinoja. Hankemäärältään runsaita työläjejä on esitetty joko poistettavaksi yksityistaloudellisesti kannattavina kokonaan tuen piiristä tai niille on esitetty mahdollisimman kevyellä hallinnolla ja säätelyllä hoidettavaa kannustinmenettelyä.

Kannustejärjestelmä on yhdistelmä nykyisistä ja uusista kannusteista sekä nykyistä harvemmista kannustettavista toimenpiteistä. Osaa toimenpiteistä ei liiketaloudellisesti kannattavina tulisi enää edistää suorilla kannusteilla ja osaa toimenpiteistä tulisi edistää hallinnollisesti kevyemmällä kannustimilla. Resurssien käyttämistä välilliseen kannustamiseen kuten neuvontaan ja viestintään tulisi lisätä. Isompiin käsittelyalueisiin ja hankekokonaisuuksiin tulisi kannustaa nykyistä enemmän esimerkiksi yhteistoimintaa lisäämällä.

Suoran taloudellisen kannustamisen kohteena olevat toimenpiteet

Kantava ja toimiva metsätieverkosto on perusinfraa joka palvelee puuhuoltoa, metsänhoitoa, virkistyskäyttöä, maaseutualueiden asutusta sekä elinkeino- ja pelastustoimintaa. Projektissa pidettiin tärkeänä, että **metsätien rakentaminen ja perusparannus** pidettäisiin taloudellisen kannustamisen piirissä. Myös näiden yhteishankkeiden kokoamistyö ennen varsinaista suunnittelua vaatisi taloudellisia kannustimia onnistuakseen nykyistä paremmin.

Metsätalouden vesistökuormitusta voidaan vähentää vesiensuojelutoimenpiteillä. Suometsänhoidon hankkeen yhteydessä tehtävät **vesiensuojelutoimenpiteet** ja yhteishankkeisiin osallistuvien tilojen kokoaminen ennen varsinaista suunnittelua tarvitsevat kannustimia

Ilmaston lämpeneminen ja ympärivuotiset hakkuut lisäävät metsän terveyteen kohdistuvia uhkia. Näiden torjuminen on puuntuotannon ja metsän elinvoimaisuuden edellytysten kannalta tärkeää perustoimintaa. Metsän terveyden edistäminen kuuluisi kannustettavien toimenpiteiden joukkoon. **Kasvuhäiriöalueiden terveyslannoitukset ja turvemaiden pitkävaikutteinen ravinnetason nosto tuhkalannoituksella** pidettäisiin edelleen kannustimien piirissä. Kannustinjärjestelmässä tulisi olla lisäksi valmius reagoida nopeasti laajoihin metsän terveyttä haittaaviin **metsätuhoihin**.

Metsäluonnon monimuotoisuuden edistäminen metsäluontoa suojelemalla ja hoitamalla tuottaa hyötyjä, joilla ei ole markkinahintaa. Tämän takia **ympäristötuki ja luonnonhoitohankkeet** tulisi säilyttää kannusteiden piirissä. Metsäympäristön hoitoon, kuten vesiensuojeluun liittyvät toimenpiteet tulee myös pitää mukana tuettavina toimenpiteinä. Tässä vesiensuojelulla tarkoitetaan laajoja hankkeita, jotka eivät kuulu yksittäisten suometsänhoidon yhteydessä tehtäviä vesien suojelutoimenpiteisiin.

Välillisen kannustamisen kohteena olevat toimenpiteet

Markkinattomat ekosysteemipalvelut on syytä pitää kannustettavien toimenpiteiden joukossa. Näitä ovat: metsäkulttuuriin, metsän terveysvaikutuksiin-, maisemahankkeisiin sekä marjastukseen ja sienestykseen liittyvä edistäminen neuvontaprojekteina ja viestintänä. Myös edellytysten luominen markkinapohjaisille palveluille voisi olla kannusteiden piirissä.

Hiilen sidontaan ja ilmaston muutokseen sopeutumiseen liittyvä kehitystyö, neuvonta ja viestintä tulisi ottaa nykyistä aktiivisemmin kannustinjärjestelmän piiriin. Tavoitteena tässä ovat elinvoimaiset ja kestävästi hoidetut metsät ja mahdollinen metsäpinta-alan nosto esimerkiksi pellon metsityksellä.

Julkista panostamista **työmenetelmien kehittämiseen** ja innovaatioihin kannattaa edelleen jatkaa ja hakea tähän aktiivisesti muitakin rahoituslähteitä nykyisen budjetti ja hankerahoituksen lisäksi.

Jalostetun siemenmateriaalin tuotanto ja käytön edistäminen edellyttää edelleen yhteiskunnan panostusta. Jalostetun siemenmateriaalin käyttö edistää metsän kasvua ja sitä kautta ilmaston muutokseen sopeutumista.

Metsäpalvelujärjestelmien edistämässä **metsävaratiedon vapaan saatavuuden turvaaminen ja järjestelmien välisen tiedonsiirron standardisointi** tarvitsee julkista rahoitusta.

Neuvonta ja viestintä ovat monipuolisia ja hyvin kohdennettavissa sekä neuvottavien että neuvonnan kohteena olevien toimenpiteen perusteella. **Vaikka usean metsänhoidon toimenpiteen tuki lakkautettaisiin, näihin tulee kohdistaa entistä enemmän neuvontaa. Neuvonnalla ja viestinnällä tulisi olemaan selvästi nykyistä suurempi merkitys, jotta tukien lopettaminen ei aiheuttaisi merkittävää pudotusta esimerkiksi taimikonhoidon, nuorten metsien korjuun ja suometsien hoidon työmäärissä.**

Yhteistoimintaan tulisi kannustaa nykyistä enemmän isompiin käsittelyaloihin - ja hankekokonaisuuksiin pääsemiseksi. Neuvonta- ja viestintäkampanjat sekä yhteishankkeiden tai usean maanomistajan kerralla tehtävien hankkeiden yksittäisiä hankkeita suurempi kannustin olisivat käyttökelpoisia keinoja tähän pääsemiseksi.

Kannustamisen keinot

Ehdotettavia kannustamisen keinoja ovat veroetuus, de minimis-tuki, nykyisen kaltainen suora tuki, neuvonta ja viestintä, budjetti- ja hankerahoitus sekä palvelusetelit. Hallinnon keventämiseksi nykyisen kaltaista suoraa tukea tulisi käyttää vain niissä kohteissa, joita on lukumäärältään vähän. De minimis ja veroetuuudet olisivat hallinnollisesti nykyistä kevyempiä menetelmiä muiden toimenpiteiden kannustamisessa.

Neuvontaa ja viestintää voi kannustaa budjetti- tai hankerahoituksella tai metsänomistajalle suoraan annettavilla palvelusetelillä. Myös valtion budjetin ulkopuolisten institutionaalisten tai yksityisten rahoituslähteiden käyttöä kannusteiden rahoittamiseen tulisi vielä selvittää.

EU:n valtiontukisäännösten näkökulmasta Suomen kemera-tuet ovat investointitukia ja edellyttävät siksi raskasta hallintoa. De minimis tukeen siirtyminen mahdollistaisi kansallisesti päättämisen kannustimista, kannustettavista toimenpiteistä ja kannustinjärjestelmän menettelytavoista.

1 Johdanto

1.1 Tausta

Metsätalouden uuden kannustejärjestelmän kehittäminen sisältyy kansallisen metsästrategian 2025¹ strategisiin hankkeisiin, Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä ja resurssitehokas metsänhoito. Hankkeilla toteutetaan metsästrategian tavoitteita ja metsäpoliittisen selonteon² strategisia päämääriä.

Taulukko 1. Kannustejärjestelmän taustalla ovat metsäpoliittisen selonteon 2050 strategiset päämäärät ja kansallisen metsästrategian tavoitteet (erityisesti 3., 3.1 ja 3.2).

Metsäpoliittinen selonteko 2050, strategiset päämäärät	Kansallinen metsästrategia 2025, tavoiteryhmät
1. Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille.	1.1 Metsäala kasvaa, alan yritykset uudistuvat sekä uusia ja kasvavia yrityksiä kehittyä
	1.2 Raaka-aineiden saatavuus mahdollistaa metsien käytön lisäämisen ja uudet investoinnit
	1.3 EU:n ja kansainvälinen metsäpolitiikka edistävät metsien ja puun kestäväää käyttöä, hyväksyttävyyttä ja kilpailukykyä
2. Metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat.	2.1 Metsäalan osaaminen on monipuolista ja vastaa muuttuvia tarpeita
	2.2 Hallinto on joustava, vaikuttava ja asiakaslähtöinen
3. Metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä.	3.1 Metsätalous on aktiivista ja yritysmäistä 3.2 Metsäluonnon monimuotoisuus sekä ekologinen ja sosiaalinen kestävyys vahvistuvat

Kansallisen metsästrategian mukaan tulevaisuuden metsätalouden kannustejärjestelmän tavoitteena on edistää metsien aktiivista ja resurssitehokasta käyttöä ja markkinattomista hyödyistä saatavaa hyvinvointia. Kannustejärjestelmän tulisi olla pitkäjänteinen ja ennustettava.

Vaihtoehtoisia malleja kannustejärjestelmälle voisivat olla nykyisen kestävän metsätalouden rahoituslain mukainen tukijärjestelmä, metsien käytön aktiivisuuden lisäämistä verotuksen keinoin, informaatio-ohjauksen roolin vahvistaminen sekä painopisteen muuttaminen kehittämishankkeiden ja innovaatioiden tukemiseen. Kannustejärjestelmä edistää metsien oikea-aikaista metsänhoitotoimenpiteitä,

¹ Kansallinen metsästrategia 2025. Valtioneuvoston periaatepäätös 12.2.2015. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 6/2015. Linkki.

² Valtioneuvoston metsäpoliittinen selonteko 2050. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 1/2014. Linkki.

jalostetutun taimiaineksen käyttöä sekä metsien terveydestä huolehtimista. Kannustejärjestelmän tulee erityisesti turvata markkinattomien hyötyjen, kuten ympäristöhyötyjen tuotanto ja näitä koskevat palvelut.

Uutta kannustejärjestelmää kehitettäessä tulee kiinnittää erityistä huomiota sen vaikuttavuuteen sekä kannusteiden käytön että metsänomistajien aktiivisen metsätalouden harjoittamisen kannalta. Uuden kannustejärjestelmän valmistelu aloitettiin 3.12.2015 Tapio Oy:n ja maa- ja metsätalousministeriön järjestämällä työpajalla ja siihen liittyvällä toimijakyselyllä.

Tapio Oy jatkoi 2016 metsätalouden uuden kannustejärjestelmän selvittämistä maa- ja metsätalousministeriön tilaamassa projektissa ”Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä – vaihtoehtoja ja arvioita”. Tarkoituksena oli tukea maa- ja metsätalousministeriötä uuden kannustejärjestelmän kehittämisessä, tuoda vaihtoehtoja nykyiselle järjestelmälle ja selvittää erityisesti uudenlaisia kannusteita. Tässä raportissa esitetään projektin tulokset.

Nykyinen kannustejärjestelmä perustuu Kestävän metsätalouden rahoituslakiin (kemera), joka on voimassa 2020 loppuun asti. Uusi kannustejärjestelmä otetaan käyttöön tämän jälkeen, mikäli se arvioidaan tarkoituksenmukaiseksi. Kannustejärjestelmällä tarkoitetaan tässä projektissa rahamääräistä tukea tai muuta etua ja tällä tavoiteltavaa toimenpidettä.

1.2 Tavoite

Projektin keskeisenä tavoitteena on selvittää metsänomistajien näkemyksiä kannustejärjestelmästä sekä tuottaa tarkasteluja vaihtoehtoisista kannusteista ja kannustamisen kohteista. Uuden kannustejärjestelmän selvittämisessä lähtökohtina ovat mm. hallinnon keventäminen, laajempien kokonaisuuksien ja yhteistyön hakeminen, viestinnän ja neuvonnan kehittäminen, uudenlaisten ekologisten ja aineettomien palvelujen tukeminen, tukien kohdentaminen esim. kampanjojen kautta tai rajatuille metsänomistajiryhmille.

Projektin tavoiteltavat tulokset ovat:

1. kuvataan kannustejärjestelmän tarkoitus ja tarve.
2. tuotetaan tietoa metsätalouden kannusteiden vaikuttavuudesta ja arvioidaan ko. tiedon perusteella, miten aiempaa niukemmalla rahoituksella saataisiin mahdollisimman suuri vaikuttavuus.
3. kuvataan vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa uusi kannustejärjestelmä sekä sillä tuettavia toimenpiteitä
4. selvitetään keinoja, joilla kannusteiden hallintoa ja valvontaa voidaan kehittää kustannustehokkaammaksi

2 Selvityksessä käytetyt aineistot

2.1 Kirjallisuusselvitys

Kirjallisuusselvityksessä on keskitytty pääasiassa 2000-luvun aikana julkaistuihin tutkimuksiin, artikkeleihin ja raportteihin, joiden aihepiireinä ovat metsätalouden tukien ja muiden kannusteiden yksityis- ja kansantaloudelliset vaikutukset sekä metsänomistajien taloudellinen käyttäytyminen. Kirjallisuusselvityksestä saadut tiedot on sisällytetty lukuun 3.

2.2 Metsänomistajakysely

Metsänomistajakyselyssä selvitettiin metsänomistajan näkemyksiä keinoista, joilla tulevaisuudessa voisi edistää metsistä saatavaa hyvinvointia ja metsien aktiivista ja monipuolista käyttöä. Kysely toteutettiin internet-kyselynä, joka lähetettiin 5 433 metsänomistajalle. Yhteystiedot poimittiin satunnaisesti Suomen metsäkeskuksen tietojärjestelmästä sillä rajauksella, että metsänomistaja oli ilmoittanut sähköpostiosoitteensa metsäkeskukselle ja hänen metsätilansa koko oli vähintään 5 hehtaaria.

Kysely oli vastaajille auki 17 päivää aikavälillä 7.4. – 24.4.2016, jonka aikana lähetettiin kaksi muistutusviestiä. Kyselyyn vastasi 1238 metsänomistajaa 5433 kutsutusta. Vastausprosentti oli 22,8 prosenttia. Kyselyn aloittaneista kyselyn keskeytti 3,2 prosenttia eli 175 vastaajaa ja koko kyselyn teki 19,6 prosenttia eli 1063 vastaajaa. Kyselyyn vastaamatta jätti 77,2 prosenttia eli 4195 kutsutuista. Kyselyn tekemiseen käytettiin ZEFsurvey-kyselytyökalua.

Kyselyn tulokset ovat tiivistelmänä luvussa 4.1 ja kokonaisuudessaan liitteessä 1.

2.3 Haastattelut

Projektissa haastateltiin 12 asiantuntijaa ja päättäjää, jotka edustivat metsänomistajajärjestöjä, metsäteollisuutta, metsä-, elinkeino- ja ympäristöhallintoa sekä tutkimus- ja kehittämisorganisaatioita. Haastattelun tuloksia on käytetty pelkästään taustamateriaalina projektin raportissa esitettyjen kannustejärjestelmien kuvaamisessa. Raportissa ei ole mainittu haastateltavien nimiä, heidän edustamiaan organisaatioita eikä näihin ole yhdistetty raportissa esitettyjä kannanottoja.

Haastattelukysymyksissä lähdettiin tarkoituksellisesti viime vuoden aloitustyöpajan lopputulemasta ja vallalla olevasta olettamuksesta, että 2020-luvun kannustejärjestelmän kehittämisessä lähdetään puhtaalta pöydältä. Kysymyksissä ei siksi haettu koettuja ratkaisuja vaan ennemminkin uusia ja innovatiivisia. Haastattelukysymykset ovat tämän raportin liitteessä 3 ja kooste vastauksista luvussa 4.2

2.4 Työpaja

Projekti järjesti työpajan metsätalouden uuden kannustejärjestelmän vaihtoehdoista 6.9.2016. Työpajaan osallistui 37 asiantuntijaa. Työpajassa pohdittiin uutta kannustejärjestelmää seuraavien kysymysten kautta:

- *Perusmetsätalous on kannattavaa – miksi sitä kuitenkin pitäisi tukea?*
- *Metsien monimuotoisuuden turvaaminen ja ympäristönhoito eivät toteudu markkinalähtöisesti - selviääkö luonto ilman kannustimia?*
- *Infran ylläpito ja kehittäminen ovat metsätalouden harjoittamisen perusta (metsävaratieto, tiet, tila- ja omistusrakenne, yhteishankkeiden edistäminen) – voiko tämän jättää markkinoiden hoidettavaksi?*
- *Työllisyys, aluepolitiikka, yrittäjyys ovat tärkeitä yhteiskunnan kannalta - pitääkö niitä edistää tukemalla kannattavaa elinkeinoa?*

Työpajan tulokset on esitetty luvussa 4.3.

3 Kannusteet metsätaloudessa

3.1 Kannusteet yhteiskunnan kannalta

Kestävän metsätalouden rahoituslainsäädännön kokonaisuudistustyöryhmän muistiossa todetaan, että tukijärjestelmän tavoitteena on ollut kannustaa yksityisiä metsänomistajia metsiensä kestäväan hoitoon ja käyttöön tavalla, jolla yksityistalouden tavoitteiden ohella voidaan saavuttaa myös yhteiskunnan metsäpolitiikalle ja metsien käytölle asettamat tavoitteet.³

Kestävän metsätalouden rahoituksen tuet voidaan jakaa pääosiltaan puuntuotannon edellytyksiä tai luonnon tilaa parantaviin toimiin. Vähentämällä metsänomistajien taloudellista riskiä ohjataan yksityismetsänomistajia metsiensä hoidossa ja käytössä, sekä kannustetaan heitä säilyttämään metsänsä elinvoimaisina, monimuotoisina, tuottavina ja uusiutumiskykyisinä.⁴ Taulukossa 2 esitetään kestäväan metsätalouden rahoituslain vaiheet ja tuettavat työlajit.

Puuntuotantoa tukevia kannusteita on perusteltu puunkasvatuksen investointien ja tuottojen välisellä pitkällä aikavälillä. Pitkä aikaväli johtaa siihen, että metsänomistajat investoivat metsiin yhteiskunnan kannalta liian vähän.⁵ Investointi on kuitenkin myös metsälön arvoa nostava tekijä.

Yhteiskunnallisesti merkittävää on runsaiden metsävarojen turvaaminen ja niiden kestävä hyödyntäminen myös tulevaisuudessa. Aikaisempien tukijärjestelmien aikana puuston kokonaiskasvu on lisääntynyt alle kuudessa vuosikymmenessä yli 45 milj. kuutiometriä, josta arvioidaan 15-20 milj. kuutiota olevan metsänparannustoiminnan ansiota.⁶

Pienelläkin rahoitustuella uskotaan olevan merkittävä kannustevaikutus metsänomistajan omaan investointipäätökseen. Metsäntutkimuslaitoksen (nykyisin Luonnonvarakeskus, Luke) tekemässä selvityksessä on arvioitu, että vuosina 1960–2000 intensiivisen metsätalouden harjoittamisella on saatu aikaan yksityismetsissä runsaan 15 milj. kuutiometrin kasvunlisäys. Tästä julkisen tuen osuus on arviolta noin 60 %.⁷

Luonnon tilan parantamiseen kannustavan tuen kautta on pyritty edistämään metsänomistajaa tekemään metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisella

³ Kestävän metsätalouden rahoituslainsäädännön kokonaisuudistustyöryhmä. 2014. Työryhmänmuistio. mmm 2014:3. http://docplayer.fi/3499677-Kestavan-metsatalouden-rahoituslainsaadannon-kokonaisuudistustyoryhma.html#show_full_text

⁴ Hyyrynen, M. 2013. Ympäristön kannalta haitalliset tuet. Ympäristöministeriön raportteja 13/2013 <http://www.ym.fi/download/noname/%7BB3E047CC-DD7A-4897-BA56-513FBDC50C5F%7D/40297> s. 85

⁵ Mäki, O., Ovaskainen, V., Hänninen, H. & Karppinen, H. 2011. Metsäpolitiikan ohjauskeinot: Arviointikehikko ja sovellus Suomen metsäpolitiikkaan. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 213. 50 s <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp213.pdf> s. 8

⁶ Kestävän metsätalouden rahoituslainsäädännön kokonaisuudistustyöryhmä. 2014. Työryhmänmuistio. mmm 2014:3. http://docplayer.fi/3499677-Kestavan-metsatalouden-rahoituslainsaadannon-kokonaisuudistustyoryhma.html#show_full_text s. 18-20

⁷ Leppänen, J. 2004. Metsänparannustoiminnan kansantaloudelliset vaikutukset: Investointien vaikutukset puuston kokonaismäärään ja puun tarjontaan. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923

edistetään markkinattomien hyötyjen syntymistä tai vältetään haitallisten ulkoisvaikutusten muodostumista.¹⁹

Myöskään metsätalouden vesiensuojelutoimenpiteitä ei olisi yksityistaloudellisesti kannattavaa tehdä samassa laajuudessa kuin mitä yhteiskunnallinen optimi edellyttää. Ympäristöministeriön teettämässä selvityksessä metsätalouden tuet eivät osoittautuneet merkittävästi ympäristövaikutuksia lisääviksi.⁸ Ympäristöministeriön teettämän selvityksen mukaan metsätalouden tuet eivät ole ns. ympäristön kannalta haitallisia tukia.⁹

Taulukko 2. Kestävän metsätalouden rahoituksella tuetut työlajit.

Työlaji	Laki 1094/1996		Laki 34/2015
Metsänuudistaminen (vajaatuottoiset ja tuhokohteet sekä pellonmetsitys)	1.1.1997 alkaen	31.5.2015 asti	
Kulotus/ luonnonhoidollinen kulotus	1.1.1997 alkaen	31.5.2015 asti	Luonnonhoito- hankkeena 1.6.2015 alkaen
Taimikon varhaishoito			1.6.2015 alkaen
Nuoren metsän hoito			
• taimikon perkaus ja harvennus • verhopuuston poisto ja harvennus	1.1.1997 alkaen		Taimikonhoito ja nuoren kasvatusmetsän harvennus yhdistyivät 1.6.2015 alkaen
• nuoren kasvatusmetsän (2. kehitysluokka) harvennus, kutsutaan myös kunnostukseksi	1.1.1997 alkaen		
• pystykarsinta	1.1.1997 alkaen	31.5.2015 asti	
Energiapuun korjuu (nmh-kohteelta) ja haketus**	1.1.1997 alkaen	31.5.2015 asti	
Pienpuun korjuu (nmh-kohteelta)			1.6.2015 alkaen
Metsänterveyslannoitus	1.1.1997 alkaen		
Kunnostusojitus*/Suometsän hoito	1.1.1997 alkaen		Työlajiksi suometsänhoito 1.6.2015 alkaen
Metsätien perusparannus*ja tekeminen*	1.1.1997 alkaen		

⁸ Hyyrynen, M. 2013. Ympäristön kannalta haitalliset tuet. Ympäristöministeriön raportteja 13/2013
<http://www.ym.fi/download/noname/%7BB3E047CC-DD7A-4897-BA56-513FBDC50C5F%7D/40297>

⁹ Hyyrynen, M. 2013. Ympäristön kannalta haitalliset tuet. Ympäristöministeriön raportteja 13/2013
<http://www.ym.fi/download/noname/%7BB3E047CC-DD7A-4897-BA56-513FBDC50C5F%7D/40297>

Juurikäävän torjunta torjunta-aineella	1.1.1997 alkaen		18.4.2016 asti (ei päätöstä)
Juurikäävän torjunta kantojen nostolla	10.12.2003*** alkaen	31.5.2015 asti	
Erillinen suunnittelutuki em. töihin	1.1.1997 alkaen	31.5.2015 asti	Suunnittelun osuus sisältyy kunkin em. työlajin tukeen 1.6.2015 alkaen
Ympäristötuki	1.1.1997 alkaen		
Tuki luonnonhoitohankkeisiin	1.1.1997 alkaen		

* laina ollut rahoitusvaihtoehtona. Lainoista on luovuttu 2010-luvulle tultaessa

1. ** tukea haketukseen 31.12.2012 asti

*** maa- ja metsätalousministeriön asetus 989/2003

3.1.1 Yhteiskuntataloudelliset vaikutukset

Nykymuotoiset tuet ovat parantaneet tuettujen metsätalouden toimenpiteiden yksityistaloudellista kannattavuutta. Sekä julkisen tuen käyttö että neuvontaan osallistuminen ovat vaikuttaneet selvästi investointeja lisäävästi.¹⁰ Yhteiskuntatalouden kannalta on olennaista, että eri muodoissa metsänomistajille annettu tuki luo lisäarvoa koko yhteiskuntaan. Rahamääräisen lisäarvon lisäksi on otettava huomioon mm. puuraaka-aineen saannin varmuus, joka on elinehto puuhun pohjautuvalle teollisuus- ja energiatuotannolle.

Rahamääräisiä laskelmia nykymuotoisten tukien tuomista hyödyistä on niukasti. Laskelmien teko on myös varsin vaikeaa monimutkaisten vaikutussuhteiden ja aikahorisontin pituuden vuoksi. On esitetty, että koska yhteiskunnan aikahorisontti on selvästi pidempi kuin yksityisen metsänomistajan, niin suurelta osalta metsänparannusinvestoinneista ei voida edellyttääkään realisointimahdollisuutta vielä 20–30 vuoden aikajänteellä.¹¹ Kun metsätalous saa oikein kohdennettua lisäpanostusta, sen seurausvaikutukset näkyvät aluetaloudessa parantuneena työllisyytenä sekä muiden elinkeinojen ja esimerkiksi vähittäiskaupan vahvistumisena.

Nuoren metsän hoito kampanjan vaikutuksista tehdyn tutkimuksen mukaan taimikonhoito ja nuoren metsän hoito vaikuttivat tilastollisesti merkitsevästi ensi harvennuskertymiin ja puuston järeytymiseen metsikön elinaikana. Kampanjan rahoitukseksi laskettiin neuvontaan ja viestintään käytetyn rahoituksen lisäksi tukeen ja sen hallinnointiin käytetty. Yhteiskunnan näkökulmasta tehdyt laskelmat osoittivat, että Nuoren metsän hoito -kampanja oli varsin perusteltu. Vielä 5 prosentin laskentakorkokannalla kampanjan hyödyt olivat kustannuksia suuremmat.¹²

Metsäntutkimuslaitoksen (nyk. Luonnonvarakeskus) aiemman selvityksen mukaan ei voida suoraan arvioida eri tukimuotojen, kuten suorana tukena jaettavan ja epäsuoran

¹⁰ Aarnio, J. (toim.) 2004. Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://www.metla.fi/julkaisut/mt/2004/923.htm>

¹¹ Aarnio, J. (toim.) 2004. Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1923-7>

¹² Ahtikoski, A. 2002. Nuoren metsän hoito -kampanjan yksityis- ja yhteiskuntataloudelliset vaikutukset. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 853. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1833-8>

neuvontaan suunnatun julkisen rahoituksen, suhteellista tehokkuutta. Ammattiavulla voi lopulta olla metsänomistajalle suurempi merkitys kuin rahamääräisesti usein varsin pienellä tuella. Aktiivinen metsätalouden harjoittaminen ei voi olla jatkuvan tuen varassa, vaan sen edellytyksenä on omistajan lisääntynyt tieto mahdollisuuksista ja kannattavuudesta. Tällainen tiedon ja motivaation lisäys on neuvonnan tavoitteena.¹³ Tuoreessa, nuoren metsän hoidon tuen vaikutuksia käsitelleessä tutkimuksessa taloudellisen tuen todettiin olevan käyttökelpoinen ohjauskeino erityisesti yhdistettynä informaatio-ohjaukseen.¹⁴

Kestävän metsätalouden rahoituksella on tuettu pieniläpimittaisen puun korjuuta, millä on pyritty edistämään hoitamattomien riukumetsien hoitoa. Tuen saamiseksi puu on aiemmin pitänyt käyttää energiaksi, mutta nyttemmin tästä rajoitteesta on luovuttu. Tuki on osaltaan auttanut lisäämään metsähakkeen käyttöä, mitä ympäristö- ja energiapoliittiset tavoitteet ovat edellyttäneet.

Nykyisessä myyntituloverotuksessa varsinaisia metsätalouden verotukia ovat metsävähennys ja hankintatyön arvon rajallinen verovapaus. EU-komission kannan mukaan metsävähennystä ei tulkita valtiontueksi. Muiden metsätalouden verotusta säätelevien lakien verotuet ovat pääsääntöisesti linjassa yleisten elinkeinotoiminnan veropohja määrittelyiden ja verotuskäytännön kanssa.¹⁵ Hankintatyön rajallinen verovapaus tukee omatoimista työtä, millä on merkitystä maaseudun työmahdollisuuksien kannalta. Metsävähennys puolestaan edistää tilakoon suurentamista metsätilakauppojen avulla, mikä järkipäristää metsäomaisuuden hallintaa ja käyttöä.

3.1.2 Aluetaloudelliset vaikutukset

Tukirahoituksella on ollut myös aluetaloudellista vaikutusta. Tuki on monissa tapauksissa ollut Pohjois-Suomessa suurempi kuin Etelä-Suomessa. Tukirahoituksen alueellisesta porrastuksesta huolimatta investointien yksityistaloudellista kannattavuutta ei ole onnistuttu tasoittamaan, vaan kaikilla tarkasteluissa mukana olleilla työlajeilla kannattavuus oli Etelä-Suomessa parempi kuin Pohjois-Suomessa.¹⁶

Voidaan arvioida, että porrastus on pienentänyt edellä mainittua eroa ja taannut puuntuotannon mahdollisuuksia ilmastoltaan epäedullisemmilla paikoilla. Sama vaikutus on ollut myös erillisillä Lapin vajaatuottoisten metsien uudistamisesta, jolla tuettiin myös alueellista suunnittelua. Laki oli kytketty suunnitelmalliseen metsätalouteen, koska sillä tuettiin myös alueellisten metsäsuunnitelmien tekoa. Tämä taas on osaltaan tukenut työpaikkojen ja siten myös asutuksen säilymistä Pohjois-Suomessa. Yhteiskunnan mahdolliset tuet olisi kuitenkin kannattavinta kohdistaa metsiin, jotka tuottavat suurimman lisäarvon. Jos tarkastellaan pelkästään puuntuotannon taloutta, tuen tulisi tämän vuoksi kohdistua Etelä-Suomeen, jossa puuston kasvuedellytykset ovat parhaat.

Työllistäminen

¹³ Aarnio, J. (toim.) 2004. Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1923-7>

¹⁴ Ovaskainen, V., Hujala, T., Hänninen, H. & Mikkola, J. 2016. Cost sharing for timber stand improvements: Inducement or crowding out of private investment? Forest Policy and Economics 74 (2017) 40–48. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1389934116303884>

¹⁵ Leppänen, J. 2004. Verotus tukimuotona. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923

¹⁶ Aarnio, J. (toim.) 2004. Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://www.metla.fi/julkaisut/mt/2004/923.htm>

Tutkimusten mukaan nykyjärjestelmä aktivoi metsänomistajia metsätalouden töistä huolehtimiseen. Karkean arvion mukaan esimerkiksi kolmannes nuoren metsän hoidon toimenpiteistä jäisi tekemättä lyhyellä aikavälillä ilman tukia. Metsänomistajien aktiivisuus vaikuttaa myönteisesti suoraan maaseudun hyvinvointiin ja elinvoimallisuuteen, kun he työllistävät metsätaloudessa toimivia.

Kannustejärjestelmällä rahoitetuilla metsänhoito- ja parannustoilla on vuosittain luotu 2 500–3 000 henkilötyövuotta vastaava työpanos. Tuet ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että metsätalouden aktiivinen harjoittaminen on ollut mahdollista koko maassa, mikä on taannut puun saatavuuden myös paikallisille toimijoille. Tämä on lisännyt pienimuotoista puun jalostusta ja kasvattanut työllisyyttä myös muussa elinkeinotoiminnassa kuin metsätaloudessa.¹⁹

Ei-puuntuotannolliset arvot

Yksityismetsien ei-puuntuotannolliseen käyttöön tai luonnonhoitoon perustuvan yritystoiminnan taloudellinen merkitys tunnetaan huonosti tällä hetkellä. Ei myöskään juuri tunneta, missä määrin maatilojen metsäurakointi- ja maatilamatkailutoiminta liittyy luontoarvojen hyödyntämiseen.

Luonnonhoidosta saatavat taloudelliset hyödyt voivat epäsuorasti hyödyttää maaseututaajamien asukkaita, matkailuyrittäjiä ja maatilamatkailua harjoittavia maanomistajia. Metsäympäristön parantuneen laadun ansiosta alueesta tulee houkuttelevampi esimerkiksi matkailun, vapaa-ajan asutuksen ja uusien vakituisten asukkaiden kannalta.¹⁷

3.1.3 Kannustepolitiikka yhteiskunnan näkökulmasta tulevaisuudessa

Yhteiskunnan kannalta mahdolliset kannusteet olisi suunniteltava niin, että mahdollisimman pienellä panoksella saavutettaisiin mahdollisimman suuri kannustevaikutus, joka tukee yhteiskunnallisten päämäärien saavuttamista. Tämä lähtökohta tuottaa väistämättä lisäkysymyksiä: Ensinnäkin, mitkä ovat yhteiskunnalliset, priorisoidut päämäärät, ja toiseksi, mitkä kannustimet ovat metsätaloudessa tehokkaita juuri näiden päämäärien saavuttamiseksi.

Kannustejärjestelmillä on myös ei-toivottuja vaikutuksia. Ne voivat estää esimerkiksi normaalin markkinamekanismin toimintaa. Näin ne vaikuttavat välillisesti myös metsätaloudelliseen toimintaan, jota ei ole kannusteiden kohteena.

Metsäpoliittinen selonteko 2050¹⁸ ja Kansallinen metsästrategia 2025¹⁹ korostavat metsien aktiivista, kestävä ja monipuolista käyttöä. Niiden mukaan metsänomistajia kannustetaan myös tulevaisuudessa monipuolisesta tavoitteista lähtevään hyvään metsänhoitoon. Metsänomistajat voivat painottaa tavoitteissaan esimerkiksi taloudellisia tavoitteita, luonnon monimuotoisuuden ylläpitämistä tai riistanhoitoa. Metsien hoitoa ja käyttöä voidaan monipuolistaa suuntaamalla tukia tarkoituksenmukaisella tavalla.

¹⁷ Hytönen, M. 2015. Yksityismetsien luontoarvot ja niiden taloudellinen hyödyntäminen - Katsaus. Luonnonvarakeskus - Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 41. 110 s http://luke.juvenesprint.fi/fi/663/t_2877 s. 20

¹⁸ Valtioneuvoston metsäpoliittinen selonteko 2050. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 1/2014. Linkki.

¹⁹ Kansallinen metsästrategia 2025. Valtioneuvoston periaatepäätös 12.2.2015. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 6/2015. Linkki.

Kritiikki

Nykyistä kannustejärjestelmää arvostellaan siitä, että se painottuu puuntuotannollisten toimenpiteiden tukemiseen sen sijaan, että se kohdistuisi markkinattomiin hyötyihin. Kansantaloudellisen metsäekonomian professorin Olli Tahvosen mukaan puuntuotannon voi toteuttaa kannattavasti ilman julkisia tukia toisin kuin luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen. Toisaalta on myös kansantaloudellisesti kannattamatonta, jos julkista tukea käytetään yksityistaloudellisesti kannattamattomiin metsänparannustöihin. Tahvosen päätelmä on, että puuntuotannon tukeminen verovaroista tulisi lopettaa.²⁰

Luonnonvarakeskuksen toteuttaman arvioinnin mukaan Kemera-tukien suuntaamisesta puuntuotannosta markkinattomiin hyötyihin vastaa paremmin nykyistä metsienkäyttöä, mutta aiheuttaa myös huolta puuntuotannosta. Arvioinnin asiantuntijapaneelin näkemyksen mukaan suuri osa nykyisistä metsänomistajista ei hoida metsiään yrittäjämäisesti, jolloin talousteorian mukaiset tehokkaat markkinat eivät toimi puuntuotannossa. Tästä huolimatta puunkasvatuksen markkinaohjautuvuuden lisäämistä pidettiin kannatettavampana kuin monimuotoisuuden, hiilensidonnan ja virkistysarvojen tukemista. Pelkona on, että siirtyminen näiden tukemiseen vähentää puuntuotantoa, jos yksityiset investoinnit metsätalouteen eivät kasva ja korvaa tukia.²¹

Tulevaisuuden tarpeet

Tulevaisuudessa puun tarpeen odotetaan lisääntyvän 10 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa metsäteollisuuden uusien investointien myötä. Tämä edellyttäisi Metsäteollisuus ry:n tiedotteen mukaan yli viidenneksen lisäystä yksityismetsien hakkuisiin.²²

Hallitusohjelman 2015 mukaan puun käyttöä monipuolistetaan ja lisätään 15 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa ja sen jalostusarvoa kasvatetaan. Puuta tarvitaan entistä enemmän bioenergiaksi ja uusien puuperäisten tuotteiden valmistukseen. Nämä lisäävät myös merkittävästi työllisyyttä.²³ Kasvava metsien kestävä käyttö on mahdollista toteuttaa yhdessä Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteiden kanssa.²⁴

Vuoden 2016 lopussa päättyvässä Luonnonvarakeskuksen Metsä 150-projektissa selvitetään, miten talousmetsien kasvua ja puuntuotantoa voidaan lisätä ja tehostaa kannattavasti ja kestävästi. Tavoitteena on tunnistaa kannattavimmat,

²⁰ Tahvonen, O. 2013. Taloustieteen näkökulmia metsälakiesitykseen. Metsätieteen aikakauskirja 1/2013. 97-99 s. [Koko artikkeli](#) s. 99

²¹ Rikkinen, P., Hujala, T., Makkonen, M., Rintamäki, H. & Uusivuori, J. 2015. Tulevaisuuden kestävä maa- ja metsätalous : uusien ohjauskeinojen toteutettavuusarviointi. Luonnonvarakeskus - Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 22/2015 66 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-023-8> s. 47

²² Metsäteollisuus ry. 2016. Tiedote: Vuosi 2015 oli normaali puukauppavuosi – puun tarve investointien myötä voimakkaassa kasvussa.

Saatavissa: <http://metsateollisuus.fi/uutishuone/tiedotteet/Vuosi-2015-oli-normaali-puukauppavuosi---puun-tarve-investointien-myota-voimakkaassa-kasvussa-2306.html>. (viitattu 23.3.2016)

²³ Ratkaisujen Suomi. 2015. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma. Hallituksen julkaisusarja 10/2015 http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82

²⁴ Asikainen, A., Kolström, T., Buchert, J., Ilvesniemi, H. & Hantula, J. 2016. Policy Brief: Increasing sustainable use of forests and the carbon-neutrality targets of the Paris Agreement can be combined. Natural Resources Institute Finland. http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/535292/luke_policy_brief_1_2016_eng.pdf?sequence=6

kustannustehokkaimmat ja ympäristömyönteisimmät keinot lisätä metsien kasvua erilaisilla kasvupaikoilla maan eri osissa.²⁵

Suomen puuston vuotuinen kasvu on 104 miljoonaa kuutiometriä (valtakunnan metsien inventointi 2009–2012), joka on 33 miljoonaa kuutiometriä enemmän kuin hakkuissa ja luonnonpoistuman kautta poistunut puusto. Vuosille 2010–2019 tehdyn arvion mukaan suurin kestävä hakkuumahdollisuus on 73 miljoonaa kuutiometriä tukki- ja kuitupuuta ja 21 miljoonaa kuutiometriä energiapuuta vuodessa.²⁶ Ympäristöministeriön raportissa kiinnitetään huomiota suureksi kasvaneeseen metsien vuotuisen kasvun ja poistuman erotukseen, jonka vuoksi puuntuotannon edistämistä ei pidetä hyvänä perusteena julkiselle rahoitukselle.²⁷

Uusien biotalousinvestointien puuraaka-ainehuollon riittävyttä tarkasteltiin maa- ja metsätalousministeriön Pöryltä tilaamassa selvityksessä. Siinä esitettiin yhdeksi tärkeäksi toimenpiteeksi metsänomistajien aktivointia, vaikka puumarkkinat itsessään ovatkin ensisijainen puun kysyntää ja tarjontaa ohjaava mekanismi.²⁸ Toimenpiteiksi tuotantopotentiaalin lisäämiseen ehdotetaan metsäsuunnittelun ja –neuvonnan kehittämistä ja ohjaamista siten, että ne korostavat uudistetun metsälain mahdollisuuksia metsänhoidossa. Parhaan tuloksen saavuttamiseksi tulisi aluksi tunnistaa passiiviset metsänomistajat, jotta neuvonta voitaisiin kohdistaa näihin.²⁶

Vaikuttavuus

Julkisen tuen vaikuttavuuden arvioinnin ongelmana on sen mittaamisen vaikeus. On hankala todeta yksiselitteisesti, kuinka paljon tuki itsessään on lisännyt investointeja, vaikka työmäärien ja julkisen tuen välillä olisikin tilastollinen yhteys. Ei myöskään tiedetä, mitkä työt olisivat myös toteutettu yksityisin varoin ilman tukea. Tämän lisäksi on vaikeaa selvittää suoran rahallisen tuen ja neuvontana annetun epäsuoran tuen suhteellinen tehokkuus. Henkilökohtaisen neuvonnan käyttämisen huomattiin lisäävän todennäköisyyttä, että metsänomistaja käytti julkista tukea. Tämän vuoksi neuvontaa ja suoria tukia ei nähdä suoraan toisiaan korvaavina vaan toisiaan täydentävinä politiikkakeinoina.^{29 30}

Hallintokulut

Maa- ja metsätalousministeriö päättää vuosittain Kemera-tukien suuntaamisesta, antaa yleisiä toimintaan koskevia määräyksiä ja ohjeita sekä valvoo järjestelmän toimintaa ja valtion varojen käyttöä. Ministeriön myöntämien määrärahojen puitteissa Suomen metsäkeskus ratkaisee rahoitushakemukset ja tekee kaikille hankkeille hallinnollisen tarkastuksen. Lisäksi metsäkeskus suorittaa vähintään ministeriön määräämät

²⁵ <https://www.luke.fi/projektit/metsa-150/>

²⁶ Kaila, A. & Ihalainen, A. Metsävarat. Julkaisussa: Peltola, A. (toim.) Metsätilastollinen vuosikirja 2014 - Skogsstatistisk Årsbok - Finnish Statistical Yearbook of Forestry. 33-78 s
http://www.metla.fi/metinfo/tilasto/julkaisut/vsk/2014/vsk14_01.pdf s. 33

²⁷ Hyyrynen, M. 2013. Ympäristön kannalta haitalliset tuet. Ympäristöministeriön raportteja 13/2013
<http://www.ym.fi/download/noname/%7BB3E047CC-DD7A-4897-BA56-513FBDC50C5F%7D/40297> s. 97

²⁸ Pihlajamäki, P. & Pastila, S. 2015. Biotalousinvestointien puuraaka-ainehuollon varmistaminen. Pöryry Management Consulting. s. 3 ja 14

²⁹ Ovaskainen, V. 2004. Julkisen tuen vaikutus investointipäätöksiin. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923 s. 59-60

³⁰ Ovaskainen, V., Hujala, T., Hänninen, H. & Mikkola, J. 2016. Cost sharing for timber stand improvements: Inducement or crowding out of private investment? Forest Policy and Economics 74 (2017) 40–48.
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1389934116303884>

maastotarkistukset. Hankkeiden läpikäyminen, hyväksyntä ja valvonta aiheuttavat kustannuksia, jotka vuonna 2013 olivat noin 5,17 miljoonaa euroa eli vastasivat 6,2 prosenttia hankkeille maksetuista tuista. Lisäksi tietojärjestelmäkulut ovat huomattavat. Julkista valtaa sisältävät toimet kuten tukien takaisinperintä kuuluvat maaseutuvirastolle. Aiemmin tukimuotona olleiden Kemera-lainojen perinnästä vastaa Valtiokonttori.³¹

Voimassaolevaa määräaikaista Kemera-lakia säädettäessä yksi muutostavoitteista on ollut hallinnon kehittämisen. Hallituksen esityksessä HE 133/2015 tavoitteena mainitaan mahdollisuuksien mukaan tapahtuva hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistaminen, jolla voitaisiin säästää hallinnon resursseja ja helpottaa tuen hakemista.

Suomen metsäkeskus on kritisoinut lainvalmistelun yhteydessä keinoja, joilla hallintomenettelyjä yritetään keventää.³² Annetun lausunnon mukaan määrältään alle 1 500 euron tukiin ei ole hallinnollisten kustannuksen vuoksi perusteltua soveltaa lain vaatimuksia. Kaksivaiheisella tukimenettelyllä, jossa tuki haetaan etukäteen ja maksetaan vasta toteutusilmoituksella, on kustannusten määrältään verrattuna tukimaksatuksiin kestävämpi.

Maa- ja metsätalousministeriön Kemeran kokonaisuudistustyöryhmä painotti hankkeiden suunnittelu-, haku- ja toteutusrutiinien yksinkertaisuutta. Liiallinen byrokratia tekee hallinnosta tehottoman ja lisää työmäärää sekä kustannuksia. Yhtenä ratkaisuna resurssien tehokkaaseen käyttöön pidetään yhteishankkeita, joille tehtäisiin kevyet suunnittelurutiinit hallinnon helpottamiseksi.³³

3.2 Kannusteet metsänomistajan kannalta

Metsätalouden kannustejärjestelmän avulla metsänomistaja on voinut toteuttaa metsätöitä pienemmin kustannuksin tai saada korvausta metsänsä suojelusta. Tukea on pidetty tarpeellisenä, koska kiinnostus investointeihin ei olisi riittävä. Tähän olisi syynä se, että yksityisen metsänomistajan aikahorisontti on lyhyt verrattuna metsäinvestointien pituuteen eikä omistaja useinkaan hyödy investoinnista omistusaikanaan, paitsi omaisuuden arvon nousuna ja ulkoisvaikutusten, kuten ympäristöriskien hallinnassa. Luonnon monimuotoisuuden suojelulle ei ole ainakaan vielä olemassa markkinoita, minkä vuoksi julkinen tuki on merkittävä suojelun edistämiseksi.³⁴

Tukien käyttäjien ominaispiirteet

Eri metsänomistajaomistajaryhmien välillä on todettu eroja tukien käytössä. Metsäntutkimuslaitoksen (nyk. Luonnonvarakeskus) julkisten tukien käytön tutkimuksessa kaikista metsänomistajista 38 prosenttia oli saanut valtion tukea vähintään

³¹ Kestävän metsätalouden rahoituslainsäädännön kokonaisuudistustyöryhmä. 2014. Työryhmänmuistio. mmm 2014:3. http://docplayer.fi/3499677-Kestavan-metsatalouden-rahoituslainsaadannon-kokonaisuudistustyoryhma.html#show_full_text s. 21

³² Partanen, J. 2016. EDK-2016-AK-41029 - Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kestävän metsätalouden rahoituslain muuttamisesta ja eräistä siihen liittyvistä asioista. Asiantuntijalausunto Maa- ja metsätalousvaliokunta. <https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/EDK-2016-AK-41029>

³³ Kestävän metsätalouden rahoituslainsäädännön kokonaisuudistustyöryhmä. 2014. Työryhmänmuistio. mmm 2014:3. http://docplayer.fi/3499677-Kestavan-metsatalouden-rahoituslainsaadannon-kokonaisuudistustyoryhma.html#show_full_text s. 71

³⁴ Ovaskainen, V. & Aarnio, J., 2004. Johdanto. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923 s. 9

yhteen hankkeeseen tarkastelujaksona 1994–1999. Metsätilan koko vaikutti tuen käytön todennäköisyyteen siten, että tilakoon kasvaessa tuen käyttö kasvoi. Alle 20 hehtaarin metsätilan omistajista tukea oli käyttänyt 23 prosenttia, 20–50 hehtaarin omistavista 42 prosenttia, 50–100 hehtaaria omistavista 59 prosenttia ja yli 100 hehtaarin omistavista 76 prosenttia. Maksetun tuen määrän kasvoi etelästä pohjoiseen päin.³⁵ Tilakoon tukien käytön kasvattavaan vaikutukseen päädyttiin myös tuoreemmassa vuosina 2004–2008 seurantajakson aikana toteutetussa tutkimuksessa.

Edellä olevat tulokset ovat loogisia, sillä mitä suurempi tilan pinta-ala on, sitä todennäköisemmin tilalla on tehty myös tukeen oikeuttavia töitä. Pohjois-Suomen tulosta selittää ainakin osin se, että muuhun maahan verrattuna tukitaso on ollut siellä useissa työlajeissa korkeampi ja metsälöt ovat pinta-alaltaan suurempia.

Maatalousyrittäjät käyttävät metsätalouden tukia aktiivisesti. Heistä yli puolet oli saanut tukea johonkin työläjiin ja tukea oli käytetty keskimääräistä useammin myös lähes kaikkiin työlajeihin.³⁶ Tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että maatalousyrittäjien metsälöt ovat myös keskimääräistä suurempia.

Tilakoon lisäksi aktiivinen metsätalouden harjoittaminen oli yleisempää tuen saajien keskuudessa. Samana ajanjaksona puuta myyneistä noin puolet oli saanut tukea, kun kauppaa käymättömistä osuus oli vain viidennes. Neuvontapalveluja käyttäneistä 45 prosenttia oli saanut tukea ja ilman neuvontapalveluista jääneistä vain 15 prosenttia. Nämä viittaavat siihen, että metsätukien käyttö on ollut riippuvaista tiedon määrästä. Tutkimuksen perusteella todettiin, että suuri osa metsänomistajista ei kykene arvioimaan metsiensä metsänhoidollisia tarpeita, eivätkä monet tiedä riittävästi julkisesta tukirahoituksesta.³⁵

Suoran julkisen rahoitustuen ja epäsuoran neuvontatuen välinen suhteellinen tehokkuus jäi kuitenkin epäselväksi. Ammattiavulla epäillään mahdollisesti olevan suurempi merkitys metsänomistajalle kuin rahamääräisesti pienellä tuella. Tutkimuksesta ei kuitenkaan käy ilmi, kuinka moni metsänomistajista olisi toteuttanut metsänparannustoimen neuvonnan jälkeen ilman, että julkista tukea työn suorittamiseen olisi ollut saatavilla. Siinä todetaan, että aktiivisen metsätalouden harjoittamisen tulisi nojautua pitkällä aikavälillä lisääntyneeseen tietoon mahdollisuuksista ja kannattavuudesta, eikä jatkuvan tuen varassa.³⁷

Metsänomistajien tavoitteiden vaikutus metsän käyttöön

Yksityisten metsänomistajien metsänhoidon ja –käytön käyttäytymistä on tutkittu tarkastellen, miten maanomistaja on nähnyt omat metsäarvonsa ja metsätalouden pitkän aikavälin tavoitteensa. Arvojen ja tavoitteiden perusteella metsänomistajat voitiin jakaa neljään eri ryhmään. Monitavoitteiset omistajat arvostivat sekä rahallisia, että muita palveluarvoja. Näitä tutkimuksen vastaajista oli kolmannes. Virkistysarvoja vaalivat omistajat painottivat muita kuin puuntuotannollisia arvoja, näitä vastaajista oli 21 prosenttia. Itseään työllistävät omistajat pitivät tärkeinä tasaisia myynti- ja

³⁵ Hänninen, H. & Torvelainen J. 2004. Metsänomistajat julkisen tuen käyttäjinä. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923 s. 50, 51 ja 54

³⁶ Hänninen, H., Karppinen, H. & Leppänen, J. 2011. Suomalainen metsänomistaja 2010. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 208. 94 s. [\[pdf\]](#) s. 49

³⁷ Aarnio, J., 2004. Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa: yhteenveto ja johtopäätökset. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923 s. 103

työllistämistuloja, joita metsän omistaminen tuotti. Heitä vastaajista oli myös noin kolmannes. Pienin ryhmä 14 prosentilla olivat investoijat, joille metsä oli varallisuutta ja taloudellisen vakauden lähde.³⁸

Monitavoitteiset ja itseään työllistävät metsänomistajat kaatoivat metsäänsä myyntiin ja omaan käyttöönsä enemmän ja useammin kuin muut ryhmät tarkastellulla viiden vuoden aikajaksolla. Metsänhoidollisten toimien suorittamisessa monitavoitteiset omistajat olivat myös kaikkein ahkerimpia, kun muut ryhmät olivat olleet keskenään lähes yhtä aktiivisia. Investoijat erosivat muista ryhmistä sillä, että he olivat käyttäneet vähiten omaa työtä suoritteissa. Tutkimuksessa kävi ilmi, että ei-puuntuotannolliset ja humanistiset arvot saattavat vaikuttaa positiivisesti metsänhoidon aktiivisuuteen. Tuloksien mukaan on mahdollista, että pelkästään taloudelliset hyödyt eivät johda aktiivisimpaan metsien käyttöön. Vaikka metsänkäyttötavoitteet olisivatkin muualla kuin puuntuotannossa, tämä ei näytä sulkevan pois puuntuotantoa kokonaan pois.³⁶

Samankaltaiseen tavoiteryhmäjakoon kuin edellä päädyttiin vuonna 2007 metsänomistajille tehdyn kyselytutkimuksen perusteella. Tutkimuksessa selvitettiin metsänomistajien näkemyksiä metsätalouden kannattavuudesta ja puun tarjonnasta vuoteen 2015 ja sen taustaksi selvitettiin metsänomistuksen tavoitteita ja merkitystä metsänomistajille.³⁹

Itsensä työllistämisen, virkistys sekä luontoarvojen ja talous –ryhmien lisäksi eroteltiin ryhmä, jolla ei ollut selkeää merkitystä metsäomistukselle. Epätietoisten ryhmään kuului 13 prosenttia vastanneista. Tavoitteista epätietoiset metsänomistajat pitivät keskimääräisesti useammin metsätalouttaan huonosti kannattavana ja myivät puuta keskimääräistä vähemmän. Heidän aktivoimistaan metsätalouden harjoittamiseen pidettiin todennäköisesti vaikeana, minkä vuoksi parempana ratkaisuna nähtiin kehittää kannustimia, joilla he luopuisivat metsänomistuksesta. Epätietoisia lukuun ottamatta metsänomistuksen tavoitteet ohjasivat keskeisesti metsien käyttöä.³⁹

Luonnonsuojelun halukkuuden lisääminen tuella

Metsänparannustöiden lisäksi tukea voidaan kohdistaa luonnon monimuotoisuuden ja luonnonsuojelun edistämiseen. Suojeluun vaikuttavia tekijöitä sekä suojelun toteutustapojen hyväksyttävyyttä on tutkittu maanomistajien näkökulmasta kyselytutkimuksella. Tällöin selvitettiin suojeluhalukkuutta korvauksen kanssa ja ilman korvausta, sekä muiden tekijöiden vaikutusta suojeluratkaisun hyväksyttävyyteen.⁴⁰

Ilman korvausta suojelua ei tutkimuksen mukaan pidetty yleisesti houkuttelevana vaihtoehtona. Kyselyssä ehdotetuista suojeluratkaisuista hyväksyttävimpänä pidettiin arvokkaan yksittäisen pienialaisen kohteen suojelua. Ilman sitovaa sopimusta hyväksyttävimpänä pidettiin harvinaisen luontotyypin tai tietyn lajin elinpaikan käsittelemättä jättämistä tai ylläpitämistä. Palkkion lisäksi osalle metsänomistajista oman

³⁸ Karppinen, H. 1998. Values and objectives of non-industrial private forest owners in Finland. Silva Fennica 32(1): 43–59 [Full text](#) s. 49 ja 52

³⁹ Kärki, L., Maidell, M., Rämö, A., Tilli, T. & Toivonen, R. 2009. Metsänomistajien näkemyksiä metsätalouden kannattavuudesta ja puun tarjonnasta vuoteen 2015. Pellervon taloudellinen tutkimuslaitoksen raportteja 213. 125 s <http://ptt.fi/prognosis/213-tapio-tilli-anna-kaisa-ramo-marjo-maidell-ritva-toivonen-laura-karki-metsanomistajien-nakemyksia-metsatalouden-kannattavuudesta-ja-puun-tarjonnasta-vuoteen> s. 1, 38, 42 ja 92)

⁴⁰ Horne, P., Koskela, T., Ovaskainen, V., Karppinen, H. & Naskali, A. 2004. Metsänomistajien suhtautuminen yksityismetsien monimuotoisuuden turvaamiseen ja sen toteutuskeinoin. Julkaisussa: Ovaskainen, V. (toim.). Metsänomistajien ja kansalaisten näkemykset metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923 s. 10, 56, 55, 60 ja 72

päätösvallan säilyttäminen omassa metsässä oli tärkeä tekijä. Kolmannes kyselyyn vastanneista ilmoitti kuitenkin jo suojelleensa tilansa luontoarvoja vapaaehtoisesti.⁴¹

Korvausta vastaan toteutettuun suojeluun suhtauduttiin palkkiottomaan vaihtoehtoon verrattuna suotuisammin. Kaksi kolmasosaa hyväksyi palkkiota vastaan tehdyn metsäalueen määräaikaisen rauhoittamisen, jonka jälkeen käyttöoikeus palautuisi takaisin omistajalle. Tämän lisäksi yli puolet vastanneista oli valmiita pienalaisten kohteiden suojeluun sopimuksella, vaihtamiseen vastaavaan metsäpalstaan ja sitovaan sopimukseen luonnonhoitosuunnitelmasta. Metsäomistuksen eri tavoiteryhmien välille ei muodostunut suuria eroja suhtautumisessa palkkion tai korvauksen sisältäviin suojeluratkaisuihin.⁴¹

Suojelupäätöksen hyväksyttävyyteen vaikuttaneista tekijöistä tärkeimmiksi nousivat omistusoikeus, päätösvalta ja korvauksen määrä, jotka olivat tärkeitä tai melko tärkeitä yli 80 prosentille vastaajista. Muut yli 75 prosentin osuudella erittäin tai melko tärkeitä arvostetut tekijät liittyivät korvauksen määrittämiseen, sopimuksen pituuteen ja sen sitovuuteen. Itse suojelun syyt, tavoitteet ja toteutuminen eivät olleet kovinkaan tärkeitä tekijöitä metsänomistajille suojelun hyväksyttävyyden kannalta⁴¹. Päätösvallan ja omistusoikeuden säilymisen lisäksi metsänomistajat pitivät mieluisana, että aloite suojelusopimuksen tekemiselle tulisi metsänomistajalta itseltään ja sopimukset olisivat omistajakohtaisia eivätkä siten sitoisi tilan perijää tulevaisuudessa⁴¹.

3.3 Kannusteet metsätalouden toimijoiden kannalta

Metsätalouden rahoitustuki pienentää metsänomistajan itse maksamaa osaa työ kustannuksista, mikä parantaa toimenpiteiden kannattavuutta metsänomistajalle. Tämä puolestaan lisää toteutettavien töiden määrää ja luo työtilaisuuksia metsätalouden yrittäjille. Työllistäminen on tärkeää maaseudun elinvoimaisuuden ja metsätalouden sosiaalisen kestävyyskannalta. Yhteiskunnan näkökulmasta voi olla kannattavaa suosia taloudeltaan heikompien alueiden tulonmuodostusta ja työllisyyttä.

Suomi on jaettu kolmeen alueeseen siten, että tukitaso on korkein Pohjois-Suomessa, jossa puuntuotanto on ilmaston vuoksi vähiten kannattavaa. Tällainen kohdistaminen on perustunut aluepoliittisiin näkökohtiin. Näin on pyritty tukemaan taloudellista toimintaa kasvattamalla työllisyyttä ja samalla turvaamaan puuntuotannon ja siihen perustuvan teollisuuden edellytyksiä pitkällä aikavälillä.⁴²

Metsätalouden yritystoiminta Suomessa

Työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta tehdyssä selvityksessä tarkastellaan metsätalouden yrittäjätoimintaa Suomessa. Selvityksessä on käytetty tilastoja vuodelta 2008, jolloin kaikkien metsänomistajien metsähoito- ja perusparannustöiden kustannukset Suomessa olivat noin 300 miljoonaa euroa. Näistä yksityisten

⁴¹ Horne, P., Koskela, T., Ovaskainen, V., Karppinen, H. & Naskali, A. 2004. Metsänomistajien suhtautuminen yksityismetsien monimuotoisuuden turvaamiseen ja sen toteutuskeinoin. Julkaisussa: Ovaskainen, V. (toim.). Metsänomistajien ja kansalaisten näkemykset metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923 s. 10, 56, 55, 60 ja 72

⁴² Ovaskainen, V. & Aarnio, J., 2004. Johdanto. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923 s. 9

metsänomistajien osuus oli noin 212 miljoonaa euroa⁴³. Nämä kustannukset sisälsivät oman rahoituksen, valtion tuen ja oman työn arvon. Ammattilaisen suorittivat työstä yli kaksi kolmasosaa. Itse tehdyn työn osuus oli pieni lukuun ottamatta muutamaa työlajia kuten heinäntorjuntaa.

Metsänparannustöiden lisäksi luonto- ja maisemapalvelut työllistävät metsätalouden yrittäjiä ja tulevaisuudessa Metso-ohjelman toimenpiteiden arvioidaan kasvavan selvityksen mukaan. Vaikka elinympäristöjen hoito ja kunnostus on ollut vielä vähäistä, uusia töitä arvioidaan syntyvän esimerkiksi luontotyyppi-inventoinnin, ennallistamisen, puustoisten perinnebiotooppien hoidon sekä luonnonhoidon toimenpiteiden myötä.⁴⁴

Selvityksessä kritisoidaan Kemera-tukea siitä, että se vääristää kilpailua. Sen sijaan että tuet lisäisivät toteutettujen toimenpiteiden määrää, tukien nähdään osittain rajoittavan markkinoiden toimintaa määräämällä sen koon. Selvitystä varten haastatellun asiantuntijan mukaan töitä suoritetaan joissain tapauksissa vain Kemera-varojen määrän verran eikä varojen loppumisen jälkeen työtä enää juuri tehdä. Kemera-tukien nähdään myös vähentävän motivaatiota kustannustehokkaiden ratkaisujen etsimiseen, koska työlajikohtaisesta tuen on syntynyt markkinoiden käyttämä hinta.⁴⁴

3.4 Kannusteiden yksityis- ja kansantaloudellisia vaikutuksia

Taulukossa 3 on käsitelty kannusteiden yksityis- ja kansantaloudellisia vaikutuksia.

Muutamien työlajien poistuminen tuen piiristä (1.6.2015 ja 18.4.2016 alkaen) merkitsee suoraan noin 14 miljoonan euron vuotuisia säästöjä vuosien 2013–14 tasoon verrattuna (ks. taulukko jäljempänä). Lisäksi säästöä on syntynyt työlajikohtaisten tukien tason alentamisesta. Työmäärien vaihtelu voi kuitenkin olla merkittävää. Uutena työlajina on 1.6.2015 alkaen tuettu taimikon varhaishoitoa, mikä on vastaavasti lisännyt rahoitustarvetta.

Metsänomistajien omatoimisen työn osuus on ollut varsin suuri taimikon varhaishoidossa ja taimikon perkauksessa. Noin kolmannes tuesta on jäänyt korvaukseksi omatoimisille metsänomistajille Suomen metsäkeskuksen aineistosta arvioituna. Muissa työlajeissa tuki on siirtynyt kokonaisuudessaan töitä suunnitelleille ja toteuttaneille metsäorganisaatioille ja yrittäjille sekä materiaalikustannuksiin. Tuetut työlajit ovat olleet merkittäviä työllistäjiä. On kuitenkin vaikeaa arvioida, kuinka paljon tuet ovat lisänneet työllisyyttä, koska merkittävä osa etenkin metsänhoitotöistä olisi todennäköisesti tullut toteutetuiksi myös ilman tukea.

Kansantalouden kannalta on olennaista, millaiset kokonaisvaikutukset kannusteilla on. Erityisesti taimikonhoitotyöt tulisivat kyselyn mukaan tehdyiksi pääosin ilman kannustintakin. Niihin kuluu kuitenkin erittäin suuri osa nykyisestä kestävästä metsätalouden rahoituksesta. Hallinnon kustannukset syövät osaltaan kansantaloudellista hyötyä (ks. luku 3.1). Kannusteilla on merkitystä haitallisten ulkoisvaikutusten estämisessä kuten vesiensuojelulla suometsienhoidossa.

⁴³ Juntunen, M.-J. & Herrala-Ylinen, H. 2014. Metsien hoito. Julkaisussa: Peltola, A. (toim.) Metsätilastollinen vuosikirja 2014 - Skogsstatistisk Årsbok - Finnish Statistical Yearbook of Forestry. 105-146 s
http://www.metla.fi/metinfo/tilasto/julkaisut/vsk/2014/vsk14_03.pdf s. 141

⁴⁴ Indufor Oy. 2010. Metsätalouden yrittäjätoiminnan kehittäminen Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 19. 127 s
https://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/kilpailukyky/vuosi_2010/metsatalouden_yrittajatoiminnan_kehittaminen_suomessa.105092.xhtml s. 41 ja 60

Taulukko 3. Kannusteiden yksityis- ja kansantaloudellisia vaikutuksia.

Poistunut kannuste, jonka palauttamista käsillä oleva raportti ei tue	
Nykyinen kannuste, jonka jatkamista käsillä oleva raportti ei tue	
Kannuste, jonka jatkamista/aloittamista käsillä oleva raportti tukee	

	vuosi 2013, aiempi laki					Laki, 1.6.2015	Lakimuutos, 18.4.2016	Tuen poistumisesta aiheutuva varojen säästö, milj. €/v	Merkitys metsänomistajille	Merkitys metsäorganisaatioille ja yrittäjille	Merkitys kansantaloudelle
Työlaji	Kemera-tuet (suunnittelu ja toteutus) milj. €	Metsänomistajien oma rahoitus milj. €	Kokonaiskustannukset milj. €	Omarahoitus %	Suoritemäärä, ha, km, k-m ³						
Metsänuudistaminen	8,2	5,1	13,4	38,6	15 279 ha	ei		8	Pohjoissuomalaisille oli taloudellisesti merkittävä Tuhokohteilla tuki ollut alhainen, vakuutuksilla saavutetaan parempi turva, mutta maksaa metsänomistajille.	Tuen poistuminen vähentäneen metsänviljelyä Pohjois-Suomessa eli tarvittaneen ostettua työtä aiempaa vähemmän. Varoista merkittävä osa on kulunut	Resurssit kohdennettava paremmin tuottaviin kohteisiin. Aluetaloudellisesti katsottuna tuen poistaminen lisää Etelä- ja Pohjois-Suomen metsätalouden kannattavuuseroa

										viljelymateriaaleihin, ei niinkään työhön.	
Juurikäävän torjunta	6,2	0,0	6,2	0,0	91 716 ha		ei	6	Tärkeä juurikääpätuhojen leviämistä ehkäisevä työ (kantojen korjuu ei ole riittävä torjuntakeino)	Tehdään edelleen mutta nyt lain vaatimuksesta. Työmäärä on todennäköisesti kasvanut.	Katsottu niin tärkeäksi, että on nykyisin lain mukaan pakollista riskialueella.
Kulutus / luonnonhoidollinen kulutus	0,05	0,03	0,08	36,8	142 ha				Vähän tehty työlaji, taloudellinen merkitys yleisesti ottaen pieni, mutta yksittäiselle metsänomistajalle kannustin luonnonhoitoon.	Suora taloudellinen merkitys vähäinen, koska työnä niin harvinaista	Tukee metsätalouden hyväksyttävyyttä. Luonnon monimuotoisuuden ylläpidon kannalta kulutusmäärän lisääminen olisi hyödyllistä.
Taimikon varhaishoito						uusi			Koettu yleensä tärkeäksi kannustimena. Työtä tehdään todennäköisesti varsin paljon omatoimisesti.	Tuonut todennäköisesti jossain määrin työtilaisuuksia toteuttajille. Tuen poistaminen saattaa vähentää niitä. Omatoiminen työ pienentää ostetun työn tarvetta.	Keskeisin työlaji, kun halutaan turvata puuntuotantoa pitkällä tähtäyksellä. On kuitenkin taloudellisesti kannattavaa metsänomistajalle. Hyöty saadaan kuitenkin vasta pitkän ajan kuluttua, millä voidaan perustella kannustusta.
Nuoren metsän hoito	26,2	18,2	44,3	41,0	125 065 ha				Vaikka tuen taso on laskenut, se kattoi vuonna 2015 keskimäärin noin puolet työn kustannuksista.	Tuonut merkittävässä määrin työtilaisuuksia. Tuen poistaminen saattaa ainakin alkuvaiheessa vähentää työtilauksia	Keskeinen työlaji, kun halutaan turvata puuntuotantoa pitkällä tähtäyksellä. On kuitenkin taloudellisesti kannattavaa metsänomistajalle.

									Metsänomistajat vastasivat tähän raporttiin liittyvässä kyselyssä, että ko. työ tehtäisiin yleensä myös ilman tukea.		Hyöty saatavissa ensiharvennus-vaiheessa.
Energiapuun korjuu (nmh-kohteelta)	11,9	0,0	11,9	0,0	34 249 ha 1 703 714 k-m ³	ei		12	Tukenut nuoren metsänhoidon kannattavuutta, mutta muuttui vähitellen puuenergian käytön tukemiseksi	Ollut merkittävä työkohteiden antaja	Tukenut kansallista tavoitetta energiapuun käytön lisäämisestä
Pienpuun korjuu (nmh-kohteelta)						uusi			On käytännössä edelleen energiapuun tukea	Ks. yllä	Ks. yllä Energiapuun käyttöön kannustaminen on ongelmallista, jos se kytkeytyy vahvasti hoitotoihin.
Pystykarsinta	0,1	0,09	0,22	42,9	487 ha	ei		0,1	Kannattavuus arvioitu heikoksi erityisesti, jos teetetään ulkopuolisilla. Lisäksi työvirheiden riski suuri	Melko vähäinen työllistävä vaikutus.	Korkealaatuisen sahapuun tuottamiseen karsinta ei ole kustannustehokas keino.
Terveyslannoitus	1,7	1,5	3,2	47,2	10 636 ha				Merkittävä mm. itäsuomalaisilla boorinpuutosalueilla.	Työllistää suunnittelua ja toteutusta tekeviä organisaatioita ja yrittäjiä.	Tukee metsien hyvinvointia ja puuntuotannollisia tavoitteita.
Kunnostusojitus / Suometsänhoito- (kuivatus ja metsänhoitotoimenpiteet)	9,2	4,3	13,52	31,9	44 088 ha			9,2	Melko kallis, mutta pitkäaikainen investointi puuntuotannon ylläpitoon.	Työllistää suunnittelua ja toteutusta tekeviä organisaatioita ja yrittäjiä.	Turvaa puun saatavuutta, koska kyseessä merkittävät puuntuotannolliset pinta-alat.
Suometsänhoidon vesiensuojelu ja									Vesistöjen ja pienvesien ekologinen tila ja	Työllistää suunnittelua ja toteutusta tekeviä	Tukee metsätalouden hyväksyttävyyttä.

yhteishankkeiden kokoaminen									virikistyskäyttömahdollis uudet säilyvät hyvinä. Yhteishankkeiden kokoaminen pienentää suunnittelu- ja toteutuskustannuksia.	organisaatioita ja yrittäjiä	Pienentää metsätalouden vesistökuormitusta.
Uuden metsätien tekeminen	1,6	2,5	4,0	61,1	247 km				Melko kallis, mutta pitkäaikainen investointi. Saa paremman hinnan puusta. Laskee metsänhoidon kustannuksia.	Työllistää suunnittelua ja toteutusta tekeviä organisaatioita ja yrittäjiä. Pienentää puunkorjuun kustannuksia ja kausivaihtelua.	Ei enää painopisteenä, koska tieverkko jo melko kattava, ks alla. Turvaa puunhuollon.
Tien perusparannus	10,9	10,9	21,8	49,9	1 636 km				Säilyttää aiemman tieinvestoinnin arvon, parantaa vaikutusalueen puun markkinoille tuloa. Saa paremman hinnan puusta. Laskee metsänhoidon kustannuksia.	Työllistää suunnittelua ja toteutusta tekeviä organisaatioita ja yrittäjiä. Pienentää puunkorjuun kustannuksia ja kausivaihtelua.	Puun saatavuuden ylläpito ja kuljetuskustannusten pitäminen kurissa, tukee metsien käyttöä. Turvaa puunhuollon.
Kokeilu- ja selvitystoiminta*	0,3	0,0	0,3	0,0		ei			Ks. kohta ”tutkimus ja kehitystyö”	Ks. kohta ”tutkimus ja kehitystyö	Ks. kohta ”tutkimus ja kehitystyö
Ympäristötuki	4,4				1 714 ha				Mahdollistaa monimuotoisuuden turvaamista ja tukee luontoarvoja, joilla ei ole markkina-arvoa.	Kohteilla ei pääsääntöisesti tehdä toimenpiteitä.	Tukee metsätalouden hyväksyttävyyttä. Luonnon monimuotoisuuden ylläpidon kannalta merkittävää.
Luonnonhoito-hankkeet	1,3								Ks. yllä	Jonkin verran työtilaisuuksia.	Ks. yllä
Neuvonta (metsänomistajien)									Apu oman metsätalouden	Välillinen hyöty voi olla merkittävä	Metsänomistajien ammattitaidon

									kehittämiseen tuo taloudellista hyötyä.	metsänomistajien taloudellisen aktivoitumisen myötä.	kehittäminen lisää taloudellista toimeliaisuutta ja yrittäjämäisempää metsätalouden harjoittamista.
Tutkimus ja kehitystyö (*kokeilu- ja selvitystoiminnan tilalle)									Ei suoraa vaikutusta, hyödyt mm. kustannustehokkuuden paranemisen kautta.	Lisäresurssit tarpeen, jotta esim. vaihe ennen menetelmän kaupallistamista saadaan toteutettua.	Start up- ja kehittämisrahat auttavat uudet innovaatiot käyttöön.

3.5 Kannustetyypit

3.5.1 Suora tuki tai laina

Metsänomistajia on jo kohta 90 vuoden ajan kannustettu taloudellisesti tekemään omassa metsässään metsätalouden ja kansantalouden kannalta hyödyllisiä investointeja metsänhoitoon ja perusparannuksiin. Valtamenetelmä kannustamisessa on ollut lainojen ja avustusten/tuen myöntäminen metsänparannuslain ja myöhemmin kestävänsä metsätalouden rahoituslain nojalla. Metsäluonnon monimuotoisuutta tukeviin toimenpiteisiin on myönnetty tukea vuodesta 1998.

Halpakorkoinen laina

Metsänparannuslaina oli aluksi ainoa ja pitkään valtamuotona maanomistajien kannustamisessa. Laina oli tehokas ja vaikuttava kannustin metsätalouden perusinvestointeihin, koska ne olivat pitkäaikaisia ja kattoivat yleensä kaikki hankkeen kustannukset. Myöhemmin lainaan yhdistettiin usein myös avustus siten, että avustusosuuden jälkeen loppu rahoitettiin metsänparannuslainalla. Lainat sitoivat kuitenkin runsaasti ja pitkäksi aikaa valtion varoja ja inflaation syömien lainojen takaisinmaksuun liittyvästä hallinnosta aiheutui huomattavia kustannuksia. Metsänparannustyön kohteena ollut kiinteistö oli lainan panttina, mistä aiheutuivat omat hallintokulunsa. Kun metsien perusinvestoinnit oli lisäksi pääosin tehty, lainasta luovuttiin v. 1997.

Laina on monipuolinen kannustininstrumentti, koska sen vaikuttavuutta voidaan säätää eri työlajeilla ja maantieteellisillä vyöhykkeillä lainaosuutta, laina + tukiosuutta, korkoa ja takaisinmaksuaikaa muutamalla. Tämä kaikki ja monimutkainen lainojen maksun ja panttien käsittely aiheuttaa kuitenkin niin raskasta hallintoa, ettei valtion lainojen käytölle tällaisenaan ole nykyään edellytyksiä kannustinmuotona.

Markkinoiden sekä ja kotimaisten tai ulkomaisten institutionaalisen rahalaitosten myöntämien lainojen mahdollista käyttämistä kannustimena on käsitelty jäljempänä.

Metsänparannusavustus ja kemera-tuki

Metsätalouden toimenpiteisiin sekä metsäluonnon ja metsäympäristön suojeluun ja hoitoon myönnettävä avustus / tuki on viime vuosikymmeninä ollut ainoa metsälainsäädännön nojalla maanomistajille myönnetty kannustin.

Kannusteen kohteena olevien töiden suunnittelu on myös aina ollut tuen piirissä. Yhteishankkeissa on aiemmin tuettu suunnittelua myös niiltä osin, kuin osakkaissa on ollut muita kuin yksityisiä maanomistajia sekä ns. passiiviosakkaita, jotka ovat

vastustaneet tai mutoin kieltäytyneet hakemasta avustusta. Suunnittelutuen perusteena ovat olleet työlajista ja aikakauden sovellettavasta normistosta riippuen hankkeiden toteutuneiden suunnittelukustannusten täysmääräinen tuki, normeissa määritetty suunnittelutaksan mukainen tuki tai nyt voimassa oleva työ kustannustuen suuruinen suunnittelutuki.

Työkustannustuen perusteena on useimmiten ollut työlaji ja rahoitusvyöhyke. Periaatteena on ollut, että tuki on ollut sitä suurempi mitä pitkävaikutteisempaa työlajia on tuettu ja mitä pohjoisemmalla tukivyöhykkeellä on toimittu.

Eri aikoina työ kustannusten lisäksi tukea on saanut taimien ja muiden materiaalien, lannoitteiden, erilaisten toimitusten ja lupien kustannuksiin sekä työ johtoon. Metsänparannustukea on käytetty myös satunnaisten luonnontuhojen korjaamiseen ja työttömien työllistämiseen työllisyyssehtoisissa taimikonhoitotöissä. Metsänparannusavustus oli korkeampi, jos kiinteistöllä oli voimassa oleva metsäsuunnitelma. Tällä pyrittiin tehostamaan hankkeiden suunnittelua ja edistämään metsäsuunnittelua.

Metsänparannustuen käytöllä pellonmetsitykseen lisättiin metsäpinta-alaa ja tuettiin samalla maatalouden rakennemuutosta. Metsäparannuslainasta luopuva saattoi saada lainastaluopumisavustusta ja metsänomistaja, joka ei ollut ilmoittautunut alv-velvolliseksi, saattoi saada avustusta metsänparannustyöhön sisältyneen arvonlisäveron osuuteen.

Korotettua metsänparannusavustusta on käytetty myös kampanjatyylisesti tai tiettyyn tarkoitukseen kohdistettuna. Näissä käyttökohteena ovat olleet Lapin vajaatuottoisten metsien uudistaminen, Vuotoksen altaan alueen investointikiellon jälkeiset metsänparannustyöt sekä laajojen myrsky- tai myyrätuhojen jälkeiset työt.

Suora tuki on suoraviivainen ja vaikutuksiltaan ennustettava kannustin. Tuen kannustavuutta ja varojen menekkiä eri työlajeissa ja eri rahoitusvyöhykkeissä voidaan säätää tukitason muutoksilla, joskin tämä on nykyään tehtävä lain tasolla.

Suoralla tuella on taipumus nostaa töiden kustannuksia tuettujen töiden lisäksi muissa vastaavissa töissä. Tuen on epäilty myös laskevan puusta maksettavaa hintaa, jos tukea käytetään markkinakelpoisen puuston hoitoon tai korjuuseen. Pohjoisen vajaatuottoisten metsien uudistamistuen puolestaan epäillään kapitalisoituneen metsämaan hintaan.

Viimeisimmän kemera-lain myötä tuen käyttö on EU:n yritystukien kansallisen tuen suuntaviivojen, valtioavustuslain ja hallintolain soveltamisen takia kuitenkin ajautunut hallinnollisen umpikujan. EU:ssa metsätalous rinnastetaan yritystoimintaan, joka on kansallisen tuen suuntaviivojen mukaan voimakkaasti säädeltyä ja tuettavat toimenpiteet ja tukiehdot on notifioitava eli hyväksyttävä EU:ssa. Perinteisten työlajien tuen sovittaminen näihin ehtoihin on entiseen verrattuna moninkertaistanut toimijoiden ja Suomen metsäkeskuksen työpanoksen yksittäisten hankkeiden hallinnossa ja

viivästyttänyt töiden toteutusta. Sama vaikutus näkyy myös maa- ja metsätalousministeriön moninkertaistuneena säädösvalmisteluna ja metsäkeskuksen tietojärjestelmätyönä. EU-säädösten johdosta on jouduttu luopumaan muun muassa toteutettujen töiden rahoittamisesta jälkikäteen, mikä on aiheuttanut kaksinkertaisen rahoitusmenettelyn aikaisempaan verrattuna. Toisaalta nykyisellä menetellyllä voidaan välttää jälkirahoitteisten töiden aiheuttamat vuosittaiset lisäbudjetit varojen loputtua kesken toteutusten.

Tuet ovat hallinnollisesti raskaita. Lisäksi ne nostavat kustannuksia, kantohintoja ja metsämaan hintaa. Tämän vuoksi suora tuki metsänomistajien yksittäisille metsänhoitohankkeille ei ole enää perusteltua. Voidaan myös perustellusti kysyä, onko metsänhoito kannattavana elinkeinona julkisen tuen tarpeessakaan.

Ympäristötuki

Vuodesta 1998 lähtien maanomistajalle on voitu myöntää kestävän metsätalouden rahoituslain mukaista ympäristötukea, jos tämä sitoutuu säilyttämään Metsälain 10 §:n mukaisella erityisen tärkeillä elinympäristöillään metsien biologista monimuotoisuutta. Metsänomistajalle maksetun ympäristötuen määrä on ollut sidoksissa omavastuun ylittävään säästettävän puuston arvoon. Kymmenen vuotta kestävien sopimusten piiriin on voinut kuulua myös elinympäristön monimuotoisuutta edistäviä töitä kuten kuusen raivaamista lehdoista.

Ympäristötuki katsotaan elinkeinotueksi ja sitä koskevat samat EU:n kansallisen tuen suuntaviivojen mukaiset tukiehdot kuin muita kemera-työlajeja. Markkinattomia hyötyjä tuottava metsäluonnon ja metsäympäristön suojelu ja hoito on syytä edelleen pitää tuen tai muun niihin sopivan kannustimen piirissä. Kohteita on niin vähän, että Kansallisen tuen suuntaviivojen mukainen kansallinen tuki suunnitelmiseen olisi mahdollista hoitaa hallinnossa. Toinen vaihtoehto olisi de minimis-tuki

Palveluseteli

Palveluseteliä voisi käyttää sosiaali-, ja terveyspalvelujen tapaan myös metsä- ja monimuotoisuuspalvelujen sekä näitä koskevien neuvontapalvelujen ostoon. Palveluseteliä käytetään tuki-instrumenttina jo nyt yritystukien myöntämisessä ja setelin käyttöä on tarkoitus edelleen laajentaa elinkeinonharjoittajien tukemisessa. Setelin voisi myöntää subjektiivisena etuna, kohdennettuna metsällisen tai metsänomistuksen profiilin perusteella tai metsänomistajan hakemuksesta.

Seteli voisi olla työläjikohtainen tai käytettävissä laajasti eri toimenpiteisiin. Setelillä voisi käyttää kannustettavan toimenpiteen neuvonnan, suunnittelun tai työ kustannusten kattamiseen. Palvelusetelin myöntäminen, käyttäminen tulisi olla selvästi nykyistä tuen käyttöä yksikertaisempaa ja byrokratialtaan vähäisempää. Palvelusetelin rahoitus olisi luontevimmin hoidettavissa de minimis-tukena ja sen voisi myöntää Suomen metsäkeskus.

Uuden tyylinen, palvelujen käyttöön kannustava palveluseteli toisi uusia vaihtoehtoja metsänomistajan kannustamisessa ja metsänomistajalle entistä suurempaa valinnanvapautta. Verotus-, EU:n suhtautuminen ja minimibyrokraatian mahdollisuudet vaativat vielä jatkoselvittämistä.

Budjettirahoitus, tutkimus, edistämis-, ja palveluorganisaatiolle

Kemera-varoihin nähden suuruusluokaltaan yhteensä kaksinkertainen määräraha käytetään vuosittain metsäalan tutkimukseen sekä yksityismetsätalouden edistämiseen ja sen hallintoon. Pääosin Suomen luonnonvarakeskuksen tutkimuksissa kehitetään uusia tehokkaampia menetelmiä metsien käyttöön ja hoitoon sekä työkaluja metsien monimuotoisuuden ja suojelun edistämiseen. Suomen metsäkeskuksen metsävaratiedon keruu ja jalostaminen palveluiksi sekä yksityismetsätalouden edistäminen luovat merkittäviä edellytyksiä kannusteille ja niillä on sinälläänkin kannustava vaikutus.

Lisäpanostus näihin kannustimia välillisesti ja suoraan luoviin yhteiskunnan palveluihin on varteenotettava vaihtoehto nykyisen kaltaisen kannustinjärjestelmän korvaamisessa.

Neuvonta

Neuvontaa voidaan käsittää sekä kannustuksen kohteena olevana toimenpiteenä että myös kannustimena. Neuvonta on täsmäinstrumentti, jolla voi kannustaa metsällisten tai metsänomistuksellisten kriteerien mukaan vain haluttua ryhmää metsänomistajia. Myös kannustettava toimenpide voidaan valita kulloisenin tarpeen mukaan joustavasti. Luonteva tapa rahoittaa neuvontaa olisi budjettirahoituksella neuvontajärjestöille tai palvelusetelillä.

Neuvonnan merkitys kannustimena on merkittävä ja vaatii huomattavaa lisäpanostusta, mikäli nykyisen muotoisista suorista tuista luovuttaisiin.

Budjetin ulkopuolinen rahoitus

Budjetin ulkopuolisesta rahoituksesta ovat esimerkkeinä 1960- ja 70-lukujen metsätalouden tehostamiseksi perustettujen MERA (Metsätalouden rahoitustoimikunta) -ohjelmien *obligaatiolainat ja Maailman pankin rahoitus*. Näillä varoilla suunniteltiin ja toteutettiin metsänparannustöitä ja palkattiin toimihenkilöitä Keskusmetsälautakunta Tapion metsänparannuspiireihin.

Euroopan investointipankki (EIP) rahoittaa EU:n poliittisia tavoitteita kuten ilmastopolitiikkaa tukevia yrittäjien hankkeita. EIP:n oma rahoitus on tarkoitettu isoille certaintvestoinneille. Pienempien hankkeiden ja pk-yritysten osalta pankki toimii yhteistyössä välittäjäpankkien kanssa, joista Suomessa toimii toistaiseksi vain OP Pohjola.

Välittäjäpankin lainoitus on kuitenkin jäänyt huomattavasti suunniteltua alhaisemmalle tasolle.

Haasteena EIP:n välittäjäpankin kuin muunkin koimaisen pankin rahoituksen käyttämisessä kannustimena nykymuotoisiin toimenpiteisiin on hankkeiden pieni koko. Luottojen yhdistäminen isommiksi kokonaisuuksiksi taas toisi mukaan lisää välikäsiä ja lisäisi hallintoa entisestään. Rahalaitoksia kiinnostava, joskin poliittisesti epätodennäköinen ja vähintään nykyistä hallintoa edellyttävä ratkaisu voisi olla osan tai koko budjettirahoituksen korvaaminen EIP:n tai muiden pankkien rahoituksella.

Nyky aikaista lainoitusjärjestelmää kannustimien rahoittamisessa olisi tarpeellista selvittää.

Yksityinen sijoittaja tai metsärahasto voisi olla kiinnostunut sijoittamaan myös metsänomistajan metsätalouteen osallistumalla esimerkiksi metsänhoidon kustannuksiin. Metsänomistaja maksaisi korvauksena sijoittajalle osan metsätaloutensa tuloista

Elinkaarimallissa sijoittaja rakentaisi ja huolehtisi metsätien kunnossapidosta ja saisi korvausta tien käytöstä metsänomistajalta tai tiekunnalta. Kohteena voisivat olla muutkin perusparannusluonteiset tai pitkäaikaiset investoinnit

Metsänvuokraus aktiivista metsätalouutta harrastavalle vuokraajalle olisi myymistä kevyempi tapa hankkia tuottoa omasta metsästään.

Metsänomistaja voisi ottaa yksityisiä sijoittajia tai sijoitusrahaston osakkaaksi, yhtymään osuuskuntaan tai osakeyhtiöön, joka harrastasi aktiivista metsätaloutta

Yksityisellä sponsoroinnilla neuvonnan ja viestinnän ja kampanjoiden yhteydessä saataisiin lisää panoksia kannustustyöhön ja välttyttäisiin julkiselta hallinnolta.

Eräänlaista metsätalouden ulkoistusta on antaa korvausta vastaan osa tai kaikki metsään liittyvin toimenpiteiden suunnittelu ja metsäpalveluja tarjoavan tahon tehtäväksi

Uudet yksityiseen rahoitukseen perustuvat kannustimet voisivat olla metsänomistajalle vaivaton tapa harjoittaa tehokasta metsätaloutta tarvitsematta itse osallistua investointeihin ja tila pysyisi edelleen vähintäänkin yhteisomistuksessa. Yksityisen rahan mukaan ottaminen edellyttäisi suunnitelmallista ja tehokasta metsätaloutta. Sijoittajana voisi olla esimerkiksi metsäsijoitusrahasto.

Tällaisessa sijoittamisessa sijoittajan pääomia ei, normaalista metsärahaston toiminnasta poiketen, sitoutuisi kiinteään metsämaan hankkimiseen, vaan pelkkiin metsänhoito- tai perusparannusinvestointeihin. Metsänomistaja voisi antaa operatiivisen toiminnan osittain tai kokonaan sijoittajalle tai tämän ammattilaiselle. Sijoittaja voisi optimoida omankin osuutensa hoitamalla metsää mahdollisemman hyvin ja tehokkaasti.

Mikäli sijoittajalla olisi enemmän vastaavia sopimuksia, tämä ja maanomistaja saisivat suuruus- ja tekemissään sopimuksissa urakoitsijoiden kanssa. Urakoitavissa työmäärissä voisivat olla mukana myös metsäsijoitusrahaston omat metsät mikä toisi jo suurmetsätalouden etuja myös järjestelyssä osapuolena olevalle yksityiselle metsänomistajalle. On kuitenkin selvitettävä, onko ainakaan metsärahoitusta halua sijoittaa sijoittajien varoja muuhun kuin kiinteään metsäomaisuuteen.

Metsäluonnolle aiheutetusta haitasta määrättävien korvausten käyttäminen budjetin ulkopuolisena rahoituslähteenä on kokonaan uutta ajattelua. Korvauksella voisi ennaltaehkäistä, torjua tai korjata maanomistajan omalla tai naapurin maalla syntyneitä haittoja.

De minimis-tuki

Hallinnollisesti kevein tapa välttää EU:n valtiontukisäännöt on myöntää tuki vähämerkityksistä eli ns. de minimis -tukea koskevan säännön perusteella (komission asetus 1407/2013). De minimis -tukea voidaan myöntää eri lähteistä yrittäjälle enintään 200 000 euroa kolmen vuoden aikana.

Muuttamalla metsätalouden tuet de minimis-tueksi välttäisi EU:n kansallisen tuen suuntaviivojen aiheuttamalta byrokratialta. De minimis-tuessa EU ei rajoita tuettavia kohteita eikä tukitasoa lukuun ottamatta puutu tuen hallinnointiin. Metsänomistajalle voitaisiin myöntää kolmen vuoden aikana 200 000 euroa valtion tukia, veroetuksia sekä maatalouden ja muun elinkeinotoiminnan yritys- ja investointitukia. De minimis-yläraja realisoituisi nykyisillä tuen saajilla ja työlajeilla lähinnä suurmetsätaloutta harjoittavissa metsänomistusyksiköissä, kuten yhteismetsissä tai suurissa maatalouden investointitukia saaneiden metsänomistajien kohdalla.

De minimis-tuen käyttö edellyttäisi ajan tasalla olevaa, kaikkien hallinnonalojen tuet kattavaa de minimis-rekisteriä. Tämän perustamista pidetään kalliina ja vaativana toteuttaa. Vaihtoehtona rekisterille olisi menettely, missä de minimis-tuen saaja vakuuttaisi, ettei 200 000 euron raja ole ylittymässä.

De minimis-tuki olisi käytännössä ainoa vaihtoehto järjestää nykyisille metsätalouden toimenpiteille suoraa tukea ilman raskasta EU:n edellyttämää byrokratiaa. De minimis ei kuitenkaan antaisi perusteita löysätä fiskaalista ja revisionaalista hallintoa kotimaassa eikä siis ole mikään lopullinen ratkaisu byrokratiaan.

Haittapuolena olisivat kattavan rekisterin laatiminen tai vaihtoehtona tuensaajien velvoittaminen seuraamaan saamiaan tukia sekä mahdolliset tuen määrän ylitykset suurilla toimijoilla. Tässä vaiheessa on kuitenkin syytä harkita, onko metsätaloutta kannattavana elinkeinona enää tarvetta tukea.

3.5.2 Epäsuora kannustaminen

Metsänomistajien neuvonta ja viestintä

Yhteiskunta on panostanut metsäneuvontaan vielä pitempään kuin metsänomistajien metsissään toteuttamien töiden tukemiseen. Kaikki yksityismetsätalouden organisaatiot ovat saaneet alkunsa jo viime vuosisanan alussa metsäneuvontaan perustetuista valtakunnallisista ja alueellisista yhdistyksistä. Myöhemmin osaa näiden toiminnasta on alettu ohjata lainsäädännöllä. Metsäneuvontaan ohjattu valtionavustus on vuosikymmeniä ollut samaa suuruusluokkaa kuin suorina tukina tai lainoina ohjatut metsänparannus- tai kemera-varat.

Neuvonta ja viestintä ovat monipuolisia kannustinmenetelmiä. Ne voidaan kohdistaa tarkasti juuri haluttuun toimenpiteeseen ja tarvittaessa myös haluttuihin vastaanottajiin. Tieto isoista uudistuksista lainsäädännössä tai ohjeissa taikka kannustaminen tavoiteltuihin toimenpiteisiin saadaan levitettyä nopeasti laajalle metsänomistajajoukolle metsäalan lehtien tai organisaatioiden omien julkaisujen kautta. Erityisissä tapauksissa kannustinviestintää voidaan levittää kaupallisesti tai uutisviestintänä myös koko kansan viestimissä kuten televisiossa ja radiossa.

Toimenpiteisiin kannustava neuvontaa ja viestintää saadaan tehokkaammaksi jos se voidaan keskittää halutulle kohderyhmälle. Tällöin kohteena voivat olla esim. metsän uudistamis-, varhaishoito-, tai taimikonhoitovaiheessa olevien metsien omistajat. Ekologisiin toimenpiteisiin kannustamisen kohteena voivat olla esim. vanhaa metsää omistavat. Kohdistelussa kannustamisessa välineenä on usein postitettu tai jaettu kirjallinen materiaali. Kannustavaa viestintää voidaan kohdistaa myös tiettyihin metsänomistajaryhmiin, kuten uusiin metsänomistajiin, nuoriin, iäkkäisiin, naisiin tai perikuntiin jne. Kohdistettu neuvonta ja viestintä edellyttävät toimivaa ja ajan tasalla olevaa asiakkuuden hallinnan järjestelmää. Kehittyneet internet-pohjaiset palvelut mahdollistavat monipuolisten kannustimien käytön neuvonnassa ja viestinnässä. Tällöin palveluun voidaan lisätä kohdennettuja kampanjoita ja sähköistä koulutusta.

Suoraan toimenpiteeseen myönnettyyn tukiin verrattuna kannustaminen viestinnän ja neuvonnan keinoin on tehottomampaa, koska viesti ei tavoita kaikkia ja vaikka tavoittaisikin, neuvonnan kohden ei eri syistä välttämättä ryhdy kannustettuun toimenpiteeseen.

Henkilökohtaisessa neuvonnassa viesti voidaan kohdistaa metsänomistajaryhmään tai vain tihettyyn metsänomistajaan. Näissä syntyvä vuorovaikutus on sitä tiiviimpää, mitä vähemmän neuvottavia on paikalla. Tilanne muistuttaa neuvottelua kannustetavan toimenpiteen ominaisuuksista, saavutettavasta hyödyistä ja kustannuksista. Neuvonnan keinon tapahtuva kannustaminen on tehokkaimmillaan, kun se tapahtuu tilakäynnin yhteydessä maastossa. Tällöin hoitoa, suojelua tai muuta toimenpidettä voidaan punnita paikan päällä. Eräs haastateltava kertoi metsänomistajan kanssa tehtyjen maastokäyntien aiheuttaneen keskimäärin 600 m³:n hakkuut ja 6 ha metsänhoitotöitä. Myös Suomen

metsäkeskuksen tekemä henkilökohtaisen neuvonnan on todettu aktivoineen merkittävästi metsänomistajia Metsään.fi -palvelujärjestelmän käytössä sekä metsänkäyttöilmoitusten ja Kemera-hakemusten tekemisessä.

Neuvonta ja viestintä ovat perinteisiä ja ajassa hyvin kehittyneitä kannustimia. Ne ovat helposti kohdennettavia sekä metsällisillä että metsän omistuksellisilla kriteereillä toivottaviin työlajeihin ja toivottuihin metsänomistajaryhmiin. Neuvonta ja viestintä tulee tämän takia pitää edelleen voimakkaasti mukana valtiovalan kannustevalikoimassa. Näiden on elettävä ajassa ja kehityttävä, jotta uudet metsänomistajasukupolvet saadaan tavoitetuksi heidän käyttämissään medioissa ja heihin tehoavalla tavalla.

Neuvonnan rahoitukseen sopivat nykyisen kaltainen valtionapu sekä uudet yksityiseen rahoitukseen perustuvat lähteet. Neuvontaan tulee alkaa panostaa aivan uudella intensiteetillä, mikäli tulevaisuudessa luovutaan nykyisenkaltaista suorista tuista.

Työorganisaatioiden tukeminen

Metsänparannus- ja kemera-varoja on käytännössä ohjattu suoraan myös työorganisaatioille. Tällaiseksi voidaan katsoa vakiintunut ja osittain metsänparannuslakiin ja metsänhoitoyhdistyslakiin perustunut työnjako, missä metsänhoitoyhdistykset ja metsänparannuspiirit ja sittemmin piirimetsälautakunnat jakoivat metsänparannustöiden suunnittelu- ja toteutustyöt sekä näihin osoitetut suunnittelu- ja työjohtovarot. Näillä varoilla maksettiin jopa metsänparannuspiirien työjohtajien kuukausipalkkoja. Myöhemmässä lainsäädännössä kilpailu on täysin vapautettu ja lain viranomaistehtävät on eriytetty töiden suunnittelusta ja toteutuksesta. Erillistä työjohtokorvausta ei ole maksettu enää kemera-lain perusteella eikä uusin laki tunne enää erillistä suunnittelutukeakaan.

Vuoden 1998 alusta metsäkeskus on voinut saada rahoitusta myös erilaisten luonnonhoitohankkeiden luonnonhoitohankkeisiin. Vuoden 2014 jälkeen rahoitus on kohdistunut vain osaan näistä töistä ja Suomen metsäkeskus on kilpailuttanut näiden suunnittelun ja toteutuksen muilla toimijoilla.

Toimijoiden erillinen tukeminen kemera-varoista ei ole kilpailusystä eikä hyvän hallinnon periaatteiden mukaan enää mahdollista

3.5.3 Verotukselliset kannusteet

Myös verotuksella voidaan kannustaa ja ohjata kansalaisten käyttäytymistä haluttuun suuntaan. Verovelvollisen verokustannusrasitetta pienentäviä poikkeamia kutsutaan verotuiksi. Tällöin poiketaan veroasettamisen yleisestä lähtökohdasta, neutraalisuuteen pyrkimisestä. Verotukselliset investointikannusteet luodaan siten, että verotuksen

neutraalisuutta muutetaan vähennyksillä tai veropohjien erilaisilla kannustintilanteista riippuvilla laajuus- tai tasomäärittelyillä.⁴⁵

Verotuksellisia kannusteita on tarkasteltu laajasti tuoreessa selvityksessä, jonka ovat tehneet Luonnonvarakeskus ja PTT. Koska heidän selvityksessään on käsitelty perusteellisesti verotuksellisten kannusteiden käyttökelpoisuutta, on asiaa käsitelty vain suppeasti käsillä olevassa Tapion raportissa.

Edellä mainitun selvityksen mukaan metsätalouden tuloverotus ei ole nykyisellään täysin johdonmukaista tai neutraalia. Puun myyntituloverotusta voitaisiin kehittää metsätalouden harjoittamisen kannalta kannustavammasi ilman verotukielementtejä. Tällöin kannustavuutta saataisiin aikaan tulojen tai tuloksen jaksotusmahdollisuuksilla ja metsävähennyksen omistajakohtaisuudella. Lisäksi omatoimisen työn laskennallinen työ kustannus voitaisiin tehdä verovähennyskelpoiseksi.⁴⁶

Metsätalouden verotuista tavanomaisimpia ovat verovapaudet ja ylimääräiset verovähennykset. Ne ovat olleet yksi keino tukea ja ohjata metsänomistajien metsätalouden harjoittamista.⁴⁷

Verotuet pinta-alaverotuksessa⁴⁸

Metsien pinta-alaverotus alkoi vuonna 1922 ja se oli käytössä ainoana järjestelmänä aina vuoteen 1992 saakka. Pinta-alaverotus korvautui tämän jälkeen puun myyntituloverotuksella, josta tuli ainoa järjestelmä vuoden 2006 alussa. Pinta-alaverotuksen lähtökohtana oli metsämaan kasvun mukaan arvioitun tuottokyvyn verottaminen.

Pinta-alaverotuksessa tilakohtaisten vähennysten piiriin tulivat vuonna 1968 metsänhoitomaksu, metsätien rakentamismenojen 30 prosentin osuuden poisto kymmenen vuoden aikana sekä ojitettujen soiden, metsitettyjen maatalousmaiden, metsitettyjen vajaapuustoisten alueiden ja luonnontuhoaluiden verovapaudet.

Vuonna 1980 alettiin myöntää tilakohtaisesti määräaikainen verovapaus kaikille vakiintuneille taimikoille. Verovapauden pääoma-arvo säädettiin vähennettäväksi sinä vuonna, kun taimikko todettiin vakiintuneeksi.

⁴⁵ Leppänen, J. 2004. Verotus tukimuotona. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923 s. 38

⁴⁶ Hänninen, H. ja Leppänen, J. (toim.) 2016. Metsäverotuksen kehittämistarpeet metsä- ja elinkeinopolitiikan kannalta. Loppuraportti maa- ja metsätalousministeriölle. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 27/2016. Luonnonvarakeskus. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/535237/luke-luobio_27_2016.pdf?sequence=9

⁴⁷ vrt. Mäki, O., Ovaskainen, V., Hänninen, H. & Karppinen, H. 2011. Metsäpolitiikan ohjauskeinot: Arviointikehikko ja sovellus Suomen metsäpolitiikkaan. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 213. 50 s <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp213.pdf>

⁴⁸ Leppänen, J. 2004. Verotus tukimuotona. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923

Metsäsuunnitelman hankintamenot tulivat vähennyskelpoisiksi vuodesta 1984 alkaen. Vuonna 1986 tilakohtaisiksi verovähennyksiksi luettiin myös kasvatuslannoitteiden hankinta menot ja metsäojituksen kunnostusmenot. Lisäksi uusien metsäteiden rakentamismenojen 30 prosentin osuus säädettiin kertavähennykseksi 10 vuoden jaksotuksen sijaan.

Vuonna 1990 otettiin käyttöön ensiharvennusvähennys. Lisäksi tilakohtaisesti erikseen vähennettäviksi tekijöiksi tulivat kertavähennyksinä metsänuudistaminen ja taimikonhoito sekä 25 prosentin menojäännöspoistoina ojituksen ja metsäautotien rakentamismenot. Samalla uudistusalojen verovapausjärjestelmä uudistettiin pääoma-arvoiksi muutettujen kertavähennyksien sijasta vapaavuosille jaksotetuiksi vähennyksiksi. Maatalousmaan metsityksissä käytetyistä poikkeavista verovapauksista luovuttiin. Metsäteiden ja -ojien hankintamenojen vähennykset muutettiin 15 prosentin menojäännöspoistoiksi vuonna 1993.

Verotuet puun myyntiverotuksessa

Koska metsätalouden kustannukset on mahdollista vähentää täysimääräisesti puun myyntiverotuksessa, ei eri työläjien erillisille verovähennyksille ole vastaavaa tarvetta kuin pinta-alaverotuksessa. Myyntituloerotuksessa varsinaisiksi metsätalouden verotukia ovat metsävähennys ja jäljempänä kerrottu hankintatyön arvon rajallinen verovapaus.

Aiemmin mainitussa Luonnonvarakeskuksen ja PTT:n selvityksessä on tarkasteltu seuraavia metsätaloutta koskevia verotukseen liittyviä keinoja: 1) sukupolvenvaihdoshuojennus perintö- ja lahjaverosta, 2) metsävähennyksen tasokorotus, tuloutuksen poisto ja laajennus erilaisille yhtiömuodoille, 3) yrittäjä vähennys metsänomistajille, 4) mahdollisia verokeinoja kuolinpesien purkamisen nopeuttamiseksi, ja 5) verotuksellisia vaihtoehtoja metsien hoitoa aktivoivalle tuelle.

Em. selvityksessä todettiin mm., että on vaikeaa löytää puun myyntitulojen verotukseen liitettäviä kannustimia, joilla julkinen tuki voitaisiin korvata säilyttäen metsänhoidon kannustimet entisellään. Koska metsätulojen hankkimisesta aiheutuneet menot ovat järjestelmässä jo nykyisellään täysimääräisesti vähennettävissä, siihen olisi vaikea liittää luontevia kannustimia, jotka täydentäisivät tai korvaisivat nykyisiä julkisia tukia.⁴⁹

3.5.3.1 Metsävähennys

Metsänomistajalla on oikeus tilan hankintamenon perusteella määräytyvään metsävähennykseen, jos metsä on ostettu 1.1.1993 jälkeen. Vastikkeetta saaduissa

⁴⁹ Ovaskainen, V. 2016. Verotukselliset vaihtoehdot metsien hoitoa aktivoivalle tuelle. Julkaisussa: Hänninen, H. ja Leppänen, J.(toim.) 2016. Metsäverotuksen kehittämistarpeet metsä- ja elinkeinopolitiikan kannalta. Loppuraportti maa- ja metsätalousministeriölle. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 27/2016. Luonnonvarakeskus. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/535237/luke-luobio_27_2016.pdf?sequence=9

tiloissa metsävähennystä voi hyödyntää, jos edelliseltä omistajalta siirtyi käyttämätöntä metsävähennystä. Metsätalouden pääomatulojen verotuksessa sovellettavasta metsävähennyksestä on säädetty tuloverolaissa. Metsävähennystä voi hyödyntää, kun myydään puuta.

Metsänomistaja saa omistusaikanaan vähentää metsävähennyksenä enintään 60 % metsän hankintahinnasta. Metsävähennyssäännöstä muutettiin olennaisesti vuonna 2008 tuloverolain muutoksella ⁵⁰. Tavoitteena oli kannustaa metsänomistajia lisäämään sekä puun myyntejään että metsäomistustensa määrää. Lakimuutoksella korotettiin metsävähennyksen enimmäismäärää (50 % → 60 %) sekä vuotuista vähennysoikeutta (40 % → 60 %), ja metsävähennyksen laskentatapa muutettiin metsäkohtaisesta verovelvolliskohtaiseksi.

Metsävähennys voi olla korkeintaan em. 60 prosenttia verovuoden puunmyyntitulosta, joka saadaan metsävähennykseen oikeuttavasta metsästä. Vuotuisen metsävähennyksen on oltava suuruudeltaan vähintään 1 500 euroa. Koska 1 500 euroa on 60 prosenttia 2 500 eurosta, metsävähennyksen tekeminen edellyttää vähintään 2 500 euron suuruista metsätalouden pääomatuloa. Kun metsätila myydään, käytetty metsävähennys huomioidaan metsätilan luovutusvoittoa lisäävänä eränä.

3.5.3.2 Hankintatyön osittainen verovapaus

Hankintatyö eli metsänomistajan itse tekemä kaupallinen puunkorjuu verotetaan ansiotulona. Vuodesta 1979 alkaen hankintatyön arvo on ollut vain osittain veronalaista. Tällä hetkellä verottoman korjuun raja on 125 m³ vuodessa. Omatoimisesti tehty hankintapuun korjuu on vähentynyt vuosien mittaa, koska yhä harvempi metsänomistaja tekee itse puunkorjuuta.

Myrskytuho vuosiin liittyen hankintahakkuille on säädetty erillisiä verovapaita määriä 1980-luvulla. Luonnontuhoihin liittyneestä 500 m³:n erityisrajasta luovuttiin vuonna 1992.

3.5.3.3 Väliaikainen verohuojennus puunmyyntituloille

Puun markkinoille tulon edistämiseksi säädettiin vuonna 2008 määräaikainen verohuojennus, joka koski vuoden 2010 loppuun mennessä tehtyjä puukauppoja. 1.4.2008–31.12.2009 tehtyjen puukauppojen puunmyyntituloista 50 prosenttia oli verovapaata tuloa, jos tulo saatiin vuoden 2010 loppuun mennessä. Näistä kaupoista saaduista myyntituloista oli 25 prosenttia verovapaata, jos tulo saatiin vuoden 2011 aikana. 1.1.–31.12.2010 tehdyistä kaupoista saadusta puun myyntitulosta oli 25 prosenttia verovapaata, jos tulo saatiin vuoden 2011 loppuun mennessä.⁵¹

Ensiharvennushakkuusta saama puunmyyntitulo oli kokonaan verovapaa, kun kauppa on tehty 1.4.2008 - 31.8.2008. Edellytyksenä oli lisäksi, että myyntitulo kaupasta saatiin viimeistään 31.12.2009. Puun osittain verovapaan myyntitulon hankkimisesta johtuneista

⁵⁰ Tuloverolaki (1535/1992), Laki tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (1085/2008)

⁵¹ Laki tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (1085/2008)

menoista ei voinut vähentää verotuksessa verovapautta vastaavaa osuutta. Ennakkoraivauksen menot olivat kuitenkin kokonaan vähennyskelpoisia.

Määräaikainen verohuojennus puun myyntituloista vaikutti silloiseen tukijärjestelmään. Se käytännössä esti uuden kemera-lain (Kestävän metsätalouden rahoituslaki 244/2007) voimaantulon, jolloin aiempi kemera-laki jäi voimaan. Tämä johtui siitä, että verohuojennus ja uuden kemera-lain mukaiset tuet olisivat olleet osin päällekkäisiä, mikä on EU:n valtiontukisäännösten vastaista. Lisäksi jouduttiin huomioimaan, että määräaikaiset verovapaudet ja kemera-tuet käsitellään Euroopan unionin komission säätämän ns. de minimis –asetuksen mukaisesti, joka rajoittaa tukien kokonaismäärää.

3.5.3.4 Tilajärjestelyihin liittyvät verokannusteet

Verovapaa luovutus lähisukulaiskaupoissa

Verovapaista luovutusvoitoista on säädetty tuloverolaissa.⁵² Metsätilan kauppa on vapautettu kokonaan luovutusvoittoverosta lähisukulaiskaupoissa, jos kyse on metsätilan myyjän maa- tai metsätalouteen kuuluvan kiinteän omaisuuden myynti ja ostajana on yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa myyjän lapsi tai tämän rintaperillinen tai myyjän sisar, veli, sisar- tai velipuoli. Lisäksi edellytetään, että omaisuus on ollut yhteensä yli 10 vuotta metsätilan myyjän tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut vastikkeettomasti eli lahjana, perintönä tai avio-oikeuden nojalla

Verottamatta jäänyt luovutusvoittovero otetaan huomioon ostajan luovutusvoiton laskennassa, jos ostaja luovuttaa kiinteistön edelleen ennen viiden vuoden aikarajaa.

Yhteismetsien veroedut

Yhteismetsien perustaminen on yksi keino ja lisätä suurempien, aktiivisesti puumarkkinoilla toimivien metsätilayksiköiden syntymistä. Samalla vältetään tilojen pirstoutuminen perinnönjakojen yhteydessä, koska metsäomaisuus peritään tällöin yhteismetsäosuuksina. Yhteismetsä on tuloverolaissa määritelty yhteisetuus.⁵³

Yhteismetsän perustaminen tai lisämaan liittäminen olemassa olevaan yhteismetsään on verotuksen kannalta edullista, koska niitä ei pidetä kiinteistön luovutuksena. Tällöin ei peritä varainsiirtoveroa eikä luovutusvoiton veroa. Varainsiirtovero on kuitenkin maksettava, jos yhteismetsän osakaskunta hankkii metsää kaupalla. Yhteismetsä voi hyödyntää metsävähennystä samalla tavoin kuin yksityismetsänomistajat.

Puunmyynti- ja muiden pääomatulojen veroprosentti on yhteismetsällä 28 % kun se on yksityishenkilöillä 30 % ja 30 000 euroa ylittävältä osalta vero on 34 %. Kahdenkertaisen verotuksen välttämiseksi yhteismetsän osakkailleen jakama tulo on verotonta.

⁵² Tuloverolaki (1535/1992)

⁵³ Tuloverolaki (1535/1992)

Näyttää siltä, että veroetu on edistänyt yhteismetsien syntyä viime vuosina. Uudet yhteismetsät ovat kuitenkin olleet kooltaan melko vaatimattomia eikä niissä ole ollut halukkuutta laajentumiseen. Yhteismetsien veroedun hyötyjä onkin kyseenalaistettu. Tutkijat ovat esittäneet, että olisi perustellumpaa kehittää sellaisia vero- ja metsäpoliittisia kannusteita, jotka palkitsevat aktiivisesta metsien käytöstä ja hoidosta omistusmuodosta riippumatta.⁵⁴

3.6 Mahdollisia kannustamisen kohteita

Alla olevassa luettelossa on analysoitu aikaisempia, nykyisin käytössä olevia ja mahdollisia uusia kannustamisen kohteita.

Vajaatuottoisen metsän uudistaminen

Työlajin kannustaminen edistää vajaatuottoisten metsien uudistamista Pohjois-Suomessa ja lisäksi pitkällä aikavälillä hakkuumahdollisuuksia. Toisaalta pohjoisen metsätaloudessa toimitaan isommilla pinta-aloilla ja uudistamiskustannukset ovat halvemmat kuin Etelä-Suomessa, mitkä seikat puoltavat sen pitämistä osana kannattavaa elinkeinoa. Vajaatuottoisten metsien uudistamisen tuen on myös epäilty kapitalisoituneen metsämaan hintoihin ja nostaneen niitä. Työlaji putosi tuettavien toimenpiteiden joukosta viimeisessä Kemera-lain uudistamisessa.

Taimikon varhaishoito

Taimikon varhaishoito on metsikön oikean kehityksen kannalta tärkeimpiä metsänhoitotoimia. Varhaisessa vaiheessa tehtynä se on lisäksi kustannuksiltaan edullista. Työlaji olisi tämän takia osana kannattavaa elinkeinoa hyvä investointi ilman tukeakin. Työ on usein katsottu myös kuuluvan metsänomistajan uudistamisvelvollisuuden piiriin. Uudistamisvelvollisuuden yläraja ja tuettavien toimenpiteiden alaraja ja näiden välissä mahdollisesti oleva neuvonnan varassa oleva alue ovat metsäpolitiikkaa. Voimassa olevassa kemera-laissa varhaishoito otettiin tuen piiriin, koska voimakkaasta neuvontatyöstä huolimatta metsänomistajat eivät ottaneet työlajia omakseen, mikä näkyi taimikkojen huonona tilana sekä epätasaisina ja aukkoisina nuorina metsinä.

Taimikonhoito ja nuoren kasvatusmetsän hoito

Nuoren metsän hoito taimikon hoitona on vakiintunut metsänhoitotoimenpide, joka on osa kannattavaa metsätaloutta. Kemera-tuen käyttö nuoren kasvatusmetsän hoidossa puolestaan on usein johtanut taimikonhoidon viivästyttämiseen ja metsikön epäsuotuisaan kehitykseen. Odottaminen on nostanut myös kustannuksia. Lisäksi näissä

⁵⁴ Viitala, E.-J. & Leppänen, J. 2014. Yhteismetsien verotusaseman ja sääntelyn kehitys: lainsäädännön muutokset ja niiden ohjausvaikutukset. Metsätieteen aikakauskirja 2014(1): 13-31. [\[pdf\]](#) [\[abstract\]](#)

työlajeissa tuki menee helposti hintoihin ja nostaa myös sitä kautta myös muiden kuin kemera-töiden kustannuksia.

Energiapuun korjuun korotettu pinta-alatuki

Tukea voi käyttää myös kuitupuuksi menevän puun korjuuseen, mikä voi aiheuttaa kuitupuun ylitarjontaa ja kuitupuun hinnan laskua. Järeytyneen puuston käsittely on lisäksi kallista ja tuella on taipumus nostaa työkustannuksia.

Laatupuiden pystykarsinta

Pystykarsinta ei ole enää tuettavien työlajien joukossa. Sen dokumentointi oli vaikeaa ja työnlaatu etenkin omana työnä vaihtelevaa. Ongelmana on myös, ettei laatupuusta ainakaan tällä hetkellä makseta riittävästi. Toisaalta, jos laatuhinnoittelu olisi riittävää, työlaji olisi kannattava ilman tukeakin.

Metsän terveyslannoitus

Metsän terveyslannoituksella saavutetaan nopeasti hyviä tuloksia ravinnepuutoksen vaivaamassa metsikössä ja olisi sikäli kannattava toimenpide ilman tukeakin. Kyse on kuitenkin metsän terveyteen vaikuttavasta perusparannuksesta ja on siksi myös tyypillinen kannustamisen kohde.

Juurikäävän torjunta

Juurikäävän torjunta on metsän terveyteen vaikuttava tärkeä investointi ja olisi siksi tyypillinen kannustamisen kohde. Juurikäävän torjuntaa edellytetään nykyään laissa eikä työlaji siksi tarvitse enää kannustinta. Juurikäävän torjunnan siirtäminen tuen ulkopuolelle on heti vaikuttanut työlajin kustannuksia alentavasti.

Suometsän hoito

Suometsän hoito on nykyisellään kuivatuksen kunnostusta sekä siihen liittyviä vesiensuojelutoimenpiteitä. Vesitalous laitetaan kuntoon nykyään aina puunkorjuun yhteydessä ja on siksi oltava osa kannattavaa turvemaiden metsätaloutta. Suometsien kuivatukseen ja käsittelyn edellyttämät vesiensuojelutoimenpiteet ovat kuitenkin ympäristövaikutustensa takia tyypillisesti kannustettavia toimenpiteitä etenkin suurilla yhteishankkeilla. Tarkoituksenmukaisten riittävän laajojen hankkeiden koostaminen ennen varsinaista suunnittelua vaatisi kuitenkin kannustimia onnistuakseen nykyistä paremmin. Tämä vaikuttaisi edullisesti hankkeiden kustannuksiin, kuivatustekniikkaan ja vesiensuojeluun.

Metsätien rakentaminen ja perusparannus

Metsäteiden perusparannus ja tieluokan nosto sekä Pohjois-Suomessa uusien metsäteiden rakentaminen ovat puuhuollon ja metsänhoitotöiden kustannusten kannalta elintärkeää infraa ja siksi edelleen tyypillinen kannustamisen kohde. Kustannussyistä ja liikenteen kannalta tarkoituksenmukaisten ja riittävän laajojen hankkeiden koostaminen ennen varsinaista suunnittelua vaatisi myös kannustimia onnistuakseen nykyistä paremmin.

Ympäristötuki ja luonnonhoitohankkeet

Metsälakiin sidotun monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän elinympäristön säilyttämisen niissä tapauksissa, joissa alueen suojele aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa on tärkeä kannustamisen kohde. Kannusteiden käytön puolesta puhuu muillakin vastaavilla kohteilla se, ettei suojelulla saavutetuilla hyödyillä ole markkina-arvoa.

Kemera-lain perusteella toteutettua metsäluonnon ja -ympäristön monimuotoisuutta turvaavat ja lisäävät toimenpiteet ovat myös tyypillisiä kannustamisen kohteita.

Ekosysteemipalvelut

Markkinattomat ekosysteemipalvelut, kuten metsän terveysvaikutuksia, metsäkulttuuria, maisemanhoitoa sekä marjastusta ja sienestystä koskeva edistäminen neuvonnalla ja viestinnällä ovat tyypillisiä kannustamisen kohteita. Myös edellytysten luominen markkinapohjaisille palveluille voi olla kannusteiden piirissä. Markkinoilla toimivat ekosysteemipalvelut ovat kannattavaa liiketoimintaa eivätkä ole kannusteiden tarpeessa.

Hiilen sidonta ja ilmaston muutokseen sopeutuminen

Hiilen sidontaan ja ilmaston muutokseen sopeutumiseen liittyvä neuvonta ja viestintä ovat tulevaisuudessa tärkeitä kannustamisen kohteita. Tämä edellyttää tietämystä, yksimielisyyttä tai ainakin lainsäätäjän poliittista tahtotilaa, mitkä metsätalouden sekä metsäluonnon hoidon ja suojelun toimenpiteet tai tekemättä jättämiset edistävät näitä tavoitetta. Tyypillinen hiilen sidontaa lisäävä toimenpide olisi esimerkiksi suopeltojen metsitys, jolla samalla lisätään metsäpinta-alaa ja poistetaan päästöjä tuottavaa alaa.

Työmenetelmien kehittäminen

Monipuolista metsien hoitoa ja käyttöä sekä ekologisia palveluja voidaan edistää myös kehittämällä entistä tehokkaampia, ympäristöön sopivia ja kustannuksiltaan edullisempia työmenetelmiä. Osaavan työvoiman vähetessä voimavaroja on käytetty etenkin metsänhoidon menetelmien tehostamiseen ja koneellistamiseen.

Valtaosa metsän- ja luonnonhoidon menetelmien suorasta kehittämisestä ja saaduista tuloksista on rahoitettu Metsäntutkimuslaitoksen ja sittemmin Luonnonvarakeskuksen saamalla budjetti- ja itse hankitulla rahoituksella. Tapio on koko olemassaolonsa aika toiminut tutkimustiedon käytäntöön soveltajana sekä metsänhoidon että metsänparannuksen rintamalla. Myös Metsäteho on kehittänyt metsänhoidon menetelmiä taustaorganisaatioilleen. Tämän lisäksi metsäteollisuus ja Metsähallitus ovat kehittäneet metsänhoitonsa menetelmiä. Pienille toimijoille, kuten yksittäisille metsänhoitoyhdistyksille kokeilutoiminta on liian kalista. Metsänparannus- ja kemera- tutkimus- ja kehittämisvaroja käytettiin pitkään näiden lakien nojalla tehtävien töiden kehittämiseen.

Työmenetelmin kehittämisellä ja koneellistamisella voidaan saavuttaa nopeakin tuottavuushyppy. Tästä hyvänä esimerkkinä on viime vuosikymmenen aikana opittu kuusen tehokas uudistaminen mätästämällä. Huolellisesti toteutettu mätästys on saanut kuusentaimikot kehittymään aikaisempiin menetelmiin verrattua vuosia nopeammassa tahdissa. Usein kysymyksessä voi olla myös totuttujen työtapojen muuttaminen ja vanhojen asenteiden voittaminen.

Tulevaisuuden kehityssuuntia ovat metsänhoitotöiden koneellistaminen, robotiikka ja digitalisaation täysimääräinen käyttöönotto töiden suunnittelussa, toteutuksessa, raportoinnissa rahoituksessa ja hallinnossa.

Jalostetun siemenmateriaalin tuotannon ja käytön edistäminen

Metsänjalostuksella, kuten toisen polven siemenviljelmillä tuotetusta siemenillä tai suvullisesti lisätyillä taimilla saatava kasvu- ja parempi laatu ovat merkittävä tapa lisätä metsätalouden harjoittamisen tuottavuutta. Siemenviljelmien perustaminen on pitkäjänteistä työtä ja uudet kloonausmenetelmät kalliita. Tämän takia toiminta on edelleen syytä pitää kannustimine piirissä. Jalostetun metsänviljelymateriaalin käytön eduista tiedottaminen on myös perusteltu kannustamisen kohde.

Auktorisoitujen palveluntuottajien käyttö

Käytettäessä auktorisoituja toimijoita kannustettavan työn julkinen rahoittaja (MMM ja Suomen metsäkeskus) voi luottaa siihen, että myöntämällä rahoituksella tehdään säästösten mukaista laadukasta työtä. Työn julkinen rahoittaja säästäisi myös säästöksiin ja omavalvontaan sitoutuneen palvelun tarjoajan suunnittelemien ja toteuttamien töiden valvonnan kustannuksissa. Palvelujen tarjoajat toimivat kuitenkin kilpailluilla markkinoilla, mikä takaa hyvät palvelut tilaajalle ja samalla periaatteella toimii myös omavalvonta ja luottamus toimijan ja rahoittajan välillä. Kilpailu luo myös painetta myös vapaaehtoisten laatujärjestelmien käytölle.

Metsäpalvelujärjestelmien edistäminen

Kehittyneet metsäpalvelutyökalut ja ohjelmat ovat tärkeitä tehostettaessa metsien monipuolista käyttöä. Palveluohjelmia kehitetään vapailla markkinoilla, mikä takaa riittävän hyvän palvelun ja ohjelmat metsänomistajia palveleville toimijoille. Palveluiden tarjoajien ja heille sovelluksia tekeville on tärkeää, että näihin on saatavilla vapaasti julkisilla varoilla kerättyä metsätietoa. Suomen metsäkeskuksella on keskeinen rooli metsävaratiedon keräämisessä ja perusmetsätiedon jalostamisessa.

Kannustinjärjestelmien, muiden palvelujärjestelmien sekä toimijoiden ja heidän alihankkijoidensa välisen tietoliikenteen standardisointi on tärkeää ja vaatii julkista ohjausta ja myös julkista rahoitusta.

Kannustaminen yhteistyöhön

Pienet käsittelyalat aiheuttavat ylimääräisiä kustannuksia töiden suunnittelussa ja toteutuksessa ja lisäävät kaikilla tasoilla hallinto- ja valvontakustannusten osuutta. Uudistamiskuvioiden koolla on olennainen vaikutus koko kieroajan käsittelypinta-aloihin. Metsälain uudistuskypsyysrajojen vapautuminen tulee kasvattamaan uudistamispinta-aloja ja myöhempiä metsänhoitotöiden käsittelyaloja. Toisaalta uudet metsänkäsittelytavat ovat entistä pienipiiretisempiä ja vapautunut kilpailu pirstoo työmaita, mikä jarruttaa hankkeiden koon kasvattamista. Perimmäinen syy pieniin hankkeisiin on tilakohtaisuus. Työ on helppo suunnitella ja toteuttaa yhden maanomistajan omana hankkeena. Tätä vakiintunutta tapaa edistää lisäksi, kun koko ketju metsäsuunnittelusta ja neuvonnasta metsänhoitohankkeisiin on aina perustunut tilakohtaisuuteen.

Saman maanomistajan yksittäisiin hankkeisiin perustuvasta järjestelmästä yritettiin päästä pitkäjänteisempää järjestelmään vuoden 1997 alussa voimaan tulleessa kemera-laissa. Laki edellytti, että metsänomistajakohtaisia toimenpiteitä varten tuli laatia metsäsuunnitelmaan perustuva viiden vuoden toimintasuunnitelma, joka rahoitettiin kerralla. Tämän tarkoituksena oli edistää metsäsuunnitelmaan merkittyjen metsänhoitotöiden toteutumista ja vähentää yksittäisten hankkeiden aiheuttamaa hallintoa. Kenttä kuitenkin kieltäytyi ottamasta tätä menettelyä käyttöön siitä aiheutuneen ylimääräisen työn takia ja säädös poistettiin laista vielä saman vuoden aikana.

Metsänparannustoissa yhteistyötä on perinteisesti tehty metsätien rakentamis- ja perusparannushankkeilla sekä metsäojitus-, kunnostusojitus ja suometsän hoitohankkeilla. Yhteishankkeita on tehty aikanaan myös perus- ja kasvatuslannoitushankkeilla. Yhteishankkeiden teolle on ollut luonnollinen syy, koska vesien poisjohtaminen kuivatettavan alueen keskeltä ja yksityistielaissa säädetty oikeus järjestää kulku kiinteistölle toisen kiinteistön läpi pakottavat yhteistyöhön.

Yhteistyötä tilojen kesken tapahtuu myös vapaarahoitteisilla kasvatuslannoitushankkeilla. Lannoituksen organisoinut toimija, usein metsänhoitoyhdistys tai muu metsäpalvelutoimija, tiedustelee ja neuvottelee mukaan mahdollisimman paljon lähistön lannoituskelpoisia kohteita ja muodostaa näistä yhtenäisen lannoitusalueen.

Aikaisempina vuosina on pyritty muodostamaan myös yhteistoiminta-alueita ja puun yhteismyyntejä. Nämä eivät yleensä ole toimineet kovin kauan. Luontevaksi tavaksi harjoittaa yhteismyyntejä on jäänyt tielinjapuiden sekä suometsän hoitohankkeen ojalinjapuiden ja kemera-lain edellyttämien ojien väliin jäävien sarkojen hoitohakkuiden puiden korjuu ja myynti. Yhteismyyntien kaltaisten koko alueen tai tiesuunnan metsien hoidon edistämiseen voidaan käyttää myös neuvontakampanjoita.

Yhteistoimintaan tulisi kannustaa nykyistä enemmän, jotta toiminnassa päästään irti tilakohtaisuudesta kohti isompia ja tehokkaampia hankekokonaisuuksia. Neuvonta ja viestintä, kampanjat sekä yhteishankkeiden tai kerralla tehtävien hankkeiden yksittäisiä hankkeita suurempi kannustin olisivat käyttökelpoisia keinoja tähän pääsemiseksi. Isojen metsätie ja suometsänhoidon hankkeiden kokoaminen on tärkeä työvaihe, jota ei enää nykyään ole pystytty tekemään kannattavasti. Riittävän suurien hankkeiden koostaminen olisi siksi katsottava perusinfrastruktuuriksi toiminnaksi, joka tarvitsee julkista kannustinta.

4 Kyselyn, haastattelujen ja työpajan tulokset

4.1 Metsänomistajakysely

Metsänomistajakyselyn toteuttaminen ja vastaukset on koottu liitteeseen 1. Tähän on koottu tiivistetysti keskeisimpiä tuloksia.

Metsänomistajien mielestä rahallinen tuki ja veroetuudet motivoivat eniten monipuoliseen metsien käyttöön. Seuraavaksi eniten motivoi palvelujen helppo saatavuus ja käyttö, sekä korvauksen saaminen metsien käyttämisestä muuhun kuin puuntuotantoon. Neuvontaa metsänomistajat tarvitsevat erityisesti puuntuotantoon liittymättömissä toimissa, kuten metsäluonnon hoidossa, maiseman hoidossa ja vesiensuojelussa. Markkinattomien hyötyjen edistämässä tärkeimpänä nousi esille metsien terveyden edistäminen.

Metsänomistajat haluavat pääosin nykyisin tuettaville työlajeille tulevaisuudessakin tukea. Erityisesti korostui kannusteiden tarve metsien suojelun edistämiseen. Juurikäävän vastikään poistuminen tuetuista toimenpiteistä näkyi vastauksissa ja sitä kaivattiin takaisin tuen piiriin. Yleisimmin tukea toivottiin taimikonhoitoon, nuoren metsän kunnostukseen ja vajaatuottoisen metsän uudistamiseen. Tukea toivottiin myös metsätuhojen torjuntaan ja korvaamiseen. Metsänomistajat kokivat tarvitsevansa rahallista korvausta erityisesti erilaisiin suojeluun liittyviin asioihin. Uusina tarpeina

nousivat esille kannustus riistanhoitoon sekä korvaus metsästyksestä, virkistyksestä, kelkkailusta ja teiden käytöstä.

Selvästi suurin kehitystarve nykyisessä kannustejärjestelmässä on vastaajien mielestä byrokratian keventäminen. Metsänomistajat toivovat uuden kannustejärjestelmän toimivan sujuvammin ja nopeammin nykyiseen kemera-tukeen verrattuna. Järjestelmän yksinkertaistamista toivottiin. Tällä hetkellä monet pitävät päätöksien saamista ja tukien maksatusta liian hitaina. Sähköistä asiointia toivottiin kehitettävän.

Vastaajat pitivät metsäsuunnitelmaa, henkilökohtaista metsäneuvontaa, internetiä ja metsään.fi –palvelua tulevaisuudessa merkittävimpinä tiedonlähteinä metsäasioissa. Vastaajat kokivat tarvitsevänsä metsäammattilaisen apua metsien terveyteen liittyvissä asioissa ja valtion tuessa metsänhoitoon. Tärkeinä pidettiin myös apua metsätöiden laadun arvioimiseen, metsäsuunnitelmaan liittyviin asioihin ja metsätöiden suunnitteluun ja toteutukseen.

4.2 Asiantuntijahaastattelut

Seuraavassa on kooste asiantuntijahaastattelun tuloksista. Raporttia varten haastateltiin 12 asiantuntijaa ja päättäjää, jotka edustivat metsänomistajajärjestöjä, metsänhoitoyhdistystä, metsäteollisuutta, metsä-, elinkeino- ja ympäristöhallintoa sekä tutkimus- ja kehittämisorganisaatioita. Haastattelukysymykset, josta alla oleva kooste on aihepiireittäin koottu, on esitetty liitteessä 3.

Kannustinjärjestelmän kokonaisuudistuksen tarve

- **Miltei kaikki haastateltavat katsoivat nykymuotoisen kannustinjärjestelmän olevan tiensä päässä ja edellyttivät uuden järjestelmän kehittämistä puhtaalta pöydältä ja uutta keinovalikoimaa**

Kannustinjärjestelmän tarkoitus ja tarve

- Puolet haastateltavista näki järjestelmän tarkoituksena olevan osaltaan tehokkaaseen ja monipuoliseen metsätalouteen kannustamisen, ("puuntuotannon lisääminen", "ammattimainen metsätalous", "lisää puuta ja hiilen varastointia")
- valtaosan mielestä järjestelmän on osaltaan turvattava metsäluonnon ja -ympäristön sekä monimuotoisuuden hoito ja edistäminen "markkinattomat hyödyt", "ekosysteemipalvelut", "hiilen sidonta ja ilmaston muutokseen sopeutuminen", "virkistysarvokaupan liikkeellelähtöön matkailukeskusten läheisyydessä"
- Viiden haastateltavan mielestä järjestelmällä tulisi olla aluepoliittisia tavoitteita. "Pohjois-Suomen huonompaa kasvua tulee kompensoida",

"painopisteen tulisi olla Etelä-Suomen hyväkasvuisilla alueilla",
"kannustusta myös maakunnallisiin erityiskohteisiin,"

- kahden haastateltavan mukaan järjestelmällä tulisi olla välillisiä sosiaalipoliittisia tavoitteita, kuten maaseudun asuttuna pitäminen, työllistäminen ja metsänomistuksen marginaaliryhmät
- yhdeksän vastaajaa ei kannattanut suoria sosiaalipoliittisia tavoitteita kuten tulo- tai pinta-ala-kriteereitä

Suora tuki

- neljä vastaajaa kannatti suoraa tukea metsäluontoa, -ympäristöä, ja monimuotoisuutta ja vesien suojelua edistävälle toimille
- kolme vastaajaa kannatti suoraa tukea metsäteille
- **kukaan ei kannattanut suoraa tukea metsänhoitoon**

Verotus kannustimena

- Seitsemän vastaajaa kannatti verotusta kannustimena "tasapuolinen", "vähemmän byrokraattinen kuin suora tuki", "perushuojennus", "hankintahakkuun verohuojennus", "kotitalousvähennyksen tyylinen verosta vähentävä etuus", "oma työn verovähennys", "lisävähennys metsätiemenoista", "monimuotoisuuspanostuksesta veroetua saman metsänomistajan muualla tapahtuvista puun myynneistä"

Neuvonta

- "neuvontapalveluihin kotitalousvähennystyylinen tyyppien etu", "jokainen face to face neuvonta on tuottanut keskim. 600 m3 hakkuut ja 6 ha metsänhoitoa", "neuvontapalvelut täysin markkinaehtoisiksi"

Muut rahoituslähteet

- "EU:n Cap-rahoituksen piiriin", "kompensaatorahoitus ympäristön pilaamisesta", "yksityinen raha osakkaaksi, "yksityistä rahaa metsänhoitoinvestointeihin", "metsän vuokraus", "osaomistus", "elinkaariajattelu", "sponsorointia"

Kannustimien kohdistaminen metsien käytön aktiivisuuden mukaan

- "ei aktiivisuus-passiivisuus-jakoa", "pitää selvittää näiden syyt"
- "eri kannustimet aktiivisille ja passiivisille -> aktiivisten kannustus ja passiivisten herättely", "ei passiivisille", "aktiiviset eivät tarvitse", "aktiivisille puuntuotantokannustimia", "pitää selvittää syyt", "ei kannustusta puuhalastoille vaan ammattimaiseen metsätalouteen"

Kannustimien kohdistaminen erityisryhmille

- "Uusille metsänomistajille", "starttirahaa uusille", "iäkkäille metsänomistajille", "opettajat ja koulut", "naistenlehdet", "metsätaitoilut erikoisryhmille", "kännykkäsupolvelle appseja",

”alueellisia palveluja”, ”kohderyhmittäin maksullisia ja siksi laadukkaita ja haluttuja palveluja”, ”vertaistukiryhmien perustamista”

Kannustimien kohdistaminen muihin kuin yksityisiin metsänomistajiin

- neljä vastaajaa kannatti tukea vain nykyisille tuensaajille
- ”ei isoille firmoille”, ”myös yhtiöille”, ”ei metsähallitukselle”, ”räättälöityjä kannustimia myös yhtiöille ja kunnille”, ”kunnille erityisrooli virkistyspalveluissa”

Kannustettavien kohteiden priorisointi yksityistaloudellisen kannattavuuden perusteella

- ”kannustimia kannattamattomille”, ”vain markkinattomille toimenpiteille”, ”toimenpiteestä ei saa kertyä myyntikelpoista puuta”, ”tukea myös kannattaville toimenpiteille”
- Taimikon varhaishoito: ”kannattava, halpa eikä siksi tarvitse kannustinta”, ”markkinat hoitavat ilman kannustinta”, ”kuuluu uudistamiseen, mutta tärkeänä tuettava, koska neuvonta ei ole purrut”, ”voisi liittää uudistamisvelvollisuuteen, mutta tarvitsee neuvontaa”

Kuvioiden ja hankkeiden koko, yhteistoiminnalla suurempia kokonaisuuksia

- Kolme vastaajaa kannatti minimikokojen kasvattamista, kuvioiden hankkeiden ja työläjien yhdistämistä, kaksi vastaajaa totesi markkinoiden hoitavan tämän
- kaksi vastaajaa kannatti usean hankkeen kerralla rahoitettavaa ja esim. viiden vuoden aina toteutettavaa toimintasuunnitelmaa
- puolet vastaajista piti yhteishankkeiden kokoon juoksemisen infrana joka tarvitsee julkista kannustinta
- ”tiesuunnan tai valuma-alueen kattavia yhteistoiminta-alueita”, ”kylätason yhteishankkeita”, ”eri työläjeja samassa yhteishankkeissa”, ”pois tilakohtaisuudesta”, ”ei entisen kaltaisia yhteistyöalueita eikä yhteismyyntejä”
- seitsemän haastateltava kannatti yhteis- tai yhdessä tehtävien hankkeiden korotettua kannustinta

Kampanjat ja hankehaut

- Neljä haastateltavaa kannatti kampanjatyylisiä kannustamista. ”Sillat kuntoon”, ”Taimikot kuntoon”, ”hakuajat”, ”nopean toteuttajan etu”, ”hakijat kiireellisyys- ja paremmuusjärjestykseen”
- ”ei hankehakua, koska toiminnan pitää olla ennustettavaa”, ”hakuajat viivyttävät hankkeita mikä nostaa kustannuksia, hankkeet tehtävä ajallaan”

Omavalvontaan sitoutuneet auktorisoidut palvelujen tuottajat ja erilliset laadun arvioijat

- Neljän vastaajan mielestä näiden käyttöä tulisi kannustaa
- kolmen vastaajan mielestä kannatettavaa, mutta ei kannustimien käytön kohde
- ”puolueeton auditointitaso välissä vähentäisi valvontaa”
- ”ei lisää väliportaita”, ”markkinat hoitavat”

Metsäpalvelujärjestelmien ja työkalujen kehittäminen

- seitsemän haastateltavaa katsoi, ettei järjestelmien kehittäminen tarvitse kannustimia. ”Markkinat hoitavat”
- viisi haastateltavaa kannatti rajapintojen ja tiedonsiirron standardien kehittämistä julkisessa ohjauksessa ja tuella
- Neljä haastateltavaa piti vapaata metsävaratiedon saamista edellytyksenä järjestelmien kehittämiselle.
- Neljän vastaajan mielestä näiden käyttöä tulisi kannustaa
- kolmen vastaajan mielestä kannatettavaa, mutta ei kannustimien käytön kohde

Kustannustehokkaiden työmenetelmien kehittäminen

- Neljä haastateltavaa kannatti kannustimia T&K-toimintaan
- ”Markkinat hoitavat - ei tarvitse kannustaa”, ”Tekes –tyyppistä rahoitusta”

Jalostetun metsänviljelymateriaalin kehittäminen

- Viisi haastateltavaa kannatti toiminnan tukemista

Byrokratian purkaminen

- Neljä haastateltavaa kannatti yksinkertaisempia tukiehtoja ja digitaalisuutta ja sähköistä valvontaa
- Kolme haastateltavaa kannatti siirtymistä de minimis-tukeen
- ”Tietojärjestelmien yhteen sopiminen”, ”yksinkertaisemmat tukiehdot”, ”auktorisoidut palvelut”, ”standardisoitu”, ”eväitä EU-vaikuttamiseen”, ”EU:n kansallisen tuen suuntaviivoihin saatava tolkkua”, ”hankkeella saa käydä vain yksi toimihenkilö”

4.3 Työpaja

Projekti järjesti 6.9.2016 puolen päivän työpajan Sidosryhmien yhteisten näkemysten hakemiseksi uudesta kannustejärjestelmästä. Työpaja aloitettiin esityksillä, jotka koskivat tavoitteita sekä metsänomistajakyselyn ja asiantuntijahaastattelun tuloksia. Ryhmätöissä haettiin yhteisiä kantoja kannustettavista toimenpiteistä ja käytettävistä kannustimista.

Alla on esitetty ryhmätöiden tulokset, jotka olivat yllättävän yksimieliset. Osallistujat ja ryhmäjako on löytyvät liitteestä 4.

RYHMÄTYÖ 1: MITÄ KANNUSTETAAN?

Ryhmä 1

- Perusinfra
- Metsäluonnon monimuotoisuus (markkinattomat hyödykkeet)
- Metsien terveyden edistäminen

Ryhmä 2

- Markkinattomat hyödyt
- Infra- yhteishankkeet
- Neuvonta/metsävaratiedot

Ryhmä 3

- Infra (tiet/ojat)
- Monimuotoisuus, suojelu, metsien terveys
- T&K, + viestintä ja neuvonta

Ryhmä 4

- Infra
- Ympäristö
- Muut markkinattomat

Ryhmä 5

- Infra/metsätiet
- Ympäristö/luonto/monimuotoisuus
- Lisää kasvua metsistä ja hiilensidontaa

Ryhmä 6

- Monimuotoiset metsät ja ympäristöhyödyt
- T&K+ pilotointi
- Infra (aineeton ja aineellinen), ”tiet+tieto”

RYHMÄTYÖ 2: MITEN KANNUSTETAAN

1. Infra (tiet)

- Suorat tuet?
 - Maanomistaja
 - Toteuttaja
 - Hankkeen ”kokoonjuoksu”
- Verotuet
 - Uusi vähennysmalli
 - Nopeutetut poistot
- Hankkeiden priorisointi?
 - Tiedata tarvitaan

Ryhmän ulkopuolelta esitettiin mukaan myös luontomatkailun infran tukemista.

2. Ympäristö/luonto/monimuotoisuus

- Yksi luukku
- Julkinen raha – parempi hyödyntäminen
- Verokannusteet
- Lahjoitus säätiölle/yhteismetsälle vähennyskelpoinen
- Harmaa suojelu ja sen julkistaminen?

3. Tutkimus ja kehitys

- Valitaan painopistealueet
- Rahoittajan vaatimukset (yhteistyö ja ennakointi)
- Hankehaku
- Mukaan koko prosessoi
- 5 milj. €/vuosi

4. Tietoinfra+viestintä+neuvonta

Kannustimet: perustietoinfra+standardit, yhteiskunnallinen viestintä, toimialaviestintä

Markkinat: tietotuotanto, palvelut, markkinointiviestintä

5. Metsien terveys

- Hyvä metsänhoito= hyvä terveys= hillintä/sopeutuminen
- Neuvonta/viestintä
- Epidemiat haaste järjestelmän kannalta

6. Metsien kasvu

- Pitkäaikaiset kasvuedellytykset
 - Terveystilan säilyttäminen
 - Oikeat puulajit ja alkuperät
- Uudistamis -ja kasvatusmenetelmät

5 Johtopäätökset - uuden kannustejärjestelmän sisältö

Tavoitteena uuden yksityismetsätalouden kannustinjärjestelmän laadinnassa pidettiin tehokkaampaa ja nykyistä yksikertaisempaa rakennetta. Tuettavien toimenpiteiden kohdalla se tarkoittaa näiden lukumäärän rajoittamista. Projekti käytti tässä kriteereinä kannustettavien toimenpiteiden liiketaloudellista kannattavuutta ja kansantaloudellista vaikuttavuutta sekä työläjien painoarvoa järjestelmän yksinkertaistamisessa. Samaa periaatetta sovellettiin toimenpiteiden kannustamisessa käytettävien keinojen kohdalla.

Hankemäärältään runsaita työläjeja on esitetty joko poistettavaksi yksityistaloudellisesti kannattavina kokonaan tuen piiristä tai niille on esitetty mahdollisimman kevyellä hallinnolla ja säätelyllä hoidettavaa kannustinmenettelyä kuten veroetuuksia tai de minimis-tukea. Lukumäärältään vähäisillä toimenpiteillä on katsottu voitavan edelleen käyttää perinteistä kansallisen tuen suuntaviivojen mukaista tukikäytäntöä säätelyineen ja hallintomenettelyineen. Toisaalta näilläkin voitaisiin selvytyden vuoksi mennä yksinkertaisempiin tukimuotoihin.

Kannustimina on tässä käsitelty myös budjettirahoitusta ja julkista hankerahoitusta. Näitä esitetään käytettäväksi metsätalouden toimenpiteiden edistämisessä neuvonnalla ja viestinnällä sekä työmenetelmien kehittämisessä soveltavalla tutkimustyöllä ja tuotteistamisella. Näiden kaikkien ja etenkin neuvonnan ja viestinnän painoarvoa ja näihin käytettäviä resursseja esitetään lisättäväksi korvaamaan mahdollista perinteisten työläjien kannusteiden päättymistä. Tällöin välttyttäisiin työmäärien merkittävältä notkahdukselta.

Projekti muodosti jäljempänä esitetyn kantansa uudesta kannustinjärjestelmästä kirjallisuusselvityksen, maanomistajakyselyn, asiantuntijahaastattelujen, pitämiensä työpajojen sekä projektin jäsenten oman kokemuksen ja käsitysten perusteella.

Kannustejärjestelmä on yhdistelmä nykyisistä ja uusista kannusteista ja sekä nykyistä harvemmista kannustettavista toimenpiteistä. Osaa toimenpiteistä ei liiketaloudellisesti kannattavina esitetä enää tuettavaksi suorilla kannusteilla ja osaa toimenpiteistä esitetään edistettäväksi hallinnollisesti kevyemmillä kannustimilla. Resurssien käyttämistä välillisen kannustamiseen kuten neuvonnan ja viestintää esitetään lisättäväksi.

Uusien kannustimien käytössä on syytä pohtia, pitääkö toimenpiteitä kohdistaa erityisesti passiivisiin metsänomistajiin, koska aktiiviset käyttäytyvät toivotusti ilman kannustintakin. Tästä on esimerkkejä aikaisemmassa lainsäädännössä kuten passiiviosakkaiden tukeminen yhteishankkeissa ja taimikonhoitorästien purkaminen nuoren metsän kunnostuksen tuella.

Metsänhoitotyöt

Harkittaessa kannustimien tarkoituksenmukaisuutta ensimmäisenä on otettava kantaa aikaisemmin toiminnan painopisteenä olleiden yksittäisen, yhden metsänomistajan kiinteistöllä tehtävien metsänhoitotöiden kannustustarpeeseen. Toisin sanoen, onko nykyaikana enää syytä tukea kannattavan elinkeinon harjoittamiseen kuuluvia investointeja. Ainoita työlajeja nykytilanteessa, joita harkittiin edelleen tuen piiriin, olivat taimikon varhaishoito ja vajaatuottoisen metsän uudistaminen Pohjois-Suomessa.

Perusteena olivat taimikon varhaishoidon hyvä hyötysuhde. Toisin sanoen pienellä panostuksella saadaan aikaan merkittävä hyöty metsikön tulevan kehityksen kannalta. Vajaatuottoisen metsän uudistamista taas pidettiin perusinvestointina, joka lisää pitkällä aikavälillä metsien kasvua ja hakkuumahdollisuuksia Pohjois-Suomessa.

Projektissa päädyttiin kuitenkin näidenkin osalta siihen, että ne ovat osa kannattavaa elinkeinoa, jota ei tarvitse kannustaa. Tätä tukee myös asiantuntijahaastattelujen tulos. Metsänomistajat voisivat toteuttaa työt itselleen parhaaksi katsomallaan ja tehokkaimmalla tavalla, kun töiden ajankohtaa, dimensiota tai pinta-ala koskevat tukeen liittyneet ehdot poistuisivat. Työt tulisivat tällöin tehdyiksi oikea-aikaisesti eikä tuki enää vääristäisi kustannuksia, kantohintoja tai metsämaan hintaa.

Metsätien rakentaminen ja perusparannus

Kantava ja toimiva metsätieverkosto on perusinfraa joka palvelee puuhuoltoa, metsänhoitoa, muita elinkeinoja, asumista ja metsien virkistyskäyttöä. Vaikka yksityistielaki voi velvoittaa kaikki tiestä hyötyvä kiinteistöt osallistumaan tien rakentamisen kustannuksiin, tarkoituksenmukainen tieverkoston aikaansaamista ja etenkin perusparannuksiin ryhtymistä voitaisiin edistää yhteishankkeiden korotetuilla kannustimilla. Yhteishankkeiden osakkaiden kokoamistyö on osoittautunut kannattamattomaksi liiketoimintana tehtynä. Työ on kuitenkin tärkeä vaihe tarkoituksenmukaisten yhteishankkeiden muodostamisessa.

Projekti pitää tärkeänä että metsätien rakentaminen ja perusparannus pidettäisiin kannustimien piirissä. Myös yhteishankkeiden kokoamistyö ennen varsinaista suunnittelua vaatisi taloudellisia kannustimia onnistuakseen nykyistä paremmin.

Metsätien rakentamisen kannustimena hankkeiden verrattain pienen lukumäärän takia esitetään edelleen käyttäväksi nykyisen kaltaista suoraa tukea hallinnollisine menettelyineen. Yhtenäisyyden takia myös näissä on mahdollista siirtyä keveämpää hallintoa vaativaan veroetuuteen tai de minimis-tukeen.

Metsäteiden kannustaminen on yksityistielainsäädännön uudistamisen myötä mahdollista yhtenäistää muiden yksityisteiden tienpidon kannustemekanismeihin ja antaa kaikkien yksityisteiden kannustimien hallinnointi yhdelle viranomais taholle.

Metsätien pitoa, mukaan lukien kunnossapito tulee kannustaa myös neuvonnalla ja viestinnällä.

Suometsänhoito

Suometsänhoidossa kuivatuksen kunnostaminen ja suometsien hoito ovat kannattavia investointeja eivätkä tarvitse kannustimia. Metsätalouden vesistökuormitusta voidaan vähentää vesiensuojelutoimenpiteillä.

Suometsänhoidon hankkeen yhteydessä tehtävät vesiensuojelutoimenpiteet ja yhteishankkeisiin osallistuvien tilojen kokoaminen ennen varsinaista suunnittelua on kuitenkin syytä pitää kannustimien piirissä.

Vesiensuojelutoimenpiteiden kannustimena voisi hankkeiden verrattain pienen lukumäärän takia edelleen käyttää nykyisen kaltaista tukea hallinnollisine menettelyineen. Yhtenäisyyden takia myös näissä on mahdollista siirtyä keveämpää hallintoa vaativaan veroetuuteen tai de minimis-tukeen. Suometsänhoitoon, mukaan lukein siihen sisältyvä kuivatus, tulee kannustaa myös neuvonnalla ja viestinnällä.

Metsän terveyden edistäminen

Ilmaston lämpeneminen ja ympärivuotiset hakkuut lisäävät metsän terveyteen kohdistuvia uhkia. Näiden torjuminen on puuntuotannon ja metsän elinvoimaisuuden säilyttämisen sekä hiilen sitomisen kannalta tärkeää.

Kasvuhäiriöalueiden terveyslannoitukset ja turvemaiden pitkävaikutteinen ravinnetason nosto tuhkalannoituksella tulisi pitää edelleen kannustimien piirissä.

Terveys- ja tuhkalannoitusten kannustimena voidaan hankkeiden verrattain pienen lukumäärän takia käyttää edelleen nykyisen kaltaista tukea hallinnollisine menettelyineen. Yhtenäisyyden takia myös näissä on mahdollista siirtyä keveämpää hallintoa vaativaan veroetuuteen tai de minimis-tukeen. Metsän terveyden edistämiseen tulee kannustaa myös neuvonnalla ja viestinnällä. Kannustinjärjestelmässä tulisi olla lisäksi valmius reagoida nopeasti laajoihin metsän terveyttä hähtaaviin metsätuhoihin.

Metsän monimuotoisuuden edistäminen ja metsäympäristön hoito

Metsänluonnon monimuotoisuuden edistäminen metsäluontoa suojelemalla ja hoitamalla tuottaa metsäluonnolle hyötyjä, joilla ei ole markkinahintaa. **Tämän takia ympäristötuki ja luonnonhoitohankkeet tulee säilyttää kannusteiden piirissä.**

Metsäympäristön hoitoon, kuten vesiensuojeluun liittyvät toimenpiteet on samasta syystä kuin ympäristötuki ja luonnonhoitohankkeetkin pidettävä mukana tuettavana

toimenpiteinä. Tässä vesiensuojelulla tarkoitetaan laajoja hankkeita, jotka eivät kuulu yksittäisten suometsänhoidon yhteydessä tehtäviä vesien suojelutoimenpiteisiin.

Kannustimena ympäristötuki- ja luonnonhoitohankkeisiin voidaan hankkeiden verrattain pienen lukumäärän takia edelleen käyttää nykyisen kaltaista tukea hallinnollisine menettelyineen. Yhtenäisyyden takia myös näissä on mahdollista siirtyä keveämpää hallintoa vaativaan veroetuuteen tai de minimis-tukeen. Ympäristötuen käyttöön ja luonnonhoitohankkeisiin tulee kannustaa myös viestinnällä ja neuvonnalla.

Ekosysteemipalvelut

Markkinattomat ekosysteemipalvelut on syytä pitää kannustettavien toimenpiteiden joukossa. Näitä ovat metsäkuulttuuriin, metsän terveysvaikutuksiin-, maisemahankkeisiin sekä marjastukseen ja sienestykseen liittyvä edistäminen, neuvontaprojekteilla ja viestinnällä. **Edellytysten luominen markkinapohjaisille palveluille voisi olla myös kannusteiden piirissä.**

Kannustimeksi markkinattomien ekosysteemipalvelujen kehittämiseksi tulisi käyttää hankerahoitusta sekä neuvontaa ja viestintää.

Hiilen sidonta ja ilmaston muutokseen sopeutuminen

Hiilen sidontaa ja ilmaston muutokseen sopeutumista edistävään kehitystyöhön, neuvontaan ja viestintään tulisi kannustaa nykyistä enemmän. Käytännössä tämä olisi kannustamista hyvään ja kestävään metsänhoitoon. Tähän liittyen tulisi harkita myös syrjäisten peltojen metsittämistä.

Hiilen sidontaa ja ilmaston muutokseen sopeutumista edistävien toimien ja projektien rahoittamiseen käytettäisiin pääasiassa hanke- ja budjettirahoitusta ja pellon metsitykseen de minimis-rahoitusta.

Työmenetelmien kehittäminen

Julkista panostamista työmenetelmien kehittämiseen ja käyttöön innovaatioihin kannatta edelleen jatkaa ja hakea tähän aktiivisesti muitakin rahoituslähteitä nykyisen budjetti ja hankerahoituksen lisäksi.

Jalostetun siemenmateriaalin tuotannon ja käytön edistäminen

Siemenmateriaalin jalostustyö edellyttää edelleen yhteiskunnan panostusta. Jalostetun metsänviljelymateriaalin käyttöä tulisi edistää neuvonnalla.

Metsäpalvelujärjestelmien edistäminen

Metsäpalvelujärjestelmien edistämisessä vain **metsävaratiedon vapaan saatavuuden turvaaminen ja järjestelmien välisen tiedonsiirron standardisointi** tarvitsee julkista rahoitusta. Tähän esitetään käytettäväksi budjetti- ja hankerahoitusta.

Neuvonta ja viestintä kannustimena

Neuvonta ja viestintä ovat monipuolisia ja hyvin kohdennettavissa sekä neuvottavien että neuvonnan kohteena olevien toimenpiteen perusteella. Vaikka usean metsänhoidon toimenpiteen tuki lakkautettaisiin, näihin tulee kohdistaa entistä enemmän neuvontaa. **Neuvonnalla ja viestinnällä tulisikin olemaan selvästi nykyistä suurempi merkitys**, jotta tukien lopettaminen ei aiheuttaisi merkittävää pudotusta taimikon varhaishoidon, taimikonharvennuksen, nuorten metsien korjuun ja suometsien hoidon työmäärissä. **Neuvontaan esitetään käytettäväksi budjetti- ja hankerahoitusta.**

Neuvonta kannustettavana toimenpiteenä

Neuvonta muuttuu kannustettavaksi toimenpiteeksi, kun metsänomistajaa tuetaan neuvontapalvelujen hankkimisessa. **Kannustimia tulisi käyttää etenkin henkilökohtaisessa neuvonnassa.** Neuvonnan tiedetään johtavan erittäin hyviin tuloksiin toteutuneina hakkuina ja metsänhoitotöinä. Esitettyjä metsänhoidon tukien lakkauttamisia on korvattava myös henkilökohtaisen neuvonnan kannustimilla.

Neuvonnan kannustimina voisi käyttää veroetuutta tai de minimis-tukea ja välineenä myös palveluseteliä.

Kannustaminen yhteistyöhön

Yhteistoimintaan tulisi kannustaa nykyistä enemmän isompiin hanke- ja käsittelyaloihin pääsemiseksi. Neuvonta- ja viestintäkampanjat sekä yhteishankkeiden tai usean maanomistajan kerralla tehtävien hankkeiden yksittäisiä hankkeita suurempi tuki olisivat käyttökelpoisia keinoja tähän pääsemiseksi. Isojen metsätie- ja suometsänhoitohankkeiden kokoaminen on tärkeä työvaihe. Koska sitä ei nykyään pysty tekemään kannattavasti, se on syytä ottaa tuen piiriin.

Taulukko 4. Esitettyjen toimenpiteiden vaikuttavuus.

Toimenpide	Vaikuttavuus yhteiskunnan kannalta	Toimivuus ja kustannustehokkuus	Priorisointi kannustamisen kohteena	Mahdollinen kannustin				
				Suora tuki	De minimis -tuki	Verotukselliset keinot	Budjettirahoitus ja julkinen hankerahoitus	Metsänomistajien neuvonta ja viestintä
Vajaatuottoisen metsän uudistaminen Pohjois-Suomessa	Aluetaloudellisina hyötyinä lisäys työllisyyteen, parannus puun saatavuuteen P-Suomessa	Kansantaloudellisesti tuen suuntaaminen puuntuotannollisesti heikkoihin kohteisiin on tehotonta	Mikäli halutaan edistää aluetaloutta Pohjois-Suomessa (varauksin +)		(x)	(x)		
Taimikon varhaishoito	Varmistaa laadukkaan puun kasvua ja viimekädessä puuraaka-aineen saantia.	Yksityistaloudellisesti kannattavaa ilman tukea, mutta tuella on kannustevaikutusta. Kustannustehokkuus ei todennäköisesti kovin hyvä.	Mikäli kannustavaa tukea halutaan antaa metsänhoitotöihin, keskeisin tuettava toimenpide (varauksin +)		(x)	(x)		x
Metsätien rakentaminen ja perusparannus	Mahdollistaa puun saannin kohtuullisin kustannuksin, lisää ympärivuotisen korjuun mahdollisuuksia, merkitystä myös metsänhoitotöissä sekä metsien yleisessä virkistyskäytössä	Yleensä usean tilan hankkeita Pitkäaikaisia investointeja infraan	+++ (yhteishankkeiden kokoaminen ja perusparannus)		x	(x)		x
Suometsänhoito ja vesiensuojelu	Suometsissä merkittävä puuntuotantopotentiaali ja vesiensuojelun tärkeys korostuu	Yleensä usean tilan hankkeita, joita vaikeaa toteuttaa ilman kannustettua ohjausta. Pitkäaikaisia investointeja infraan	+++ (vesiensuojelu ja yhteishankkeiden kokoaminen)		x	x		x

			-- (kuivatus ja metsänhoitotoimenpiteet)					
Metsän terveyden edistäminen	Metsien hyvä terveys tärkeimpiä tekijöitä koko yhteiskunnan ja kansantalouden kannalta, vaikuttaa kaikkeen metsien käyttöön	Pitkäaikaisia investointeja infraan. Suhteellisen pienellä panostuksella voidaan ehkäistä suuria riskejä, joita syntyy, jos metsien terveys huononee	+++		x	(x)		x
Metsän monimuotoisuuden edistäminen ja metsäympäristön hoito	Ekologisen kestävyys turvaaminen on olennainen edellytys metsätalouden toiminnalle.	Monimuotoisuudelle ja luonnonhoidolle ei ole käytännössä juuri markkinaehtoisia maksajia. Yhteiskunnan kannusteet ovat tällä hetkellä tehokkain tapa turvata niitä.	+++		x	(x)		x
Ekosysteemipalvelut	Kaikkien ekosysteemipalveluiden turvaaminen on metsäbiotaloudelle välttämätöntä	Vain osalla ekosysteemipalveluista on olemassa markkinat. Tarvitaan keinoja turvata myös markkinoiden ulkopuolelle jäävät ekosysteemipalvelut	++				x	x
Hiilen sidonta ja ilmastoon muutokseen sopeutuminen	Mahdollistaa vastaamisen kansainvälisiin sopimuksiin ja kansallisiin tavoitteisiin	Markkinat hiilensidontaan metsissä ovat vielä mahdollisuuksina tulevaisuudessa.	++			x	x	
Työmenetelmien kehittäminen	Lisää työn ja materiaalien käytön tehokkuutta sekä mahdollisuuksia vähentää haitallisia ympäristövaikutuksia	Kehittäminen ei etenkin alkuvaiheessa ole useinkaan saatavissa markkinaehtoista rahoitusta. Yhteiskunnan kannuste antaa vauhtia työlle.	+++				x	

Jalostetun siemenmateriaalin käytön edistäminen	Tuottaa lisäarvoa lisäämällä mahdollisuuksia laadukkaan, hyväkasvuisen puun tuottamisen	Jalostus todettu erityisesti Etelä-Suomessa kustannustehokkaaksi tavaksi tehostaa puuntuotantoa	+++				x	x
Metsäpalvelujärjestelmien edistäminen	Metsätiedon nopea ja tehokas hyödyntäminen on yksi keskeisistä kilpailutekijöistä	Yhteiskunnan panostus on perusteltua järjestelmien alkuvaiheen rakentamisessa (starttirahoitus) ja koordinoinnissa. Jatkossa vastuu on kaupallisilla toimijoilla.	++ (rajapinnat, standardit, starttiraha)				x	
Neuvonta ja viestintä	Informaation nopea ja vaivaton hyödyntäminen on yksi keskeisistä kilpailutekijöistä	Yhteiskunnan panostus on perusteltua, koska pelkästään kaupallisten toimijoiden varaan jätettynä neuvonta ja viestintä yksipuolistuu eikä ota huomioon kaikkia yhteiskunnan kannalta tärkeitä tekijöitä	+++				x	x

Lähteet

- Aarnio, J. (toim.) 2004. Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1923-7>
- Aarnio, J., 2004. Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa: yhteenveto ja johtopäätökset. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1923-7>
- Ahtikoski, A. 2002. Nuoren metsän hoito -kampanjan yksityis- ja yhteiskuntataloudelliset vaikutukset. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 853. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1833-8>
- Asikainen, A., Kolström, T., Buchert, J., Ilvesniemi, H. & Hantula, J. 2016. Policy Brief: Increasing sustainable use of forests and the carbon-neutrality targets of the Paris Agreement can be combined. Natural Resources Institute Finland. http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/535292/luke_policy_brief_1_2016_eng.pdf?sequence=6
- Asikainen, A., Ilvesniemi, H., Sievänen, R., Vapaavuori, E. & Muhonen, T. (toim.). 2012. Bioenergia, ilmastonmuutos ja Suomen metsät. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 240. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2012/mwp240.htm>.
- Horne, P., Koskela, T., Ovaskainen, V., Karppinen, H. & Naskali, A. 2004. Metsänomistajien suhtautuminen yksityismetsien monimuotoisuuden turvaamiseen ja sen toteutuskeinoihin. Julkaisussa: Ovaskainen, V. (toim.). Metsänomistajien ja kansalaisten näkemykset metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 933. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1943-1>
- Hytönen, M. 2015. Yksityismetsien luontoarvot ja niiden taloudellinen hyödyntäminen - Katsaus. Luonnonvarakeskus - Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 41. 110 s http://luke.juvenesprint.fi/fi/663/t_2877
- Hyrynen, M. 2013. Ympäristön kannalta haitalliset tuet. Ympäristöministeriön raportteja 13/2013 <http://www.ym.fi/download/noname/%7BB3E047CC-DD7A-4897-BA56-513FBDC50C5F%7D/40297>
- Hänninen, H. ja Leppänen, J.(toim.) 2016. Metsäverotuksen kehittämistarpeet metsä- ja elinkeinopolitiikan kannalta. Loppuraportti maa- ja metsätalousministeriölle. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 27/2016. Luonnonvarakeskus. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/535237/luke-luobio_27_2016.pdf?sequence=9
- Hänninen, H. & Torvelainen J. 2004. Metsänomistajat julkisen tuen käyttäjinä. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1923-7>

- Hänninen, H., Karppinen, H. & Leppänen, J. 2011. Suomalainen metsänomistaja 2010. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 208. 94 s.
<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp208.pdf>
- Indufor Oy. 2010. Metsätalouden yrittäjätoiminnan kehittäminen Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 19. 127 s
https://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/kilpailukyky/vuosi_2010/metsatalouden_yrittajatoiminnan_kehittaminen_suomessa.105092.xhtml
- Juntunen, M-J. & Herrala-Ylinen, H. 2014. Metsien hoito. Julkaisussa: Peltola, A. (toim.) Metsätalastollinen vuosikirja 2014 - Skogsstatistisk Årsbok - Finnish Statistical Yearbook of Forestry. 105-146 s http://www.metla.fi/metinfo/tilasto/julkaisut/vsk/2014/vsk14_03.pdf
- Kansallinen metsästrategia 2025. Valtioneuvoston periaatepäätös 12.2.2015. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 6/2015. [Linkki](#).
- Kaila, A. & Ihalainen, A. 2014. Metsävarat. Julkaisussa: Peltola, A. (toim.) Metsätalastollinen vuosikirja 2014 - Skogsstatistisk Årsbok - Finnish Statistical Yearbook of Forestry. 33-78 s
http://www.metla.fi/metinfo/tilasto/julkaisut/vsk/2014/vsk14_01.pdf
- Karppinen, H. 1998. Values and objectives of non-industrial private forest owners in Finland. Silva Fennica 32(1): 43–59 <http://www.metla.fi/silvafennica/full/sf32/sf321043.pdf>
- Kestävän metsätalouden rahoituslainsäädännön kokonaisuudistustyöryhmä. 2014. Työryhmänmuistio. mmm 2014:3. http://docplayer.fi/3499677-Kestavan-metsatalouden-rahoituslainsaadannon-kokonaisuudistustyoryhma.html#show_full_text
- Korhonen, K.T., Auvinen, A-P., Kuusela, S., Punttila, P., Salminen, O, Siitonen, J., Ahlroth, P., Jäppinen, J-P., ja Kolström, T. 2016. Biotalouskenaarioiden mukaisten hakkuiden vaikutukset metsien monimuotoisuudelle tärkeisiin rakennepiirteisiin. Luonnonvarakeskus. https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2016/10/luke-luobio_51_2016.pdf
- Kärki, L., Maidell, M., Rämö, A., Tilli, T. & Toivonen, R. 2009. Metsänomistajien näkemyksiä metsätalouden kannattavuudesta ja puun tarjonnasta vuoteen 2015. Pellervon taloudellinen tutkimuslaitoksen raportteja 213. 125 s. <http://ptt.fi/prognosis/213-tapio-tilli-anna-kaisa-ramo-marjo-maidell-ritva-toivonen-laura-karki-metsanomistajien-nakemyksia-metsatalouden-kannattavuudesta-ja-puun-tarjonnasta-vuotee>
- Leppänen, J. 2004. Metsänparannustoiminnan kansantaloudelliset vaikutukset: Investointien vaikutukset puuston kokonaismäärään ja puun tarjontaan. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1923-7>
- Leppänen, J. 2004. Verotus tukimuotona. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1923-7>
- Metsäteollisuus ry. 2016. Tiedote: Vuosi 2015 oli normaali puukauppavuosi – puun tarve investointien myötä voimakkaassa kasvussa. <http://metsateollisuus.fi/uutishuone/tiedotteet/Vuosi-2015-oli-normaali-puukauppavuosi---puun-tarve-investointien-myota-voimakkaassa-kasvussa-2306.html>. (viitattu 23.3.2016)

- Mäki, O., Ovaskainen, V., Hänninen, H. & Karppinen, H. 2011. Metsäpolitiikan ohjauskeinot: Arviointikehikko ja sovellus Suomen metsäpolitiikkaan. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 213. 50 s
<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp213.pdf>
- Ovaskainen, V., Hujala, T., Hänninen, H. & Mikkola, J. 2016. Cost sharing for timber stand improvements: Inducement or crowding out of private investment? Forest Policy and Economics 74 (2017) 40–48.
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1389934116303884>
- Ovaskainen, V. & Aarnio, J., 2004. Johdanto. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1923-7>
- Ovaskainen, V. (toim.) 2004. Metsänomistajien ja kansalaisten näkemykset metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 933. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1943-1>
- Ovaskainen, V. 2004. Julkisen tuen vaikutus investointipäätöksiin. Julkaisussa: Aarnio, J. (toim.). Julkinen tuki yksityismetsätaloudessa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - The Finnish Forest Research Institute, Research Papers 923. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1923-7>
- Ovaskainen, V. 2016. Verotukselliset vaihtoehdot metsien hoitoa aktivoivalle tuelle. Julkaisussa: Hänninen, H. ja Leppänen, J.(toim.) 2016. Metsäverotuksen kehittämistarpeet metsä- ja elinkeinopolitiikan kannalta. Loppuraportti maa- ja metsätalousministeriölle. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 27/2016. Luonnonvarakeskus.
https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/535237/luke-luobio_27_2016.pdf?sequence=9
- Partanen, J. 2016. EDK-2016-AK-41029 - Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kestävän metsätalouden rahoituslain muuttamisesta ja eräistä siihen liittyvistä asioista. Asiantuntijalausunto Maa- ja metsätalousvaliokunta.
<https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/EDK-2016-AK-41029>
- Pihlajamäki, P. & Pastila, S. 2015. Biotalousinvestointien puuraaka-ainehuollon varmistaminen. Pöyry Management Consulting.
- Ratkaisujen Suomi. 2015. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma. Hallituksen julkaisusarja 10/2015
http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_nettilinkki.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82
- Rikkinen, P., Hujala, T., Makkonen, M., Rintamäki, H. & Uusivuori, J. 2015. Tulevaisuuden kestävä maa- ja metsätalous : uusien ohjauskeinojen toteutettavuusarviointi. Luonnonvarakeskus - Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 22/2015 66 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-023-8>
- Tahvonen, O. 2013. Taloustieteen näkökulmia metsälakiesitykseen. Metsätieteen aikakauskirja 1/2013. 97-99 s <http://www.metla.fi/aikakauskirja/full/ff13/ff131097.pdf>
- Valtioneuvoston metsäpoliittinen selonteko 2050. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 1/2014.
[Linkki.](#)
- Viitala, E.-J. & Leppänen, J. 2014. Yhteismetsien verotusarvosuorituksen ja sääntelyn kehitys: lainsäädännön muutokset ja niiden ohjausvaikutukset. Metsätieteen aikakauskirja 2014(1): 13-31. [\[pdf\]](#) [\[abstract\]](#)

LIITE 1 Metsänomistajat kannusteiden hyödyntäjinä

1 Metsänomistajakyselyn tulokset

1.1 Kyselyn toteutus

Metsänomistajakyselyssä selvitettiin metsänomistajan näkemyksiä keinoista, joilla tulevaisuudessa voisi edistää metsistä saatavaa hyvinvointia ja metsien aktiivista ja monipuolista käyttöä. Kysely toteutettiin internet-kyselynä, joka lähetettiin 5 433 metsänomistajalle. Yhteystiedot poimittiin satunnaisesti Suomen metsäkeskuksen tietojärjestelmästä sillä rajauksella, että metsänomistaja oli ilmoittanut sähköpostiosoitteensa metsäkeskukselle ja hänen metsätilansa koko oli vähintään 5 hehtaaria.

Kysely oli vastaajille auki 17 päivää aikavälillä 7.4. – 24.4.2016, jonka aikana lähetettiin kaksi muistutusviestiä kyselyn aloittamattomille ja sen keskeyttäneille. Ennen kyselyn lähettämistä kyselyä testattiin valikoidulla asiantuntijaryhmällä ja pienellä määrällä metsänomistajia, jotka valittiin satunnaisesti.. Metsänomistajien vastaaminen testikyselyyn ei sulkenut heitä pois lopullisesta kyselystä. Testikyselyn perusteella kyselyyn lisättiin hankaliksi koettuihin käsitteisiin selvennyksiä ja taustatietoja vastaamisen helpottamiseksi.

Kyselyyn vastasi 1238 metsänomistajaa 5433 kutsutusta. Vastausprosentti oli 22,8 prosenttia. Kyselyn aloittaneista kyselyn keskeytti 3,2 prosenttia eli 175 vastaajaa ja koko kyselyn teki 19,6 prosenttia eli 1063 vastaajaa. Kyselyyn vastaamatta jätti 77,2 prosenttia eli 4195 kutsutuista.

Kyselyn tekemiseen käytettiin ZEFsurvey-kyselytyökalua. Monivalinta- ja avokysymysten lisäksi työkalun avulla pystyi toteuttamaan jana- ja nelikenttäkysymyksiä, joissa vastaaja arvioi vastausta kysymykseen vapaasti kahden ääripään väliin ilman numeerista mitta-asteikkoa. Vastatessaan kysymykseen vastaaja valitsi omasta mielestään parhaiten itseään, mielipidettään tai käyttäytymistään kuvaavan kohdan akseliilta nimettyjen ääripäiden välistä. ZEF pitää vapaata asteikkoa parempana vastausmekaniikkana verrattuna esimerkiksi yleisesti käytettyyn 1-5 asteikkoon, koska vastauksiin saadaan näin enemmän eroja. Vaikka mitta-asteikko ei ollut näkyvissä vastaajalle, olivat numeeriset arvot saatavissa tuloksissa.

Kuva 1. Jana-kysymys, jossa vastaaja arvioi omaa kokeneisuuttaan metsänomistajana asettamalla sinisen pallon parhaiten itseään kuvaavaan kohtaan.

Nelikenttäkysymyksissä yhteen kysymykseen pystyttiin liittämään kaksi eri muuttujaa, jolloin vastaaja asetti oman vastauksensa vaak- ja pystyakselilla. Tällä tavalla pystyttiin kysymään esimerkiksi käytön määrän lisäksi, kuinka merkitsevästä asiaa samalla pidettiin. Ennen jana- ja nelikenttäkysymyksiä vastaajia neuvottiin, miten vastaustekniikka toimii. Tulosten analysoinnissa nelikentällä kysytyt asiat pilkottiin kahdeksi eri kysymykseksi.

Kuva 2. Nelikenttäkysymys, jossa vastaaja arvioi internetin käytön määrää tietolähteenä tällä hetkellä ja kuinka tärkeänä pitää tätä tulevaisuudessa.

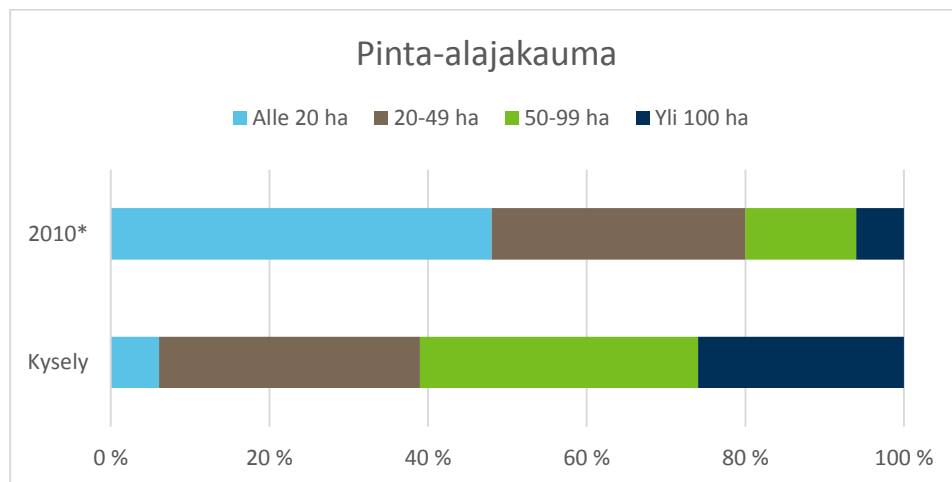
Kysymysten asettelu

Kyselyssä vältettiin kysymästä suoraan, mitä metsänomistajat haluaisivat kannustettavan tai tuettavan. Asiaa lähestyttiin kysymällä mitä asioita nämä pitivät tärkeinä, innostavina ja merkityksellisinä monipuolista metsänkäyttöä ajatellen. Suoraan tukiin liittyvät sijoitettiin kyselyn loppuun, jotta ne olisivat ohjanneet mahdollisimman vähän vastaajaa ajattelemaan kyselyn liittymisestä kannustejärjestelmään.

1.1.1 Metsänomistajakyselyn tulokset metsäomistuksen pinta-alaryhmittäin

Kyselyn tuloksia analysoitiin vastaajien metsäomistuksen pinta-alaryhmittäin. Osaa kysymyksistä on lisäksi ristiintaulukoitu pinta-alaryhmissä ikäryhmien ja metsäomistuksen hallinta-aikaryhmien kanssa, joista ilmenneet asiat ovat tuotu ilmi pinta-alaryhmittäisten tulosten yhteydessä.

Kyselyssä vastaajilta kysyttiin heidän metsäomistuksensa määrää neljän kokoryhmän vaihtoehtojilla. Vastauksien kokonaismäärä oli 1067, jotka jakaantuivat pinta-alaryhmittäin: alle 20 hehtaaria (65 kpl), 20 - 49,9 hehtaaria (351 kpl), 50 - 99,9 hehtaaria (374 kpl) ja yli 100 hehtaaria (277 kpl). Vastauksien tarkastelussa pinta-alaryhmittäin nämä vastausmäärät pysyvät melko samankaltaisina. Tarkat vastausmäärät kysymyksittäin ovat nähtävissä liitteissä.

*Suomalainen metsänomistaja 2010 (Hänninen ym. 2011, s 89)

Vastanneiden metsäomistuksen määrä painottuu kolmeen suurimpaan pinta-alaryhmään. Pienien alle 20 hehtaaria metsää omistavien vastausmäärä oli pieni, jonka vuoksi tämän ryhmän vastaukset voivat olla heikosti yleistettävissä.

Kun vastaajien metsäomistuksen pinta-alajakaumaa verrataan Suomalainen metsänomistaja 2010 -metsänomistajatutkimuksen pinta-alajakaumaan Suomessa,

voidaan todeta, että alle 20 hehtaaria omistavien vastauksien osuus on todella pieni ja suurien tilojen osuus iso.

1.1.2 Katoanalyysi

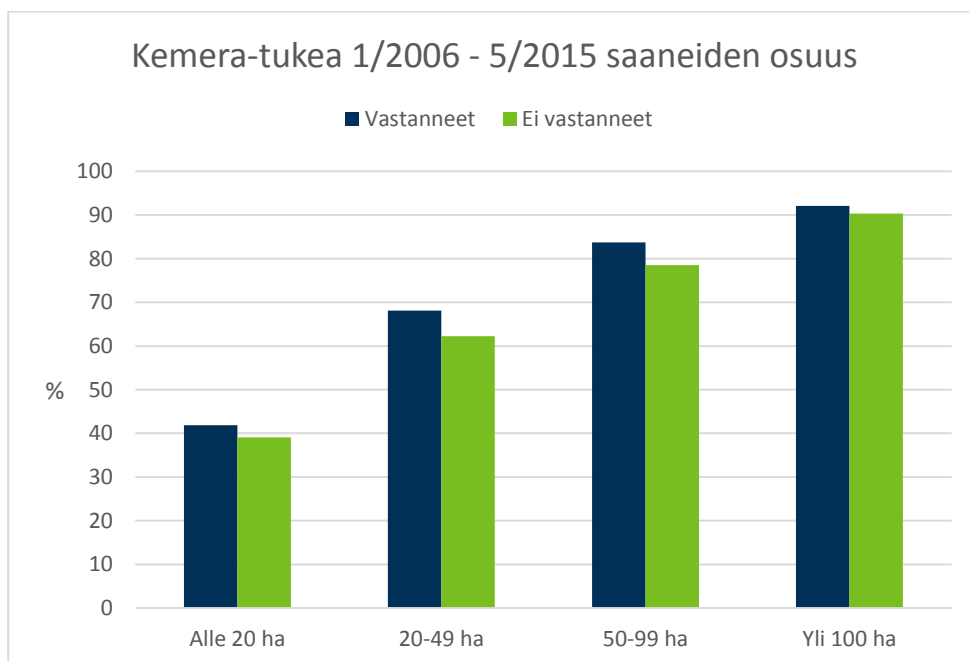
Katoanalyysissa selvitettiin Metsäkeskukselta saatujen ennakkotietojen perusteella, kuinka aktiivisia Kemera-tuen käyttäjiä kyselyyn vastanneet ja vastaamattomat olivat näiden tietojen perusteella.

Katoanalyysissa on käytetty koko otoksen osalta metsäomistuksen pinta-alana Metsäkeskuksen tiedossa olevan metsämaskin⁵⁵ alaa. Kemera-tuen käytön mittarina on käytetty Metsäkeskuksen tiedossa olevan metsätilalle aikavälillä 2006 – 5/2015 myönnettyä Kemera-tuen määrää.

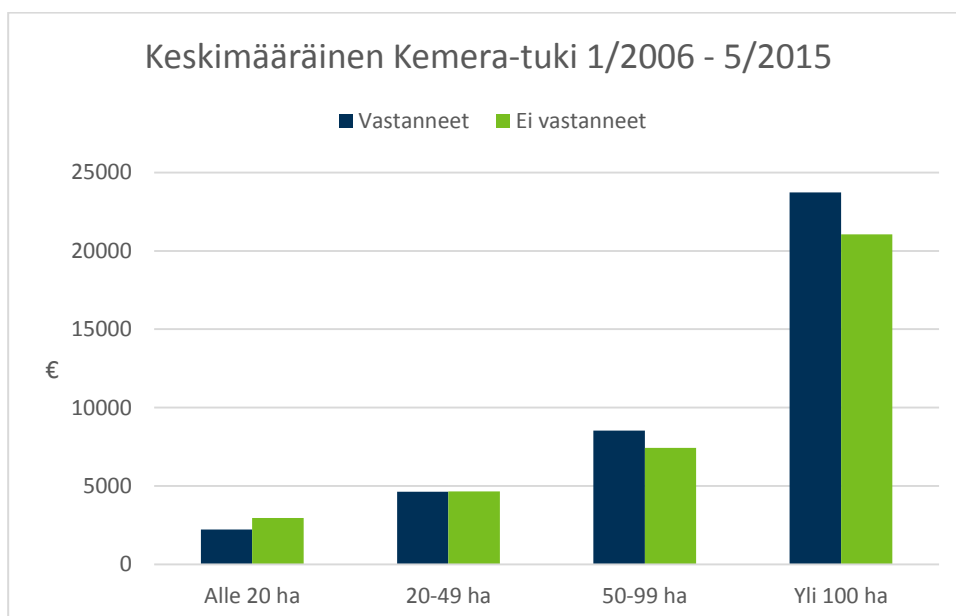
Kyselyn tulosten tarkastelussa on käytetty metsänomistajilta itse antamaa tietoa metsäomistuksen pinta-alasta ja Kemera-tuen käytöstä, joten tiedoissa voi olla eroavaisuuksia. Tämän lisäksi Metsäkeskuksen tiedot Kemera-tuen käytöstä ovat tilakohtaisia, joka voi aiheuttaa eroavaisuutta kyselyn vastauksiin nähden. Jos tilanomistaja on vaihtunut kesken tarkastellun ajanjakson ja aikaisempi omistaja on saanut tukea, näkyy uusikin omistaja Kemera-tuen käyttäjänä. Näistä tekijöistä huolimatta tällä tavoin saatiin suuntaa antavaa tietoa siitä, kuinka aktiivisia tukien käyttäjiä kyselyyn ovat vastanneet verrattuna vastaamattomiin.

Vuoden 2015 tilastot eivät ole koko vuodelta, koska tilastot eivät tältä osin olleet vielä valmiita.

⁵⁵ Metsämaskin määritelmä <http://www.metsakeskus.fi/metsamaski>

Metsäkeskuksen ennakkotietoihin perustuen kyselyyn vastanneet olivat vastaamattomiin verrattuna olleet aktiivisempia Kemera-tuen käyttäjiä. Erot vastanneiden ja vastaamattomien tuen käytössä olivat suurempia alle 100 hehtaaria metsää omistavien välillä.

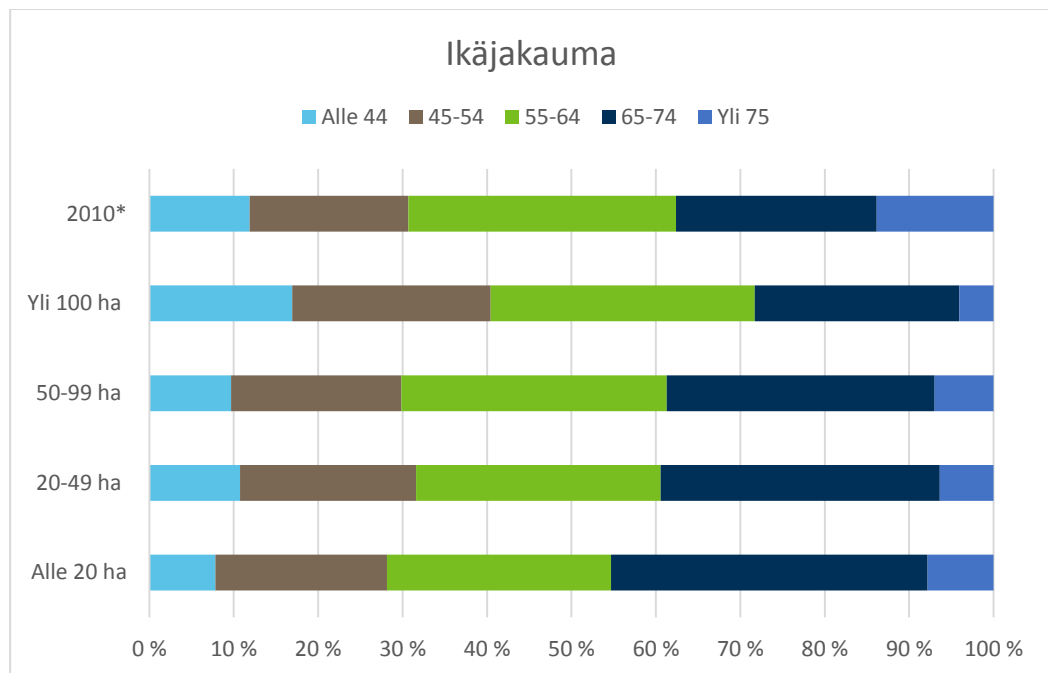

Vastanneet metsänomistajat olivat saaneet keskimäärin enemmän tukea kuin vastaamatta jättäneet. Tämä korostui yli 50 hehtaaria metsää omistavien kohdalla.

Näiden tietojen perusteella voidaan todeta, että kyselyyn osallistuneet olivat aktiivisempia tuen käyttäjiä, kuin vastaamatta jättäneet ja sen vuoksi tulokset painottavat todennäköisesti Kemera-tukea käyttävien metsänomistajien mielipiteitä.

1.1.3 Taustatiedot

Ikä

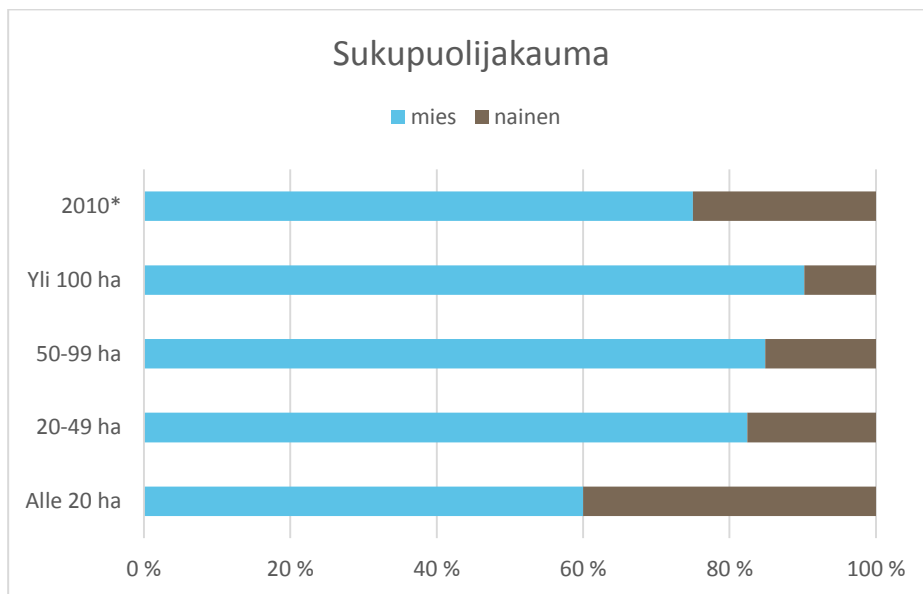

*Suomalainen metsänomistaja 2010 (Hänninen ym. 2011, s. 91)

Keski-ikä kaikissa pinta-alaryhmissä oli alle 60 vuotta. Yli 100 hehtaaria omistavien ryhmä erosi muista enemmän olemalla nuorempaa, keskimäärin 56,5 vuotta, kun muissa ryhmissä se oli hiukan alle 60 vuotta. Alle 44-vuotiaiden osuus oli suurin yli 100 hehtaaria omistavien ryhmässä ja pienin alle 20 hehtaaria omistavissa. Yli 65-vuotiaiden metsänomistajien osuus väheni pinta-alaryhmän koon kasvaessa.

Metsänomistajatutkimuksen ja kyselyyn vastanneiden suurin ero oli yli 75-vuotiaiden osuudessa, joka kyselyyn vastanneissa on pieni. Tähän mahdollisesti vaikuttaa se, että kyselyn toteuttaminen internet-kyselynä ei ole tavoittanut parhaiten vanhempia metsänomistajia.

Sukupuoli

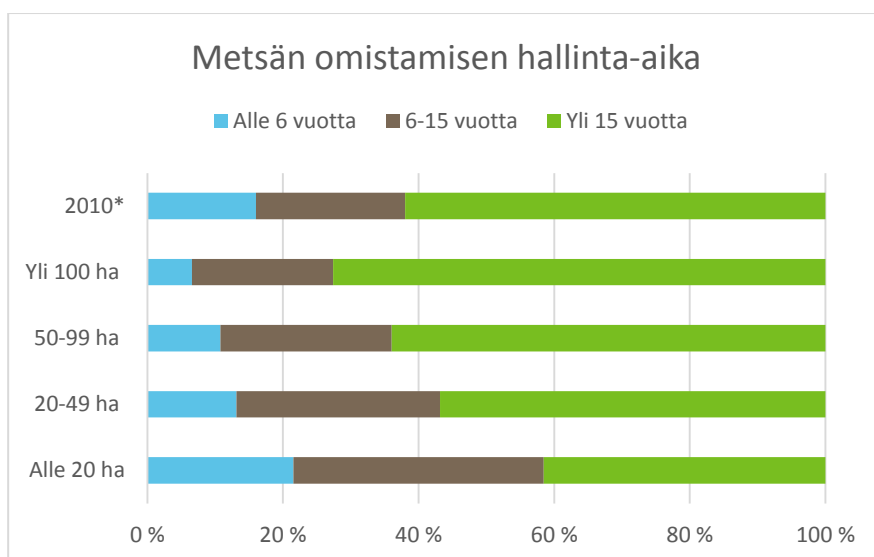

*Suomalainen metsänomistaja 2010 (Hänninen ym. 2011, s. 91)

Ryhmiä sukupuolijakauma poikkesi suuresti toisistaan vain alle 20 hehtaaria omistavien kohdalla, joista miehiä oli vain 60 prosenttia vastaajista. Muiden ryhmien kohdalla miesten osuus vastaajista oli yli 80 prosenttia. Suurimmassa pinta-alaryhmässä miesten osuus oli kaikista suurin 90 prosentilla.

Suomalainen metsänomistaja 2010 -tutkimuksessa miesten osuus metsänomistajista oli 75 prosenttia ja naisten 25 prosenttia. Miesten osuus kyselyyn vastanneista oli siis suurempi kuin Suomalainen metsänomistaja -tutkimuksen mukaan.

Metsänomistus

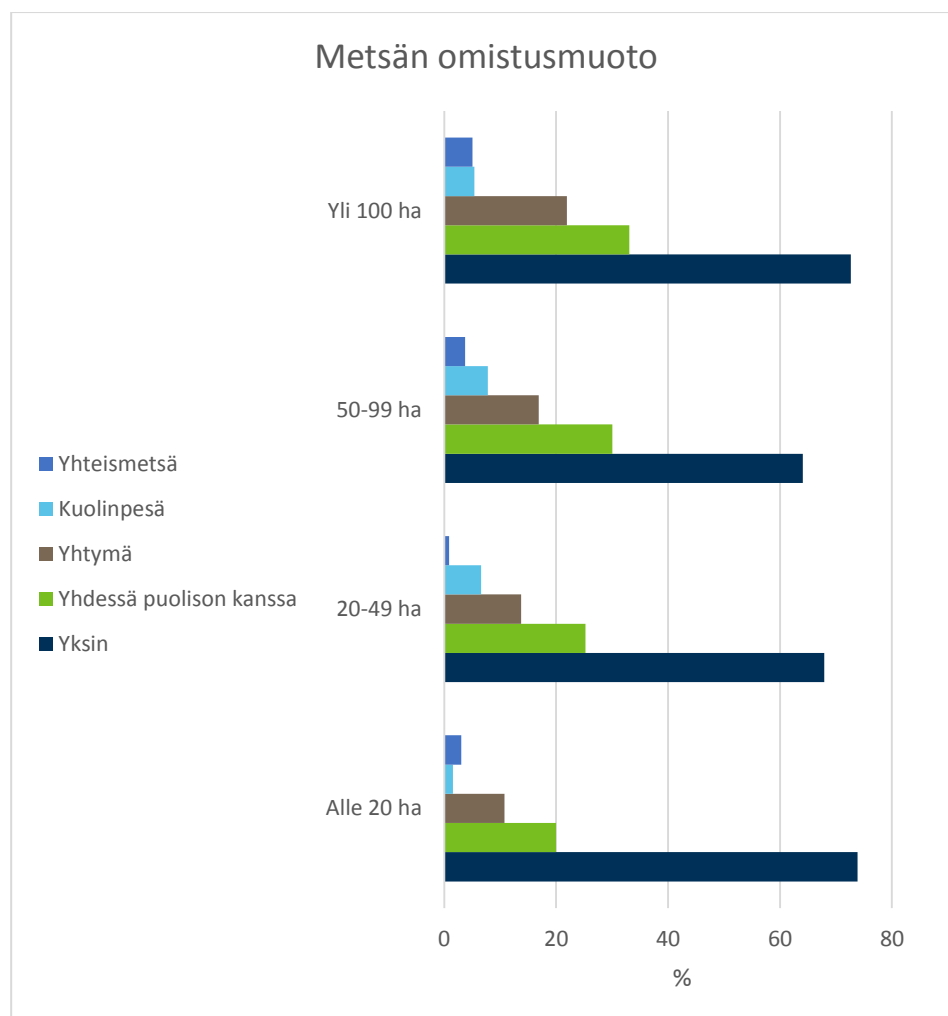

*Suomalainen metsänomistaja 2010 (Hänninen ym. 2011, s. 89)

Vastaajien metsäomistuksen aika oli sitä pidempi mitä enemmän metsää oli omistuksessa. Lyhimmän ajan, alle kuusi vuotta, metsää omistaneiden osuus oli suurin alle 20 hehtaaria omistavien ryhmässä. Kauimmin metsää olivat omistaneet yli 100 hehtaaria omistavat, joista 72 prosenttia olivat olleet metsänomistajia yli 15 vuotta. Alle 20 hehtaaria omistavista yli 15 vuotta metsää omistaneita oli 41 prosenttia.

Metsänomistajatutkimuksen tilan hallinta-aikajakauman mukaan metsänomistajista suurin osa on omistanut metsää kauan. Pienin pinta-alaryhmä kyselytutkimukseen vastanneista poikkesi tästä jakaumasta enemmän kuin muut ryhmät.

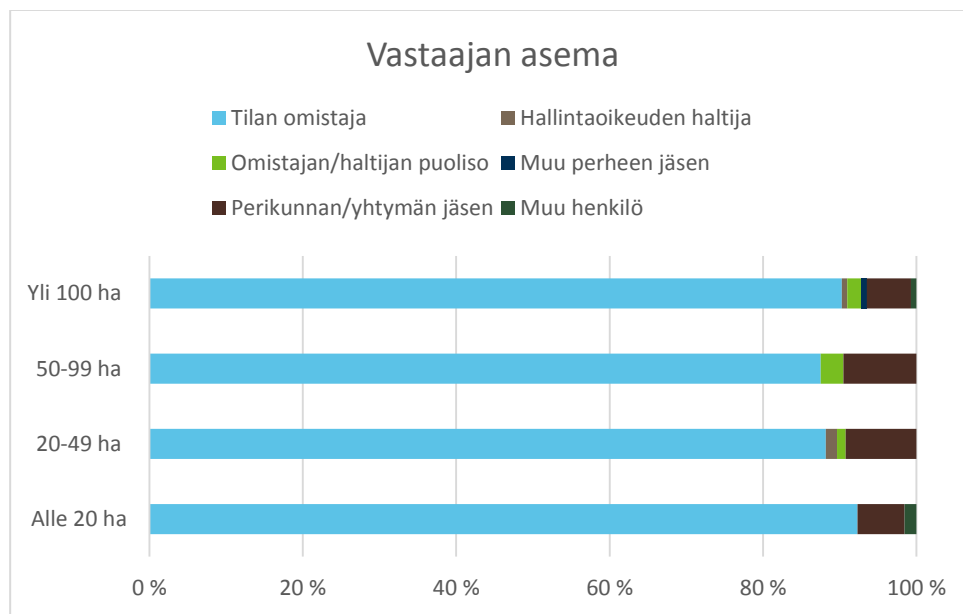
Metsän omistusmuoto

Vastaajan metsän omistuksella voi olla useampia muotoja. Esimerkiksi oma tila ja osuus yhteismetsästä.

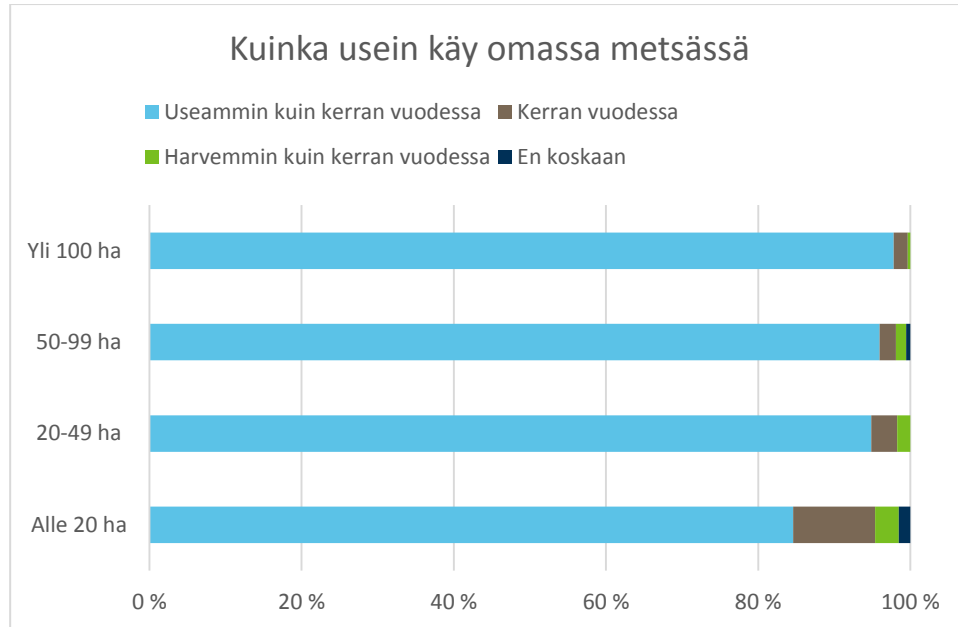
Vastaajien tilan omistusmuoto ei vaihdellut suuresti pinta-alaryhmittäin. Noin kaksi kolmannesta omisti metsää yksin ja toiseksi suurin ryhmä oli yhdessä puolison kanssa, jonka osuus kasvoi pinta-alaryhmän mukaan. Yhtymien osuuden määrä kasvoi myös omistuksen pinta-alan lisääntyessä. Yhteismetsiä ja kuolinpesiä oli 2 -8 prosenttia jokaisessa ryhmässä.

Vastaajan asema

Pinta-alaryhmästä riippumatta kyselyyn vastanneista pääosa oli tilan omistajia, joiden osuus vastauksista vaihteli ryhmässä 87 – 92 prosentin välillä. Toiseksi yleisin asema jokaisessa pinta-alaryhmässä oli perikunnan tai yhtymän jäsen, jonka osuus vaihteli 6 – 9 prosentin välillä. Muut vaihtoehdot jäivät pienelle edustukselle. Pienintä tilakokoryhmää lukuun ottamatta jokaisessa ryhmässä vastaajista muutama prosentti oli omistajan tai haltijan puoliso.

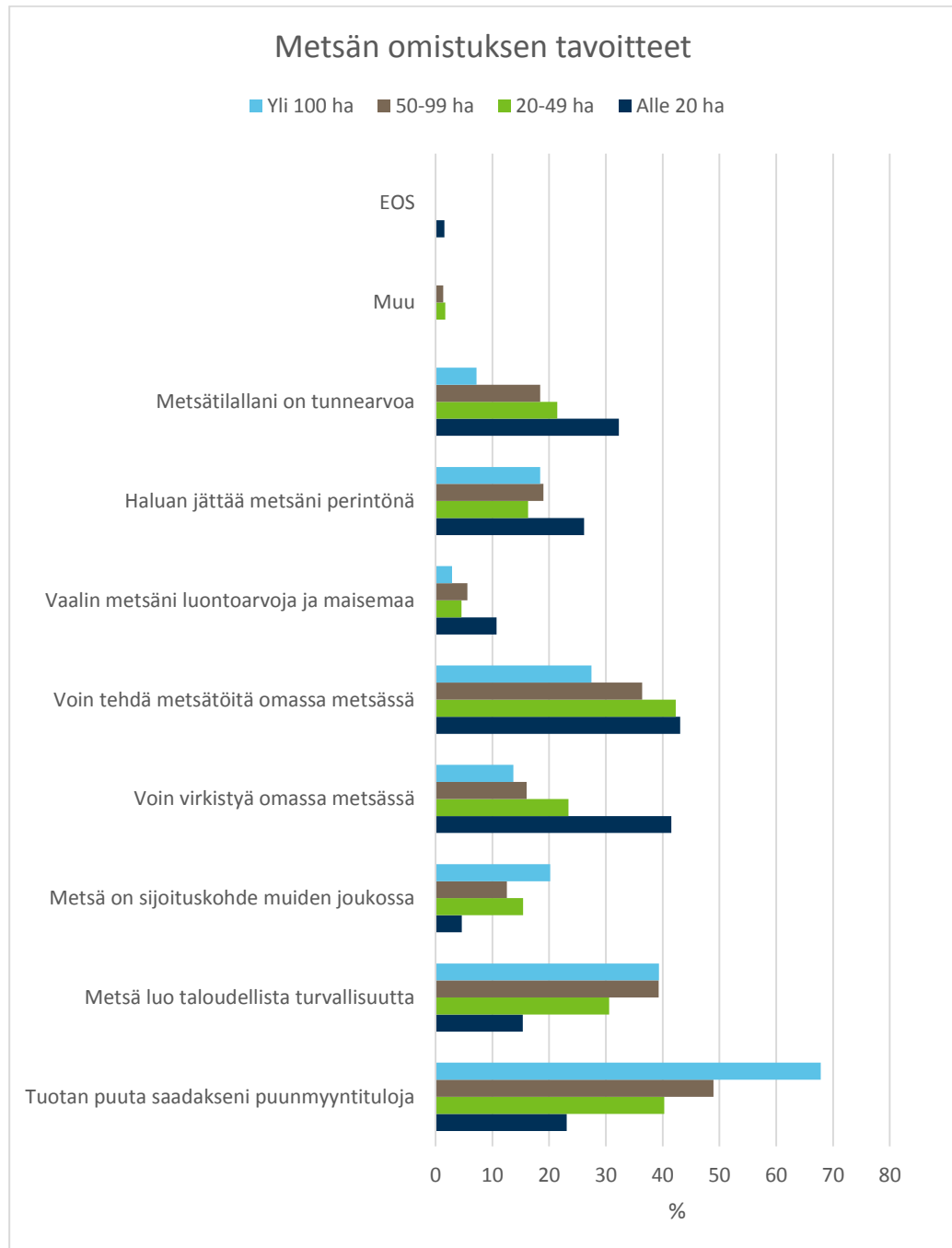
Omassa metsässä käynti

Vastaajat olivat pinta-alaryhmistä riippumatta hyvin aktiivisia omassa metsässä kävijöitä. Yli 20 hehtaaria omistavista yli 95 prosenttia kävivät metsässängsä useamman kerran vuodessa. Pienimmästä pinta-alaryhmästä 84 prosenttia kävi useammin kuin kerran vuodessa ja 95 prosenttia vähintään kerran vuodessa.

1.1.4 Metsän omistuksen tavoitteet ja aktiivisuus

Metsän omistuksen tavoitteet

Vastaaja sai valita enintään kaksi vaihtoehtoa

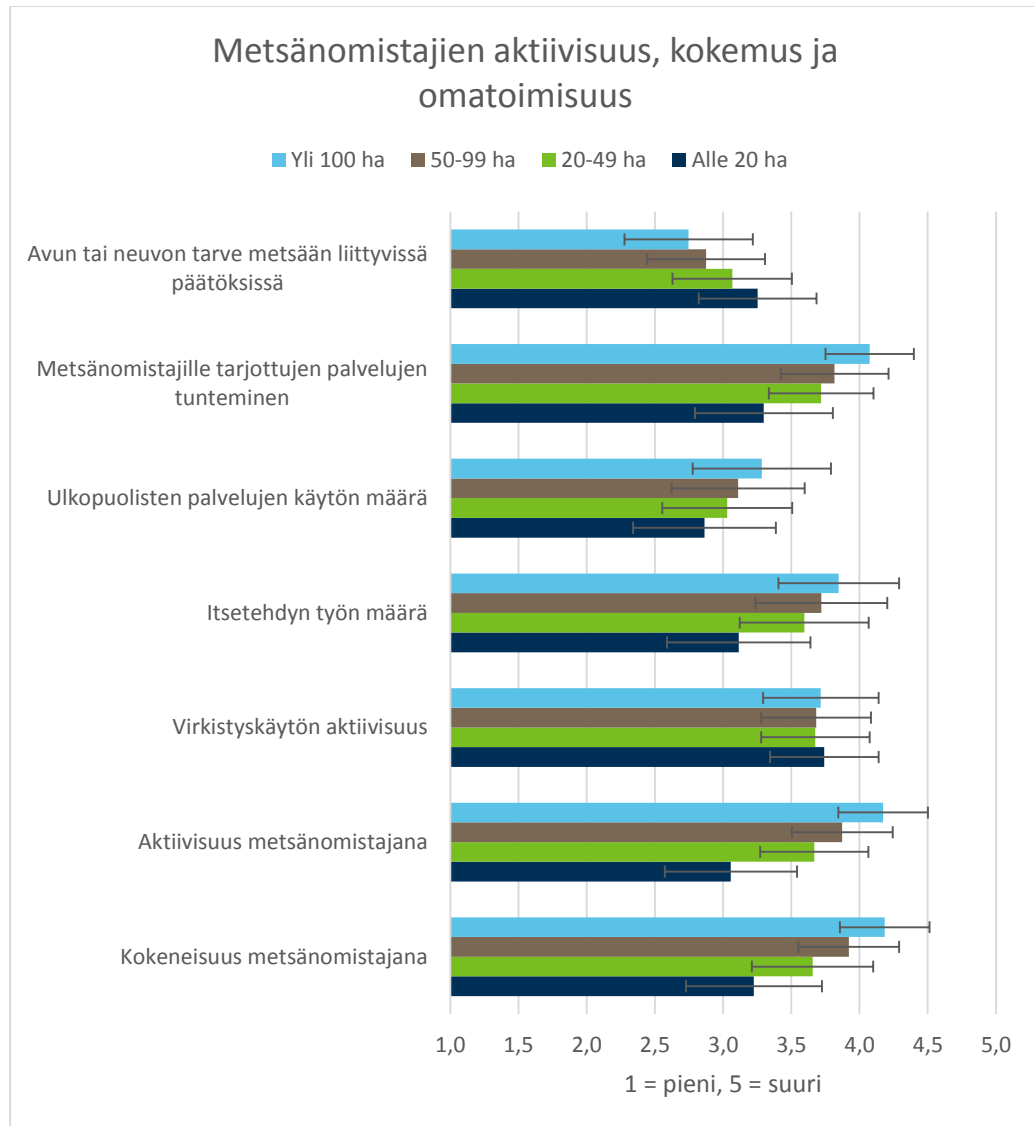
Alle 20 hehtaaria metsää omistavat korostivat muihin pinta-alaryhmiin verrattuna enemmän muita kuin taloudellisia tavoitteita, kuten omassa metsässä virkistäytymistä, tunnearvoa, metsän jättämistä perintönä ja metsän luontoarvojen ja maiseman vaalimista. He pitivät myös metsätöiden omassa metsässä tekemistä tärkeimpänä kaikista ryhmistä.

Yli 20 hehtaaria omistavien tavoitteet koroistuivat enemmän taloudellisten tavoitteiden kohdalla, kuten puunmyyntituloissa, taloudellisen turvallisuuden luomisessa ja sijoituskohteena. Myös töiden tekemistä omassa metsässä pidettiin tärkeänä asiana. Vähiten tavoitteista nousi esille luontoarvojen ja maiseman vaaliminen. Yli 100 hehtaaria omistavien kohdalla puunmyyntitulojen tuottaminen oli selkeästi tärkein tavoite, kun taas metsätilan tunnearvo ei ollut suuri.

Tunne ja virkistysarvoihin liittyvät tavoitteet olivat tärkeämpiä vähemmän metsää omistaville ja taloudelliset tavoitteet sitä tärkeämpiä, mitä enemmän metsää omistuksessa oli.

Muu-kohdassa mainittiin polttopuiden käyttö, harrastus, terveysliikunta ja metsän käyttäminen metsätalouden lisäksi muuhun yritystoimintaan.

Metsänomistajien aktiivisuus, kokemus ja omatoimisuus

Jokaisen ryhmän vastausten keskihajonta on kuvattu palkin päässä janalla.

Vastaajien kokemus metsänomistajana ja metsätalouden harjoittamisen aktiivisuus kasvoi metsäomistuksen määrän myötä. Mitä isompi metsäomistus oli, sitä kokeneempuna metsänomistajana ja aktiivisempuna metsätalouden harjoittajana vastaajat itseään pitivät.

Omatoimisten metsätöiden tekemisessä erosivat eniten alle 20 hehtaaria metsää omistavat tekemällä niitä vähemmän kuin enemmän omistavat. Muiden ryhmien väliset erot olivat pienet ja noudattivat positiivista yhteyttä tilakoon suhteen. Ulkopuolisten palvelujen käyttö kasvoi myös tilakoon kasvaessa, mutta vastausten keskihajonta oli suurta jokaisessa ryhmässä.

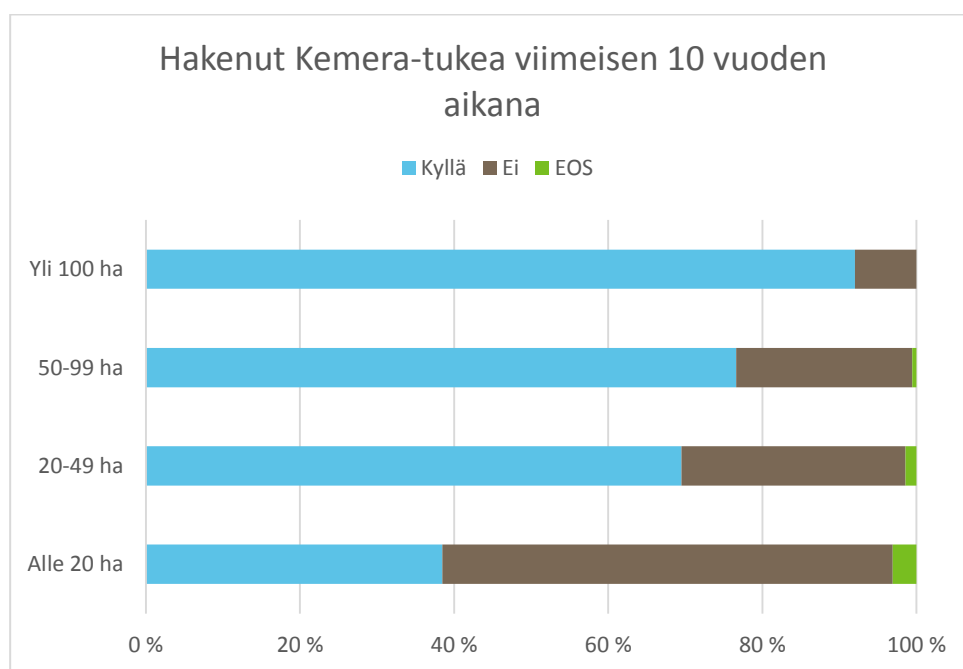
Metsänomistajille tarjottujen palvelujen tuntemisessa erot olivat selvät ryhmien välillä. Palvelut olivat sitä tutumpia, mitä enemmän metsäomistusta vastaajalla oli.

Avun tai neuvonnan tarve metsäasioihin vastaajilla oli sitä suurempi, mitä vähemmän metsää omisti.

Metsän virkistyskäytön välillä ei syntynyt mainittavia eroja ryhmien välillä, vaan kaikki kokivat olevan melko aktiivisia virkistyskäyttäjiä.

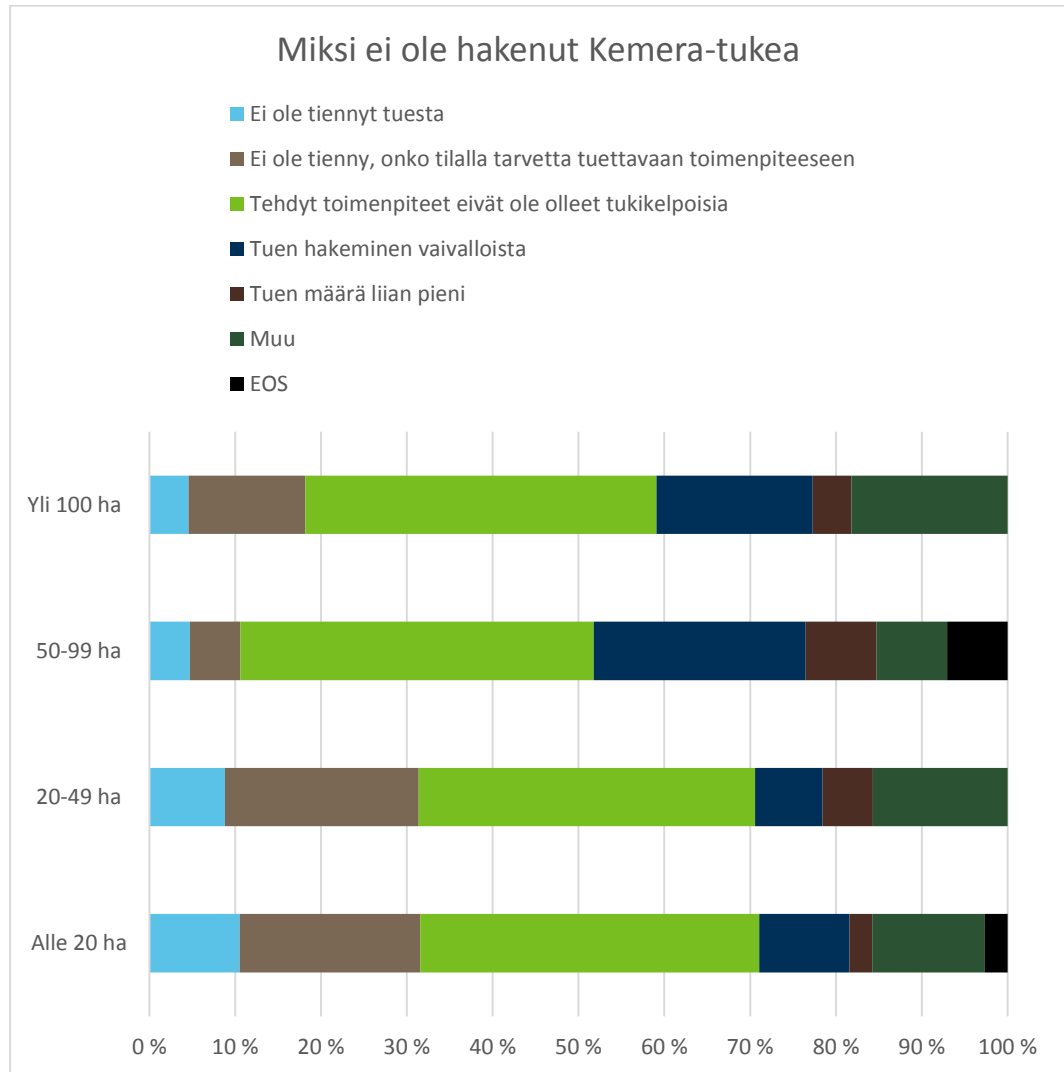
1.2. Kemera-tuen käytön aktiivisuus

1.2.1 Kemera-tuen käyttö

Tilakoon kasvaessa tuen käyttö oli yleisempää. Yli 20 hehtaaria metsää omistavat erottuivat vähemmän omistavista huomattavasti. Alle 20 hehtaaria omistavista olivat tukea hakenneet vain alle 40 prosenttia vastaajista. Yli 100 hehtaaria omistavista vastaajista 92 prosenttia oli hakenut Kemera-tukea viimeisen 10 vuoden aikana. Tulos oli odotettava, koska mitä enemmän metsää omistuksessa on, sitä todennäköisemmin viimeisen 10 vuoden aikana ollut ylipäänsä mahdollista tehdä Kemera tuettuja toimenpiteitä.

Tuen käytössä ei ilmennyt pinta-alaryhmien sisällä suuria eroja vastaajien ikäryhmien ja metsän hallinta-aikaryhmien välillä. Ainoastaan 50 – 99 hehtaaria metsää omistavien kohdalla Kemera-tuen käyttö kasvoi kauemmin metsää omistaneiden joukossa.

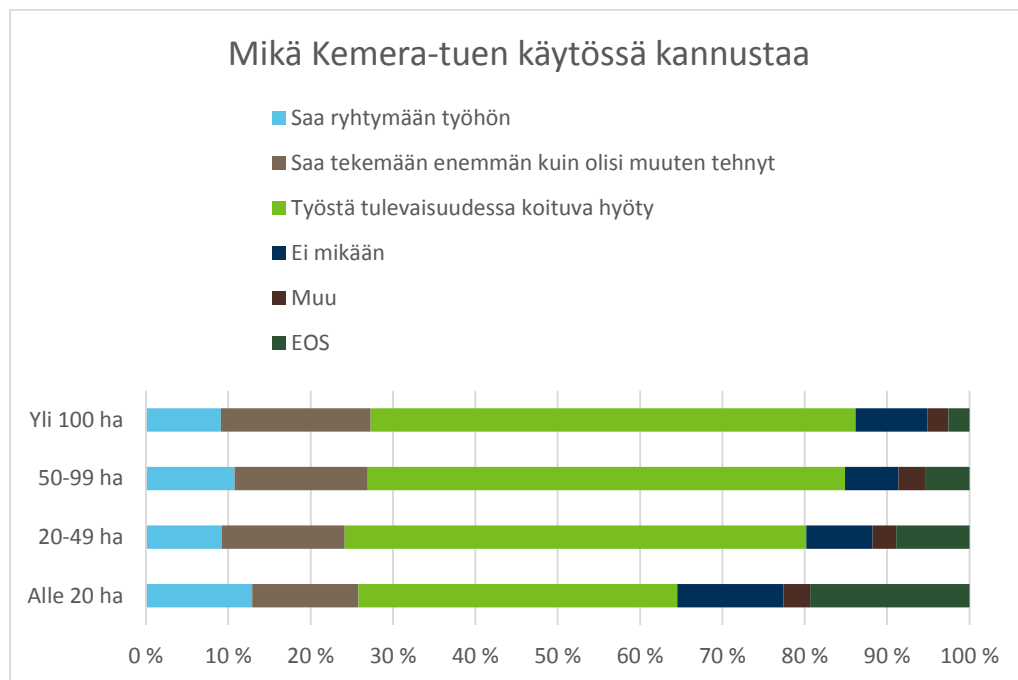

Tilakoosta riippumatta suurin syy Kemera-tuen käyttämättömyyteen oli ollut tehtyjen toimenpiteiden tukikelvottomuus, jonka osuus oli 40 prosenttia. Alle 50 hehtaaria omistavista 30 prosenttia eivät tieneet tuesta tai siitä oliko tilalla tarvetta tuettavaan toimenpiteeseen. Tuen hakeminen nähtiin myös vaivalloiseksi, varsinkin yli 50 hehtaaria metsää omistavien joukossa. Tuen liian pieni määrä ei ollut yleinen syy tuen hakemattomuudessa. Metsää 50 – 99 hehtaaria omistavat olivat eniten tyytymättömiä tuen määrään 8 prosentilla vastauksista.

Muu-vaihtoehtojen valinneista monet eivät olleet hakeneet tukea sen vuoksi, että ovat omistaneet metsän vasta muutamia vuosia. Muita mainittuja asioita olivat tukien

tarpeettomuus vastaajan mielestä, byrokratia, oma motivaatio hoitaa metsää hyvin ilman tukeakin ja hyvin hoidetun metsän tukikelvottomuus.

1.2.2 Kemera-tuen käyttöön kannustavat tekijät

Pinta-alaryhmistä riippumatta vastaajista noin alle kolmannes oli sitä mieltä, että Kemera-tuki saa ryhtymään työhön ja saa tekemään enemmän kuin olisi muuten tehnyt.

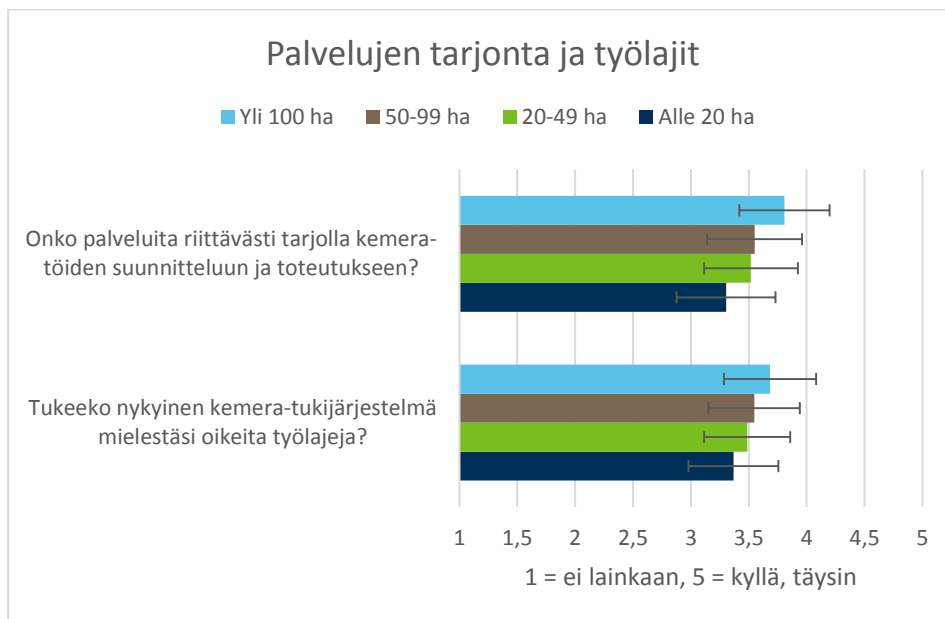
Työstä tulevaisuudessa koituvan hyödyn osuus vastauksista kasvoi pinta-alaryhmän kasvaessa ja se oli suurin luokka metsäomistuksen määrästä riippumatta.

Jokaisessa ryhmässä oli vastaajia, joita Kemera-tuessa ei kannustanut mikään. Alle 20 hehtaaria metsää omistavissa heitä oli kaikista suurin osuus.

Vastaajien, jotka eivät osanneet sanoa mikä tuessa heitä kannustaa, kasvoi metsäomistuksen määrän vähentyessä. Alle 20 hehtaaria metsää omistavista lähes viidennes ei osannut sanoa, mikä Kemerassa kannustaa.

Jokaisessa ryhmässä oli 3 prosenttia vastaajia, joita Kemerassa kannusti jokin muu. Muukohtaan vastanneet olivat maininneet pääosin kannustaviksi tekijöiksi rahan ja kustannusten alentumisen. Kemeran sanottiin myös olevan mukava palkkio, vaikka työ olisi tullut tehtyä ilman sitäkin.

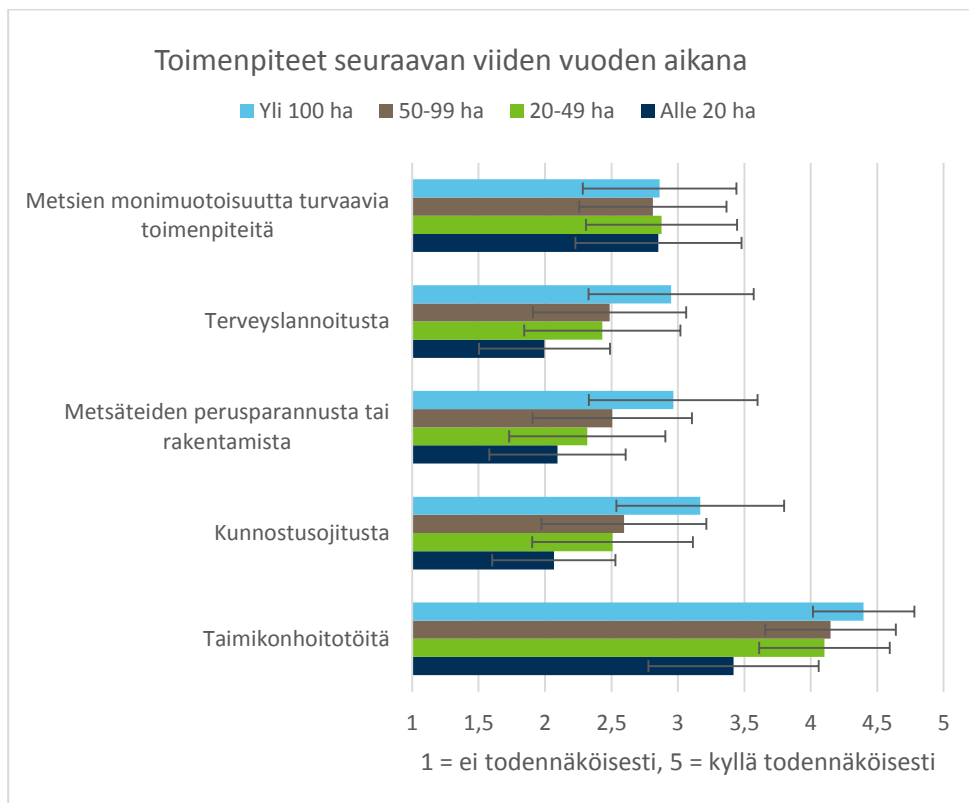
Palvelujen tarjonta ja työajit

Kyselyyn vastanneet olivat yleisesti sitä mieltä, että tällä hetkellä on riittävästi palveluita tarjolla Kemera-töiden suunnitteluun ja toteutukseen. Myös nykyisen tukijärjestelmän katsottiin tukevan oikeita työlajeja. Ainoastaan alle 20 hehtaaria metsää omistavien vastausten keskiarvo jäi hiukan alle 3,5. Tyytyväisyys molempiin kysymyksiin kasvoi metsäpinta-alaryhmän kasvaessa. Metsää 20 – 100 hehtaaria omistavien vastauskeskiarvo oli hyvin lähellä toisiaan ja yli 100 hehtaaria omistavat olivat kaikista tyytyväisimpiä. Vastausten keskihajonnan mukaan vastaukset ryhmissä eivät vaihdelleet suuresti.

1.3 Aikeet tehdä toimenpiteitä ja tuen merkitys

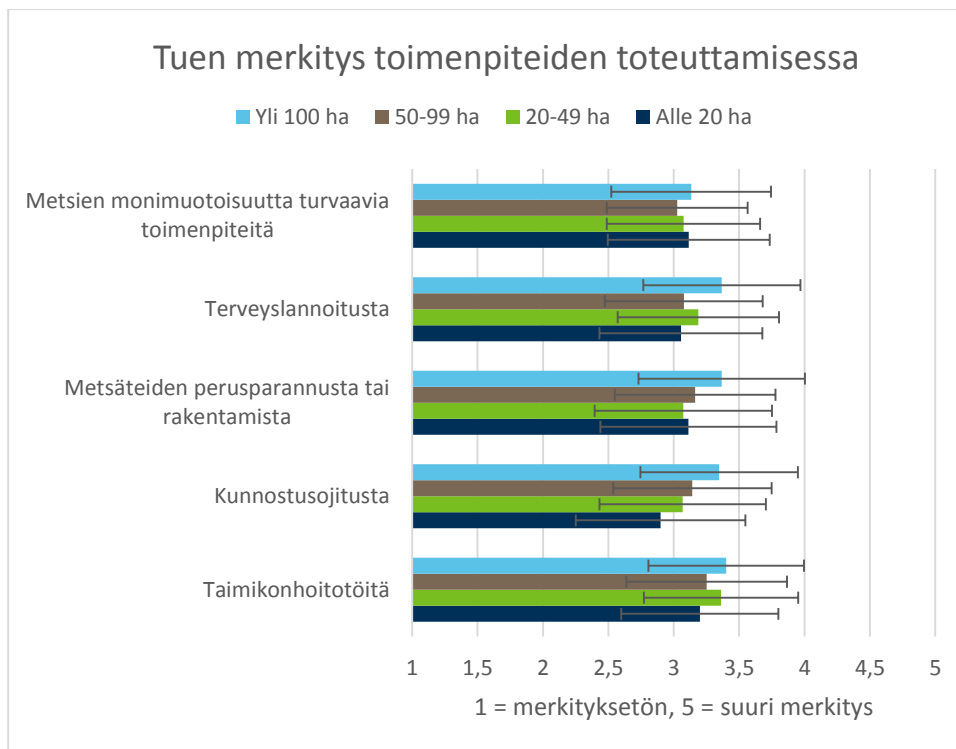
1.3.1 Tulevat toimenpiteet

Seuraavan 5 vuoden aikana todennäköisesti toteutettavista toimenpiteistä nousi todennäköisimmäksi taimikonhoitotyö sitä suuremmalla arvolla, mitä enemmän metsäomistusta oli. Metsien monimuotoisuutta turvaavien toimenpiteiden tekemisen todennäköisyyttä pidettiin yhtäläisinä pinta-alaryhmästä riippumatta. Muiden toimenpiteiden toteuttamisen todennäköisyydet kasvoivat metsän pinta-alaomistuksen myötä ja vastasivat paljon toisiaan. Vastausten keskihajonta oli suurta. Pienin se oli taimikonhoidossa.

Alle 6 vuotta metsää omistaneet olivat yleisesti aktiivisemmin tekemässä toimenpiteitä metsässäänsä lähitulevaisuudessa.

1.3.2 Tuen merkitys toimenpiteiden toteuttamisessa

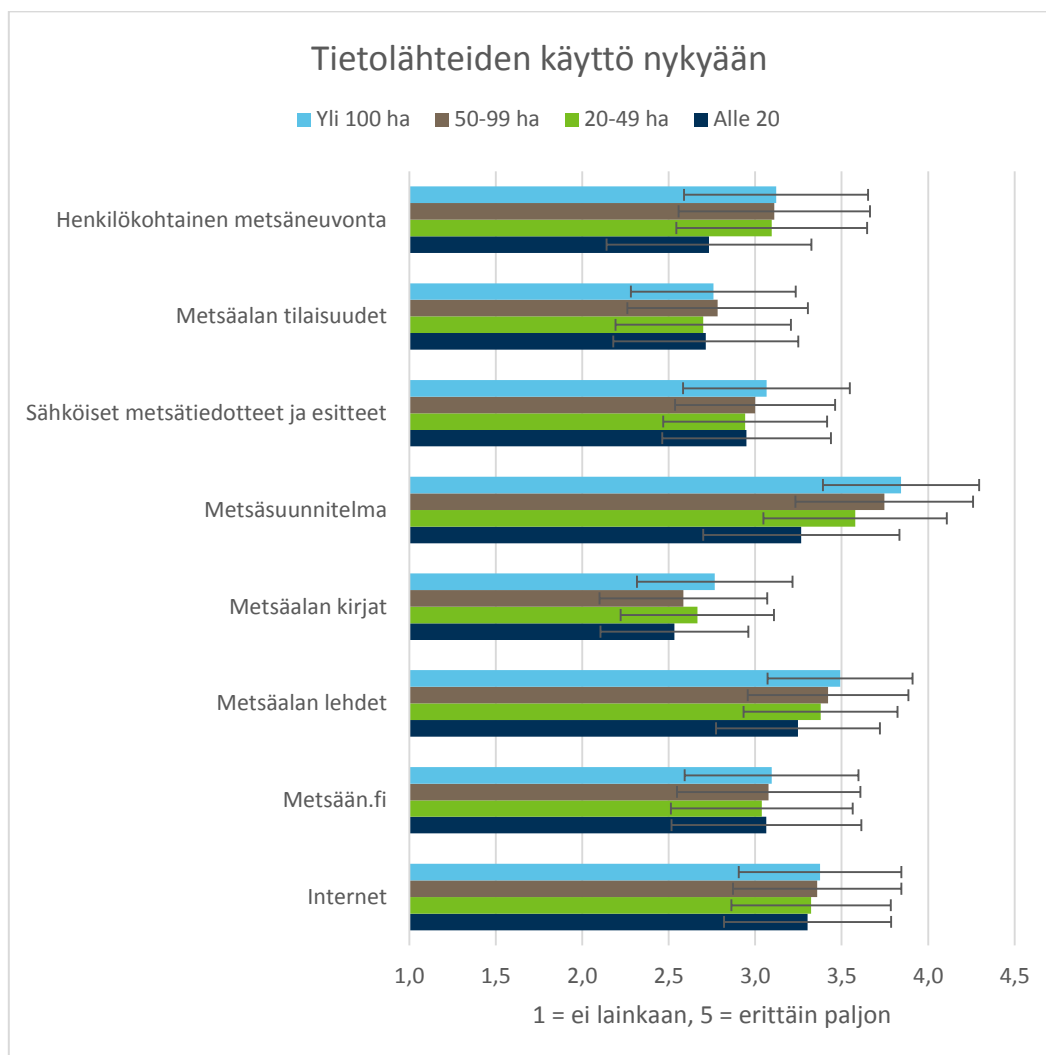
Kysyttäessä tuen merkitystä toimenpiteiden toteuttamiseen, olivat vastaukset hyvin samanlaisia toimenpiteestä riippumatta. Yli 100 hehtaaria pitivät tukien merkitystä jokaisessa kohdassa hiukan merkityksellisempänä kuin muut pinta-alaryhmät. Kunnostusojituksessa tuen merkitsevyys kasvoi metsäomistuksen pinta-alan kasvaessa. Vastaukset hajaantuivat paljon ja keskihajonta oli suuri jokaisessa kohdassa.

Alle 6 vuotta metsää omistaneet pitivät jokaisessa pinta-alaryhmässä tukea muita tärkeämpänä kunnostusojitukseen ja metsäteiden perusparannukseen tai rakentamiseen.

Vapaapalautteessa kysyttiin muita toteutettavia toimenpiteitä, joihin tuella on vastaajalle suuri merkitys. Vastauksissa annettiin 89 kappaletta ja niissä oli mainittuna metsänhoitotöitä laidasta laitaan: istutusta, taimikonhoitoa, pystykarsintaa, lannoitusta, harventaminen, raivaus ja ojitus. Harvinaisempia mainintoja olivat puiden tautien estäminen, puuston sopeuttaminen ilmaston lämpenemiseen, virkistysreitti, sertifiointi ja lupa tuulivoimalle. Näiden lisäksi mainittiin määräaikainen suojeleminen ja metsän rauhoitus.

1.4 Kehittämistarpeet tarjonnassa

1.4.1 Tietolähteiden käyttö nykyään ja niiden tärkeys tulevaisuudessa

Jokaisen ryhmän vastausten keskihajonta on kuvattu palkin päässä janalla.

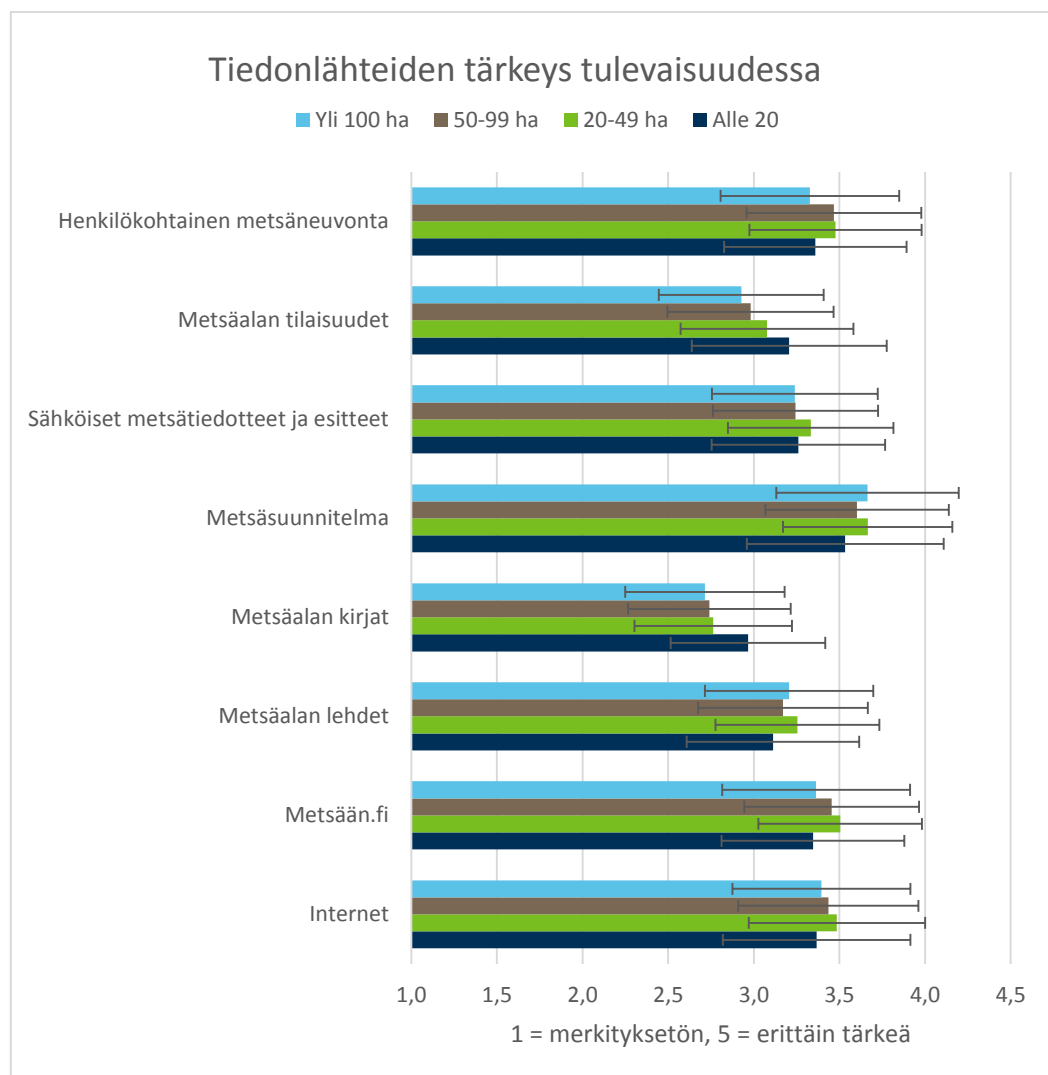
Eri tietolähteiden käytössä ei ollut suurta eroavaisuutta pinta-alaryhmittäin vertailtuna. Alle 20 hehtaaria metsää omistavien henkilökohtaisen metsäneuvonnan käyttö oli paljon vähäisempään muihin ryhmiin verrattuna.

Metsäsuunnitelmaa ja metsäalan lehtiä pidettiin yleisesti tärkeimpinä ja niiden käyttö kasvoi, mitä suurempi metsäomistus oli. Internetiä käytettiin tasaisesti paljon pinta-alaryhmästä riippumatta. Alle 6 vuotta metsää omistaneet käyttivät internetiä enemmän kuin kauemmin metsää omistaneet.

Metsään.fi –palvelua ja sähköisiä metsätiedotteita ja esitteitä taas ei käytetty yhtä paljoa vastaajien keskuudessa. Vähiten tärkeiksi koettiin metsäalan kirjat ja metsäalan tilaisuudet.

Vastauksien keskihajonta oli erityisen suuri Metsään.fi:n, metsäsuunnitelman, metsäalan tilaisuuksien ja henkilökohtaisen metsäneuvonnan käytössä.

Vapaapalautteessa vastaajaa pyydettiin kertomaan heille tärkeitä tietokanavia, jos niitä ei vaihtoehdoissa tullut esille. Vapaapalautteeseen vastasi 148 henkilöä. Monet toivat esille vertaistuen muilta metsänomistajilta, naapureilta, ystäviltä ja sukulaisilta tärkeänä tiedonlähteenä. Lähipiirin lisäksi metsänhoitoyhdistykset, kerhot ja muita yhdistyksiä mainittiin. Mediakanavista vastanneet nostivat esille maaseuduntulevaisuuden ja joitakin mainintoja tehtiin myös radiosta ja televisiosta.

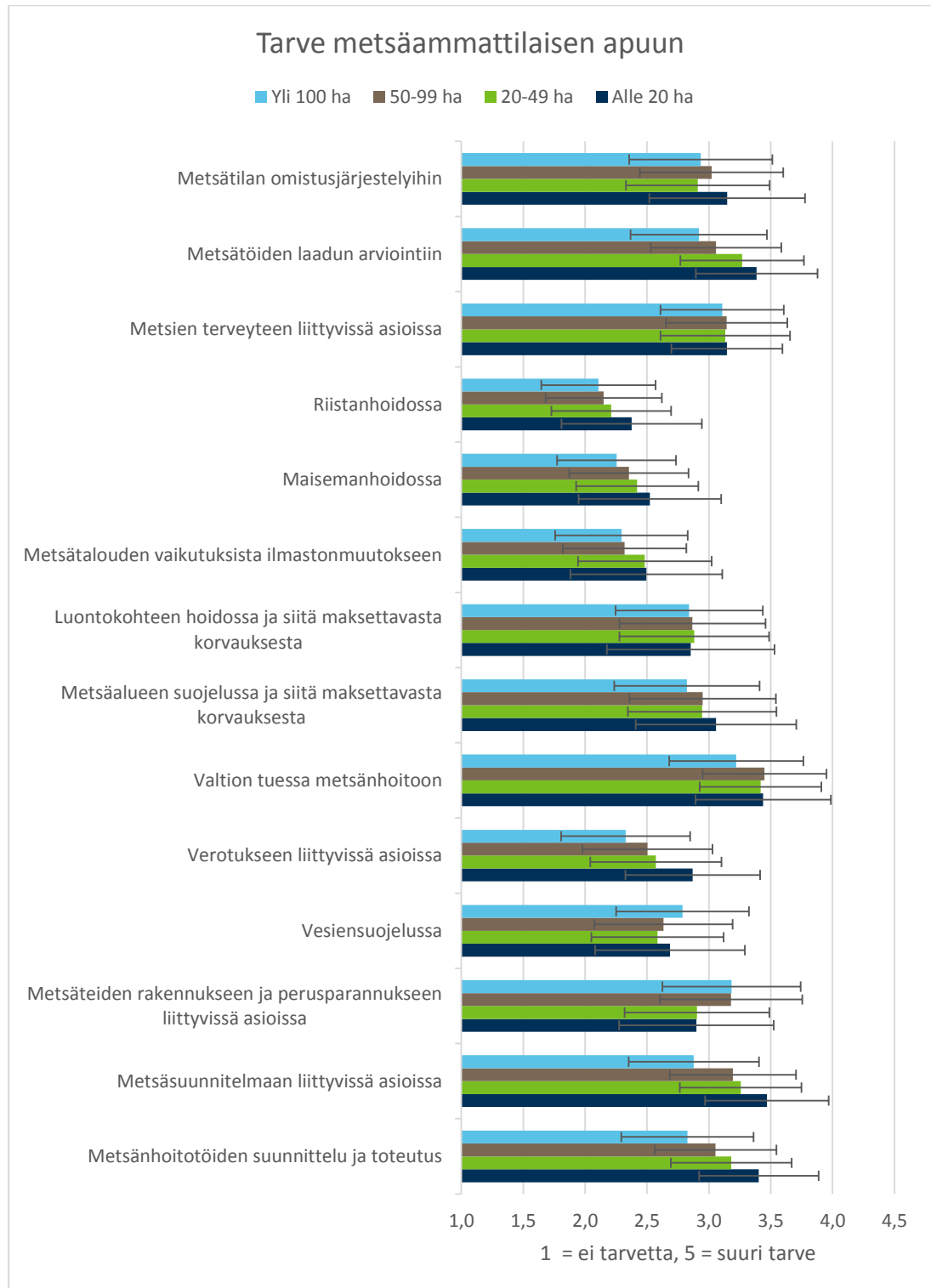
Jokaisen ryhmän vastausten keskihajonta on kuvattu palkin päässä janalla.

Vastaajien näkemykset eri tiedonlähteiden tärkeydestä tulevaisuudessa olivat myös hyvin samankaltaisia pinta-alaryhmästä riippumatta. Alle 20 hehtaaria metsää omistavat poikkesivat muista ryhmistä pitämällä metsäalan tilaisuuksia ja metsäalan kirjoja muita ryhmiä enemmän tärkeinä.

Metsäsuunnitelma nähtiin tärkeimpänä tiedonlähteenä tulevaisuudessa metsäomistuksen määrästä riippumatta. Internet, metsään.fi ja sähköiset metsätiedotteet ja esitteet olivat tasaisen tärkeinä pidettyjä jokaisessa ryhmässä. Vastausten keskihajonnat olivat suuria.

Jokaisessa pinta-alaryhmässä alle 6 vuotta metsää omistaneet erottautuivat pitämällä kauemmin metsää omistaneita tärkeämpänä metsään.fi –palvelua, metsäalan tilaisuuksia ja henkilökohtaista metsäneuvontaa.

1.4.2 Metsäammattilaisen apu

Ryhmittäiset erot paljon merkitsevässä tarpeissa metsäammattilaisen apuun tulivat selkeimmin esille metsätöiden laadun arvioinnissa ja metsäsuunnitelmaan liittyvissä

asioissa. Näissä avun tarve lisääntyi metsäomistuksen pinta-alan vähentyessä. Metsäsuunnitelmaan liittyvissä asioissa yli 75-vuotiaat olivat vastanneet tarvitsevansa muihin nähden enemmän apua.

Riistanhoitoon, maisemanhoitoon ja verotukseen liittyvissä asioissa avun tarve oli myös suurempi metsäalan omistuksen vähentyessä, mutta vastauksien keskiarvo näissä oli muihin kohtiin verrattuna pieni, joten niitä ei pidetty yleisesti kovin tärkeinä.

Apua valtion tuessa metsänhoitoon tarvittiin jokaisessa ryhmässä paljon, mutta alle 100 hehtaaria omistavat tarvitsivat apua enemmän kuin yli 100 hehtaaria omistavat.

Alle 20 hehtaaria metsää omistavat kokivat tarvitsevansa ammattilaisen apua metsätilan omistusjärjestelyihin enemmän kuin muut vastaajat. Kaikista pinta-alaryhmistä yli 65-vuotiaat olivat hiukan enemmän kiinnostuneita ammattilaisen avusta omistusjärjestelyihin liittyviin asioihin. Metsätilan hallinta-aika vaikutti myös tähän siten, että kauemmin metsää omistaneet pitivät sitä tärkeämpänä.

Yli 50 hehtaaria metsää omistavat pitivät ammattilaisen apua muita tärkeämpänä metsäteiden rakennukseen ja perusparannukseen liittyvissä asioissa.

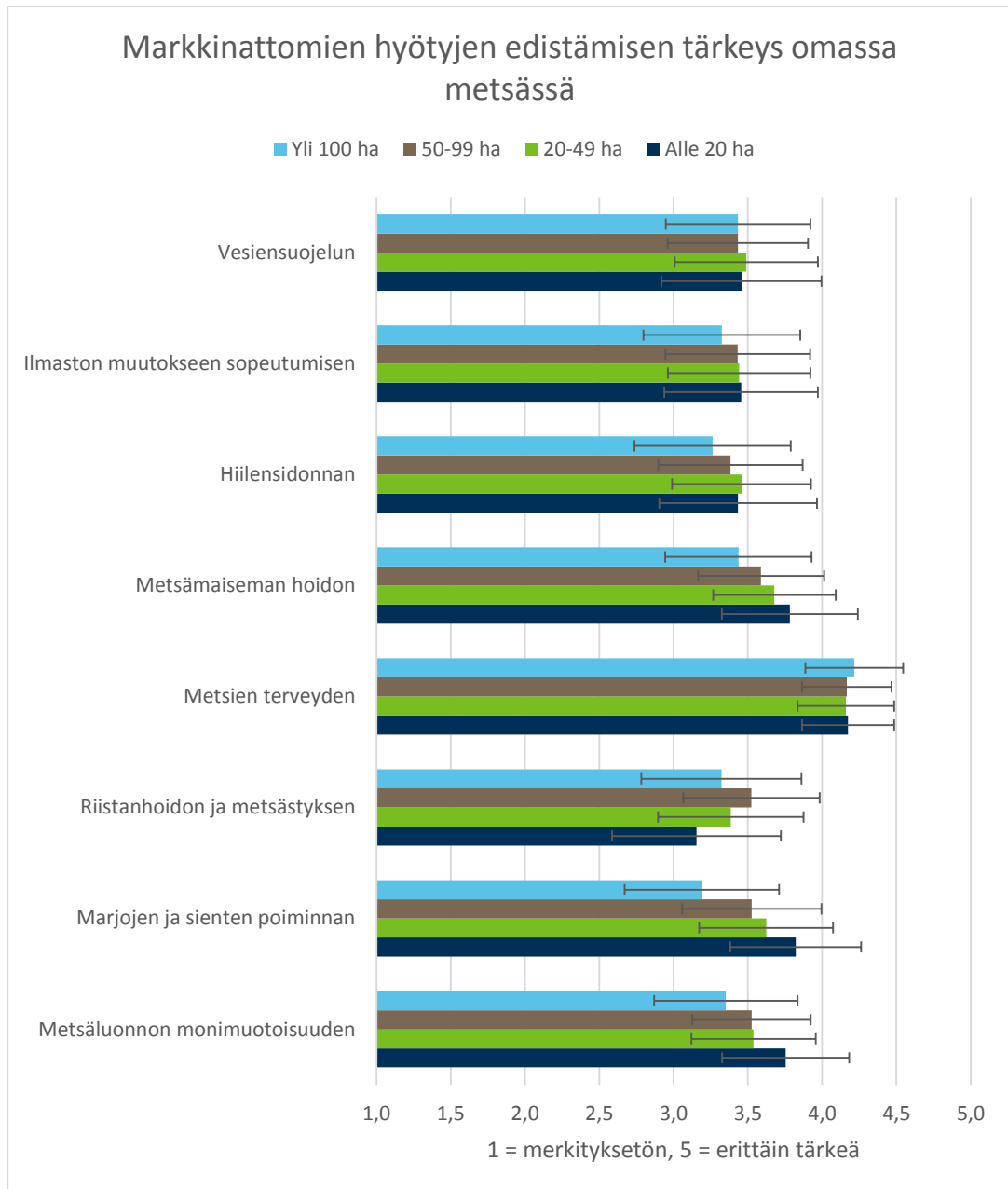
Vesiensuojelun vastauksissa ei ollut selkeää linjaa, mutta yli 100 hehtaaria omistavat pitivät avun tarvetta jonkin verran tärkeämpänä kuin muut ryhmät. Metsäalueen suojelussa ja siitä maksettavasta korvauksesta ei ollut suuria eroja ryhmien välillä. Avun tarve väheni hiukan metsäpinta-alan kasvaessa.

Pinta-alaryhmittäiset vastaukset eivät eronneet metsien terveyteen liittyvissä asioissa, eikä luontokohteen hoidossa ja siitä maksettavasta korvauksesta. Metsäammattilaisen avun tarve metsien terveyteen liittyvissä asioissa pidettiin erityisen tarpeellisena.

Vastauksien keskihajonta oli suuri varsinkin avun tarpeessa metsäalueen suojeleuun ja luontokohteen hoidossa.

Vapaapalautteessa vastaajalla oli mahdollisuus kertoa, jos vaihtoehtojen ulkopuolella oli jotain, johon hän tarvitsisi metsäammattilaisen apua. Tähän vastasi 66 henkilöä. Vastanneista monet kaipaivat metsäammattilaisen apua kauppoihin liittyvissä asioissa. Muita asioita, joita vastaajat mainitsivat, olivat sukupolvenvaihtoon liittyvät asiat, metsätuhoihin liittyvät asiat ja metsän lannoittaminen.

1.4.3 Markkinattomat hyödyt

Markkinoimattomien hyötyjen edistämisessä pidettiin pinta-alaryhmästä riippumatta tärkeimpänä metsien terveyden edistämistä ja sen ryhmittäinen vastauskeskihajonta oli myös pieni. Vastaajat näyttivät pitävän muitakin vaihtoehtoja yleisesti tärkeinä, koska vastauskeskiarvo oli korkea ja keskihajonta pientä. Yli 100 hehtaaria metsää omistavat suhtautuivat kaikkiin kohtiin kriittisimmin, lukuun ottamatta metsien terveyden ja riistanhoidon ja metsästyksen edistämistä.

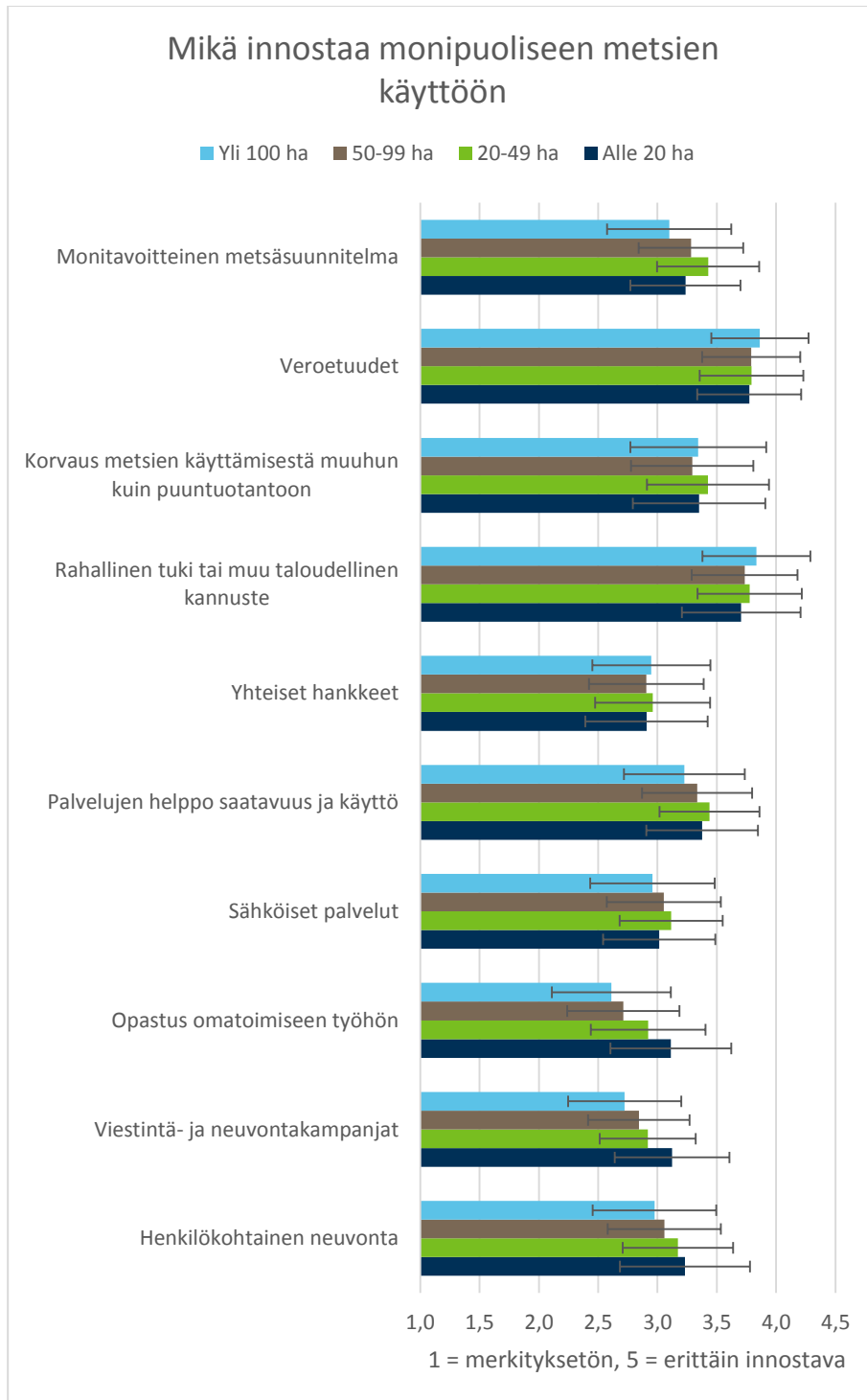
Metsäluonnon monimuotoisuus, metsämaisemanhoito ja marjojen ja sienten poiminta oli tärkeämpää metsäomistuksen määrän vähentyessä.

Riistanhoidon ja metsästyksen edistämistä pidettiin tärkeämpänä 50 – 99 hehtaaria metsää omistavien vastaajien joukossa, verrattuna muihin pinta-alaryhmiin. Se oli myös asia, jonka edistäminen kiinnosti alle 20 hehtaaria metsää omistavia vähiten.

Vesiensuojelun tärkeydessä ei ollut ryhmäkohtaista eroa. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja hiilensidonnan edistäminen oli alle 100 hehtaaria omistavien mielestä lähes yhtä tärkeää.

Vapaapalautteessa kysyttiin vaihtoehtoista puuttuvia tärkeitä edistämisen kohteita omassa metsässä ja siihen vastasi 85 henkilöä. Vastaajat mainitsivat mm. hirvivahinkojen vähentämisen, tuholaitosten ja tautien ehkäisyn, jatkuvan kasvatuksen edistämisen ja avohakkuun välttäminen.

1.4.4 Motivointi monipuoliseen metsien käyttöön

Jokaista pinta-alaryhmää innostivat monipuoliseen metsien käyttöön muita kohtia enemmän veroetuudet ja rahallinen tuki tai muu taloudellinen kannuste. Keskihajonnasta on nähtävissä, että vastaukset eivät vaihdelleet ryhmien sisässä suuresti. Korvausta metsien käyttämisestä muuhun kuin puuntuotantoon pidettiin myös ryhmistä riippumatta innostavana, mutta ei yhtä paljoa kuin veroetuuksia tai rahallista tukea. Keskihajonta oli myös suurempi, joka tarkoittaa että vastaukset vaihtelivat enemmän ryhmän sisällä.

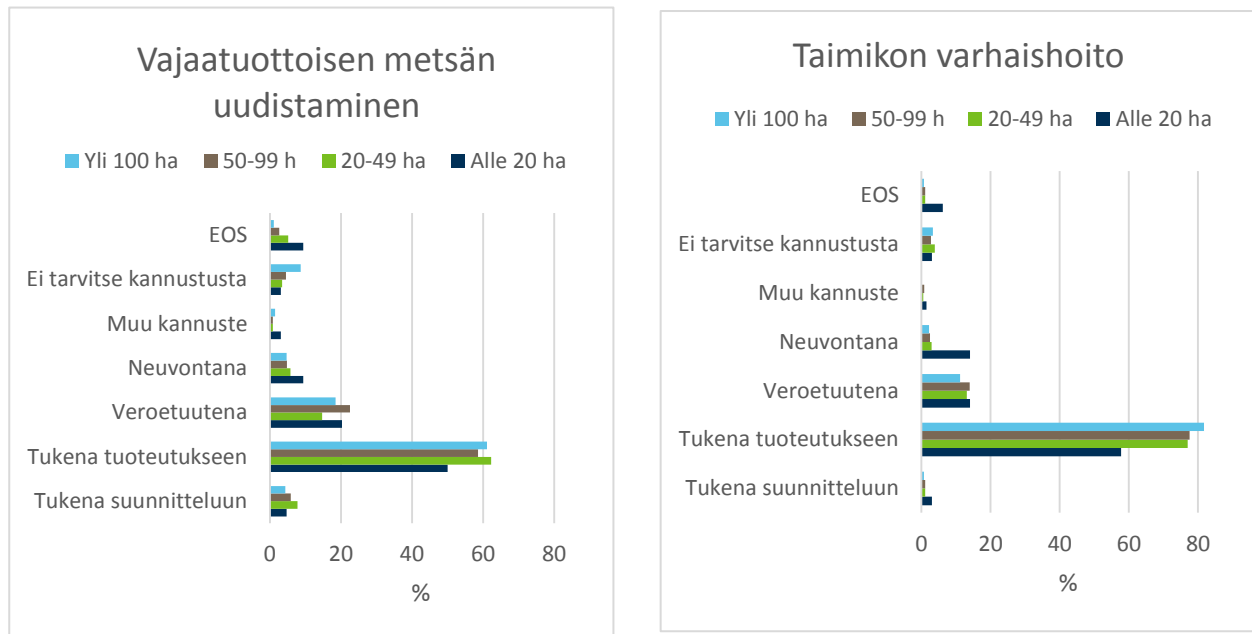
Korvaus metsien käyttämisestä muuhun kuin puuntuotantoon innosti vähemmän kauan metsää omistaneita.

Pinta-alaryhmien erot tulivat vahvimmin esille opastuksessa omatoimiseen työhön, viestintä- ja neuvontakampanjoissa ja henkilökohtaisessa neuvonnassa, joita pidettiin innostavampina metsäomistuksen pinta-alan vähentyessä.

Yhteisten hankkeiden ja sähköisten palveluiden innostavuus ei eronnut pinta-alaryhmittäin suuresti. Monitavoitteinen metsäsuunnitelma innosti vähemmän yli 100 hehtaaria metsää omistavia ja enemmän 20 - 49 hehtaaria metsää omistavia.

1.5 Tukien kohdentaminen

Metsänomistajilta kysyttiin, jos tukea myönnettäisiin seuraaviin toimenpiteisiin, miten se tulisi kohdentaa.

Vajaatuottoisen metsän uudistaminen

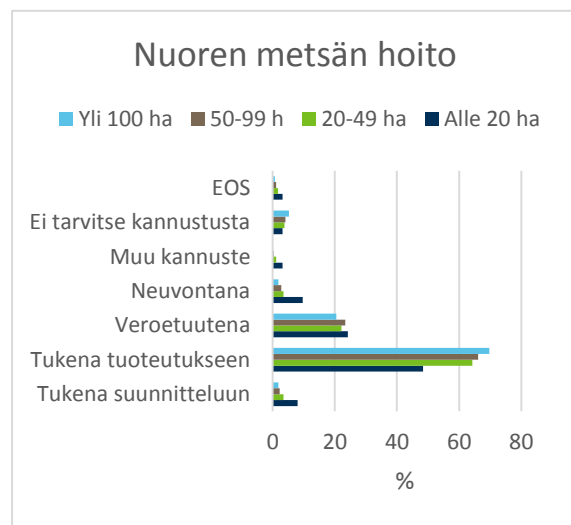
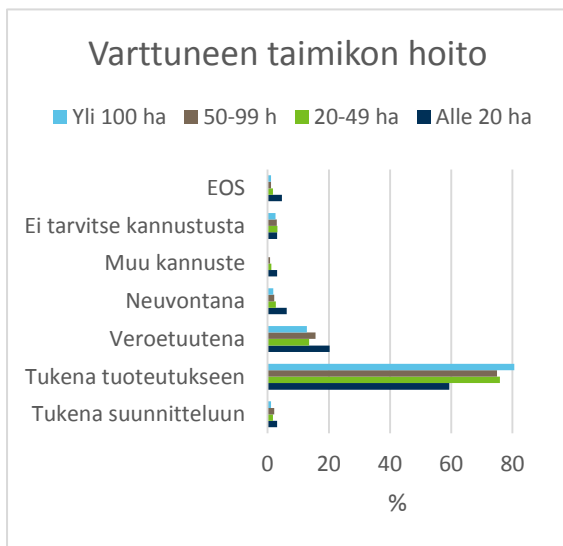
Vastaajista yli 50 prosenttia oli sitä mieltä, että vajaatuottoisen metsän uudistamisen tuki tulisi myöntää toteutukseen. Toiseksi eniten kannatusta sai veroetuutena. Yli 100 hehtaaria metsää omistavista suurempi osa oli sitä mieltä, että tukea ei tarvita, muihin pinta-alaryhmiin verrattuna. Alle 20 hehtaaria omistavat pitivät neuvontaa muita ryhmiä enemmän mahdollisena tukimuotona. Heistä myös suurempi osa ei osannut sanoa mielipidettään asiaan.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin taimien rahoittaminen valtion varoista, taimien ja istutuksen tuki vain Pohjois-Suomeen, istutustyö metsänhoitoyhdistykselle ja taimet omistajalle, rämeiden ja ojituksen tehostaminen.

Taimikon varhaishoito

Taimikon varhaisoidossa vastaukset painottuivat tukena toteutukseen. Alle 20 hehtaaria metsää omistavien vastaukset erosivat muista ryhmistä kannattamalla myös neuvontaa. Tuki veroetuutena sai 10 – 14 prosenttia äänistä jokaisesta ryhmästä.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin oman työn tukeminen, itse tehty raivaustyö lisäisi metsävähennyspohjaa ja metsänhoitoyhdistys teettää ja omistaja maksaisi tästä puolet.

Varttuneen taimikon hoito

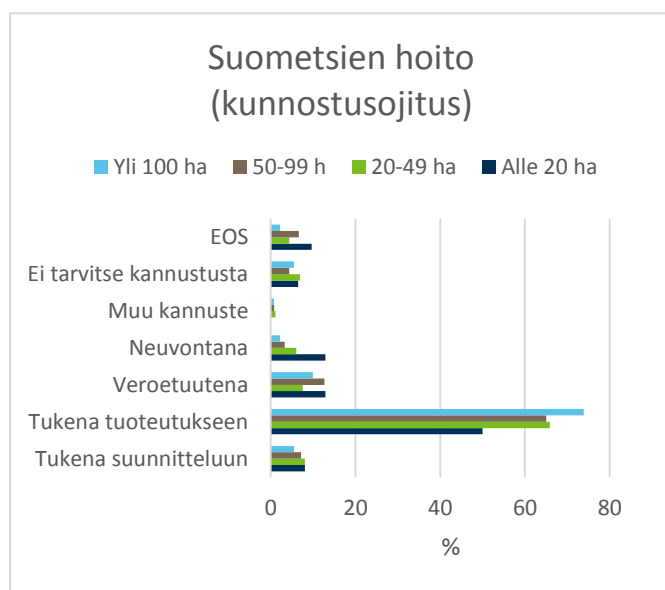
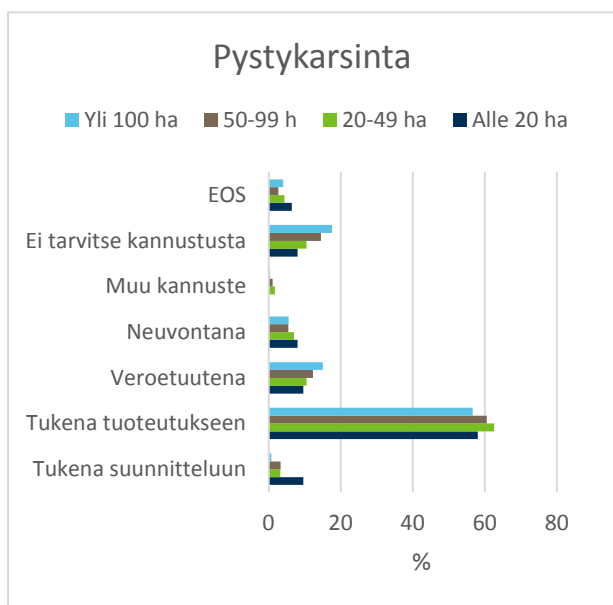
Varttuneen taimikon hoidon tuki tulisi myös suurimman osan vastaajien mielestä antaa tukena toteutukseen. Alle 20 hehtaaria omistavien osuus olivat toteutustuen osalta hiukan pienempi kuin muiden ryhmien. Tuki veroetuutena sai myös kannatusta ja siinä pienimmän pinta-alaryhmän osuus oli hiukan suurempi kuin muiden ryhmien.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin oman työn tukeminen, metsävähennyspohjan lisääminen x EUR/ha ja hyvän hoitotyön palkitseminen.

Nuoren metsän hoito

Nuoren metsän hoidossa eniten vastauksia jokaisesta ryhmästä sai tukena toteutukseen ja toiseksi eniten veroetuutena. Alle 20 hehtaaria omistajien vastaukset eivät olleet yhtä yksimielisiä ja tässä ryhmässä vastattiin myös tuen antamista neuvontana ja tukena suunnitteluun.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin rahallinen kannuste, puunmyyntitulojen verojen alentaminen ja tukien poistaminen.

Pystykarsinta

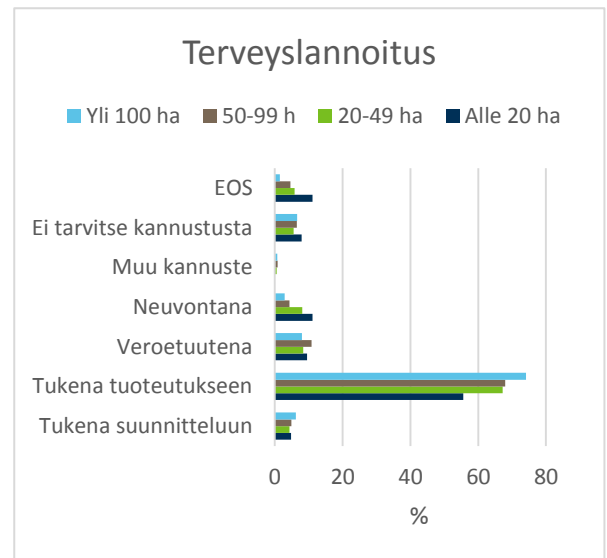
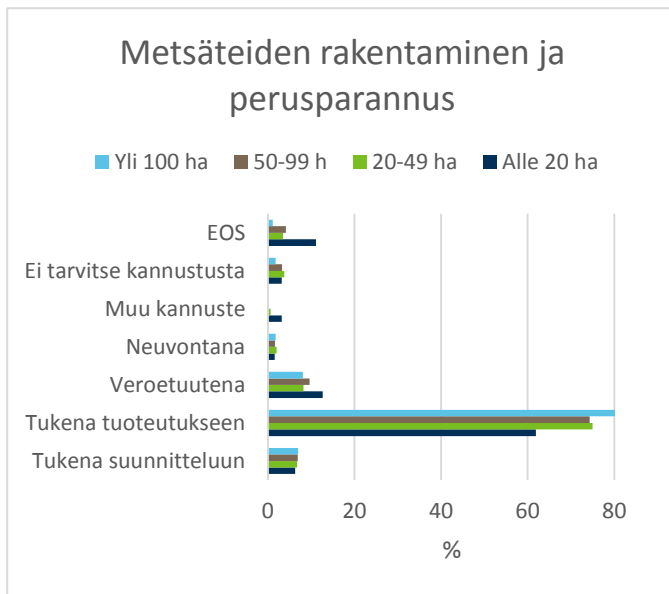
Pystykarsinnan tuen kohdentamisesta jokaisesta ryhmästä vastattiin lähes 60 prosenttisesti tukena toteutukseen. Loput vastauksista jakaantuivat veroetuuden, neuvonnan ja ei tarvitse kannustusta ollenkaan välillä. Yli 100 hehtaaria omistavista melkein viidennes oli sitä mieltä, että pystykarsintaa ei tarvitse kannustaa.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin oman työn tukeminen, metsänhoitoyhdistykseltä työkalujen lainausmahdollisuus ja huomio päätehakkuuhinnassa.

Suometsien hoito

Suometsien hoidon tuki suurimman osan vastaajien mielestä tulisi kohdentaa tukena toteutukseen. Alle 20 hehtaaria metsää omistajat eivät olleet yhtä yksimielisiä. He antoivat kannatusta myös neuvonnalle, mutta myös eivät osanneet sanoa mielipidettään muita enemmän. Myös veroetuutena ja tukena suunnitteluun saivat pientä kannatusta

jokaisessa pinta-alaryhmässä. Muu kannuste –kohdassa mainittiin metsävähennyksen lisäys.

Metsäteiden rakentaminen ja perusparannus

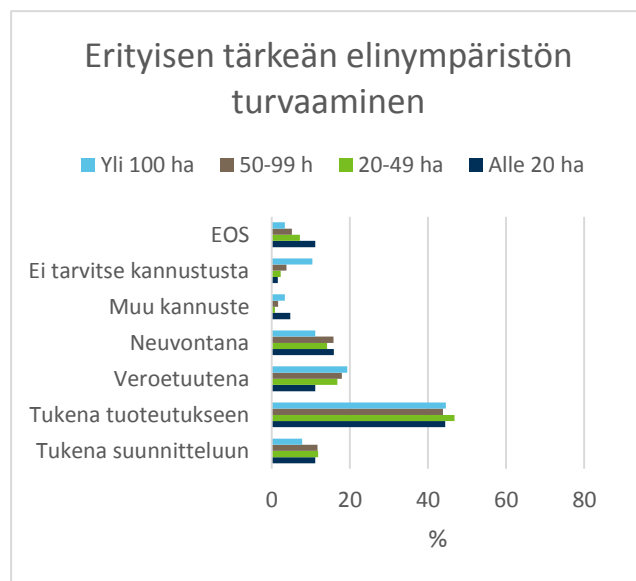
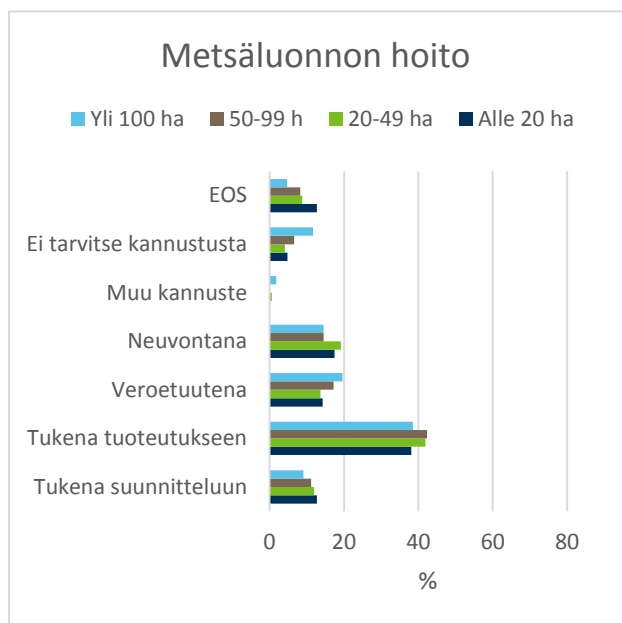
Kaikista ryhmistä oltiin yli 60 prosenttia sitä mieltä, että tuki metsäteiden rakentamiseen ja perusparannukseen tulisi kohdentaa toteutukseen. Alle 20 hehtaaria omistavat eivät olleet jälleen täysin yhtä mielisiä kuin muut ryhmät, heistä eivät suurempi osa osanneet sanoa mielipidettään. Myös veroetuutena ja tukena suunnitteluun ovat saaneet pientä kannatusta jokaisessa ryhmässä.

Muu kannuste –kohtien vastauksia ei oltu tarkennettu vapaassa palautteessa.

Terveyslannoitus

Tuen kohdentamisessa terveyslannoitukseen tukena toteutukseen sai suurimman osan vastauksista. Loput vastauksista hajaantuivat tasaisesti muihin vaihtoehtoihin.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin taloudellinen tuki ja tukien maksaminen prosenttiosuutena kokonaiskustannuksista.

Metsäluonnon hoito

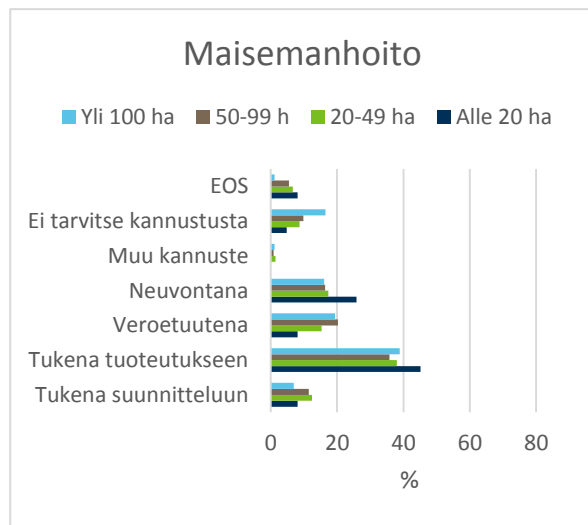
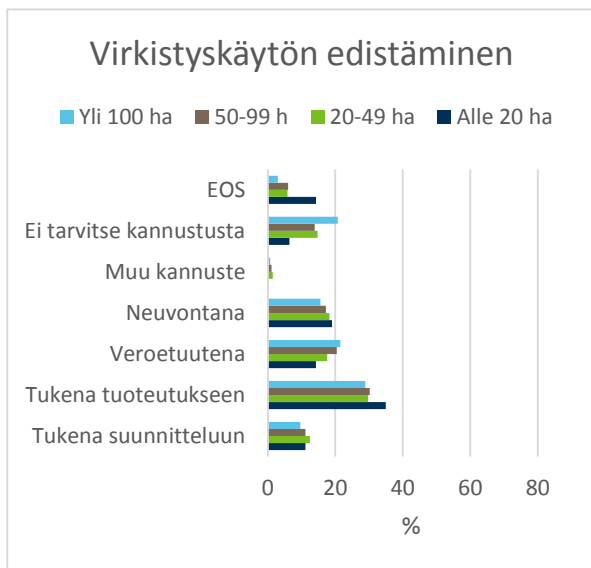
Metsäluonnon hoidon kohdalla vastauksissa oli hajontaa. Noin 40 prosenttia vastaajista kohdistaisivat tuen toteutukseen, mutta myös neuvonta, veroetus ja suunnittelutuki saavat jokaisessa ryhmässä tasaisesti kannatusta. Yli 100 hehtaaria metsää omistavista oltiin muita ryhmiä enemmän sitä mieltä, että kannustusta ei tähän tarvita.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin täysmääräinen menetetyn metsätulon korvaus.

Erityisen tärkeän elinympäristön turvaaminen

Vastaajista yli 40 prosenttia kohdentaisi erityisen tärkeän elinympäristön turvaamisen tuen toteutukseen. Tämän jälkeen suurimman kannatuksen saivat veroetus ja neuvonta. Yli 100 hehtaaria omistavat olivat muita enemmän sitä mieltä, että kannustusta ei tähän tarvittaisi ollenkaan.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin rahallinen korvaus tai palkkio, täysimääräinen menetetyn metsätulon korvaus, maanpohjan jääminen metsänomistajan omistukseen ja lunastus tai vaihto vastaavaan.

Virkistyskäytön edistäminen

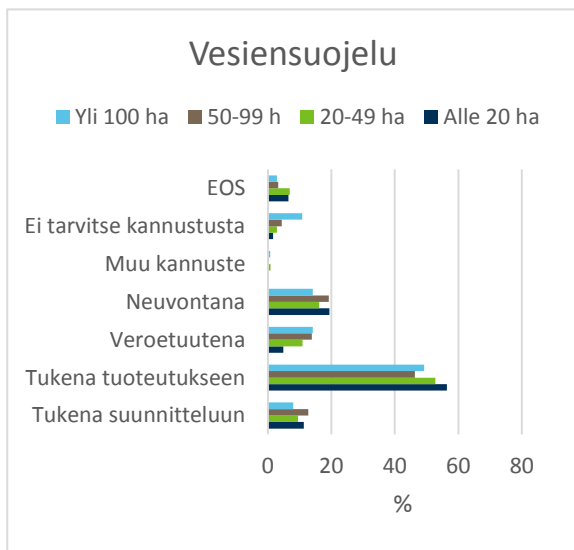
Tuen kohdentamisessa virkistyskäytön edistämiseen tukena toteutukseen sai noin 30 prosenttia vastauksista. Tuen antaminen neuvontana ja veroetuutena saivat keskenään lähes yhtä paljon kannatusta, hiukan alle 20 prosenttia. Neuvontaa kannattivat enemmän alle 50 hehtaaria metsää omistavat ja veroetuutta yli 50 hehtaaria metsää omistavat. Tukena suunnitteluun sai jokaiselta pinta-alaryhmältä noin 10 prosenttia äänistä. Yli 20 hehtaaria omistavista yli 15 prosenttia oli myös sitä mieltä, että virkistyskäytön edistäminen ei tarvitse kannustusta. Alle 20 hehtaaria omistavista 14 prosenttia ei osannut sanoa mielipidettään asiaan.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin rahallinen korvaus.

Maisemanhoito

Tukien kohdentamisessa maisemanhoitoon vastaajien mielipiteet vaihtelivat myös enemmän. Suurimman osuuden jokaisesta pinta-alaryhmästä sai tukena toteutukseen, jossa alle 20 hehtaaria omistajat olivat eniten tätä mieltä. Neuvonta ja veroetuutena saivat molemmat hiukan alle neljänneksen äänistä. Alle 20 hehtaaria omistavat painottivat enemmän neuvontaa kuin veroetuutta, muut ryhmät vastasivat tasaisesti. Tukena suunnitteluun sai vähän kannatusta. Yli 50 hehtaaria omistavista enemmän kuin 10 prosenttia oli sitä mieltä, että maisemanhoitoa ei tarvitse kannustaa ollenkaan.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin rahallinen korvaus ja täysimääräinen metsätulon korvaus.

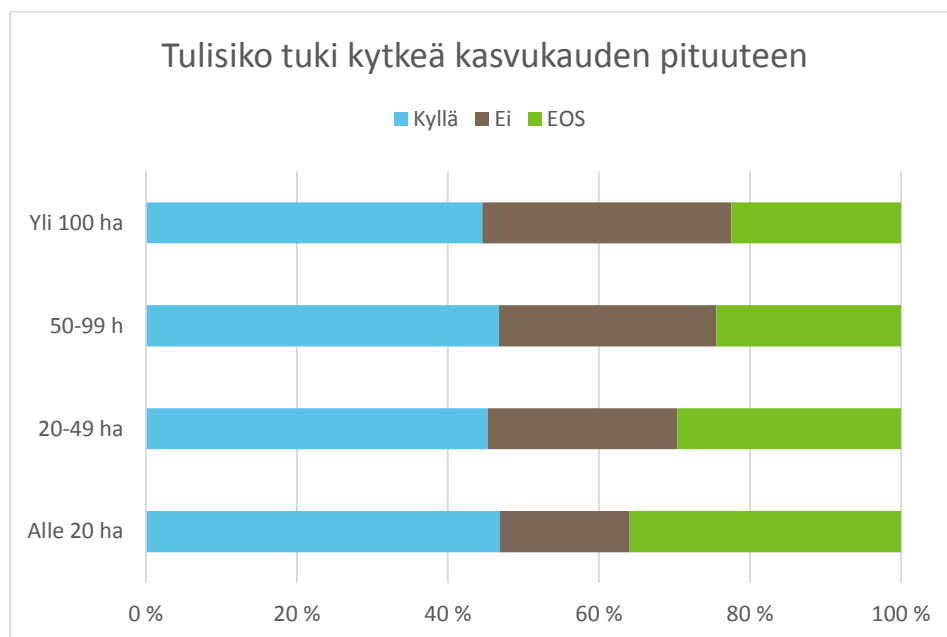

Vesiensuojelu

Vesiensuojelun tukien kohdentamisessa tukena toteutukseen sai jokaisesta ryhmästä yli 46 prosenttia äänistä. Neuvontana sai seuraavaksi eniten kannatusta jokaisessa pinta-alaryhmässä. Yli 20 hehtaaria metsää omistavat pitivät veroetuutta enemmän mielekkäänä tukimuotona kuin alle 20 hehtaaria metsää omistavat. Yli 100 hehtaaria metsää omistavista 11 prosenttia oli sitä mieltä, että vesiensuojelu ei tarvitse kannustusta.

Muu kannuste –kohdassa mainittiin pakko ja korvaus menetetyistä tulosta.

1.5.1 Tuen kytkeminen kasvukauden pituuteen

Pinta-alaryhmästä riippumatta vastaajien myönteisyys tuen kytkemiseen kasvukauden pituuteen oli samanlainen. Yli 45 prosenttia oli sitä mieltä, että tuki tulisi kytkeä kasvukauden pituuteen. Kielteisyys kasvoi metsäomistuksen pinta-alan kasvun myötä ja suurinta se oli yli 100 hehtaaria metsää omistavien joukossa, jossa 33 prosenttia vastaajista oli erimielistä.

Alle 50 hehtaaria metsää omistavista noin kolmannes ei osannut sanoa mielipidettään asiaan ja yli 50 hehtaaria metsää omistavista noin neljännes.

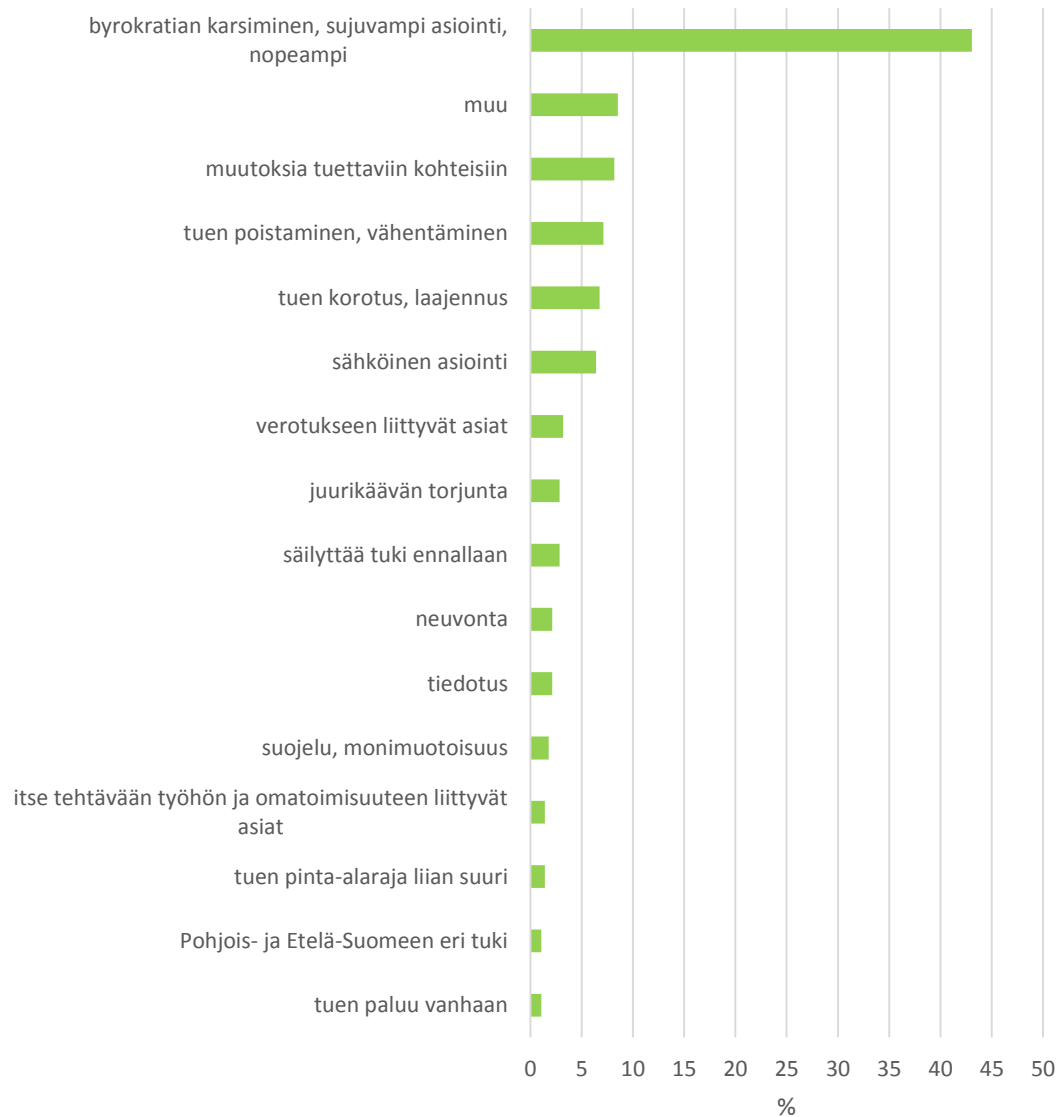
Vastaajien, joiden metsäomistuksen suurin määrä oli Pohjois-Suomessa, 90 prosentin mielestä tuki tulisi kytkeä kasvukauden pituuteen. Etelä-Suomessa suurimman määrän metsää omistavista 31 prosenttia oli myönteisiä, 36 prosenttia vastusti asiaa ja 33 prosenttia ei osannut sanoa mielipidettään.

1.6 Tukijärjestelmän kehitystarpeet

1.6.1 Kemera-tukijärjestelmän ja sen asioinnin kehitystarpeet

Avoimessa kysymyksessä kysyttiin, miten Kemera-tukijärjestelmää ja siihen liittyvää asiointia pitäisi hänen mielestään parantaa. Kysymykseen vastasi 493 henkilöä, joista 208 vastasi en osaa sanoa. Vastauksia analysoitiin ryhmittämällä ne teemoittain ilman pinta-alaluokitusta.

Kemera-tukijärjestelmän kehitystarpeet

Kehitystarpeet järjestelmässä

Selkeästi suurin kehitystarve nykyisessä tukijärjestelmässä oli vastaajien mielestä sen byrokratiassa ja siitä johtuvasta raskaudesta. Kaikista vastauksista yli 40 prosentissa mainittiin nykyisen järjestelmän olevan liian byrokraattinen, jota vastaajien mielestä tulisi pyrkiä tekemään sujuvammaksi ja nopeammaksi. Kehitysehdotukseksi järjestelmän yksinkertaistamiseksi monet olivat sitä mieltä, että ennakkoilmoituksen tekeminen tulisi lopettaa. Kommenttien perusteella päätöksen ja tukien maksatusta pidettiin myös liian hitaana.

Hakemisen helpottamista ja yksinkertaistamista varten 6,4 prosenttia vastauksista toivoi, että asiointia digitalisoidaan ja kehitetään kokonaan sähköistä asiointijärjestelmää. Sähköisen järjestelmästä toivotaan olevan käytettävissä ilman välikäsiä ja kokonaisvaltainen. Kaksi prosenttia vastaajista toivoi parempaa tiedotusta Kemerasta. Heidän mielestään Kemeran mahdollisuuksista tulisi tiedottaa näkyvämmiin, jotta metsänomistajat tietäisivät niistä paremmin.

Neuvonnan kehittämistä toivoi 2,1 prosenttia vastauksista. Neuvontaa kommentoidaan tällä hetkellä puutteelliseksi ja sen kehittämiseksi ehdotetaan metsäammattilaiselta lähtevää yhteydenottoa metsänomistajaan. Muita kommentteja neuvonnan kehittamisestä oli, että se tulisi kohdistaa aloitteleville metsäomistajille ja se voisi tapahtua henkilökohtaisena tapaamisena kasvotusten.

Järjestelmän säilyttämisestä sellaisenaan toivoi 2,9 prosenttia vastauksista. Tuen toivottaisiin pysyvän tasoltaan vastaavana kustannusten nousuun sidottuna. Nykyisen Kemerajärjestelmän sanottiin olevan hyvä markkinointikeino myös ihmisille jotka eivät metsää omista. Sillä näytetään, että metsää arvostetaan ja se on tärkeä asia valtakunnallisesti.

Pieni osa vastaajista toivoi paluuta vanhaan, näitä vastauksista oli 1,1 prosenttia. Vanhassa pidettiin parempana nykyiseen verrattuna rahoituksen tasoa ja tuen hakemista vasta kun työ on tehty.

Tukeen liittyvät asiat

Vastaajista 6,8 prosenttia oli sitä mieltä, että tukia tulisi korottaa tai laajentaa. Näissä vastauksissa toivottiin, että tuki olisi rahallisesti suurempi ja sitä voisi saada laajalaisemmin.

Tukien lopettamisen, karsimisen ja vähentämisen puolesta oli 7,1 prosenttia vastaajista. Tukia ei nähty tarpeelliseksi esimerkiksi, koska: se tukee huonosti metsää hoitavia metsänomistajia, vastaaja itse tekee hoitotyöt tuettakin ja tukea vastaaviin hyötyihin voitaisiin päästä oikea-aikaisilla toimenpiteillä. Tukijärjestelmää pidettiin tehottomana ja tämän hetkisen tukijärjestelmän sanottiin hyödyttävän metsänomistajia enemmän sen ylläpitoa ja tukitoimia hoitavia organisaatioita.

Vastaajista 1,4 prosenttia oli sitä mieltä, että itse tehtävään työtä ja omaaloitteellisuutta tulisi huomioida nykyistä paremmin. Korvauksen pitäisi olla sama, tekee sen itse tai teetetynä työnä. Omaaloitteellisuuteen ja omatoimisuuteen toivotaan helpotuksia.

Nykyisiä tukien pinta-alarajoitteita piti liian suurina 1,4 prosenttia vastaajista. Kahden hehtaarin vähittäisrajaa pidettiin liian suurina pienimuotoista metsänhoitoa harrastavalle.

Tuen erilaistamisessa Pohjois- ja Etelä-Suomen välille mainittiin kolmesti. Sitä perusteltiin Pohjois-Suomen hitaammalla kasvulla ja puustoa enemmän rasittavilla sääoloilla. Etelä-Suomeen ehdotettiin juurikäävän torjuntatukea ja Pohjois-Suomeen uudistamistukea.

Tuen kohdistamiseen liittyvät asiat

3,2 prosenttia oli sitä mieltä, että tukijärjestelmää pitäisi kehittää verotuksen avulla. Osa vastauksista liittyi siihen, että koko nykymuotoinen suora tukeminen tulisi korvata pelkästään verotuksellisin keinoin. Tällaisena ehdotettiin esimerkiksi puun myyntiverotuksen pienentämistä. Toiset taas ehdottivat verotuksen käyttämistä lisäkannustimena oikea aikaan metsänhoitoon ja pienien itsetehtyjen töiden tekemiseen.

Kemeran kehittämisen koskien suojeluun ja monimuotoisuutta edistäviin asioihin liittyi 1,8 prosenttia vastauksista. Nykyistä järjestelmää kommentoidaan nykyaikaan epäsovittavaksi ja huonosti kohdistetuksi. Tuen pitäisi näiden vastausten perusteella kohdistua nykyistä enemmän suojeluun, eikä puuntuotantoon. Tuissa pitäisi ottaa laajemmin huomioon keinoja, joilla kehittää metsien moniarvoisuutta.

Tuettavat kohteet

Vastauksista 8,2 prosenttia liittyivät siihen, mitä kohteita toimenpiteitä tai asioita haluttaisiin tuettavan. Näissä vastauksissa tuotiin esille nykyisin tuettavia ja ennen tuettuja kohteita, joihin haluttaisiin tulevaisuudessakin tukea. Pääosin tukea toivottiin taimikonhoitoon, nuoren metsän kunnostukseen ja vajaatuottoisen metsän uudistamiseen. Tukea toivottiin myös metsätuhojen torjuntaan ja korvauksina metsätuhoista.

Juurikäävän torjunnan lähiaikoina poistunut tuki näkyi vastauksissa. Sitä toivottiin takaisin 2,8 prosentissa vastauksista.

Muut vastaukset

Muihin vastauksiin ryhmiteltiin 8,5 prosenttia vastauksista, jotka olivat vaikeasti sijoitettavia muihin teemoihin.

Näissä mainittiin seuraavia asioita:

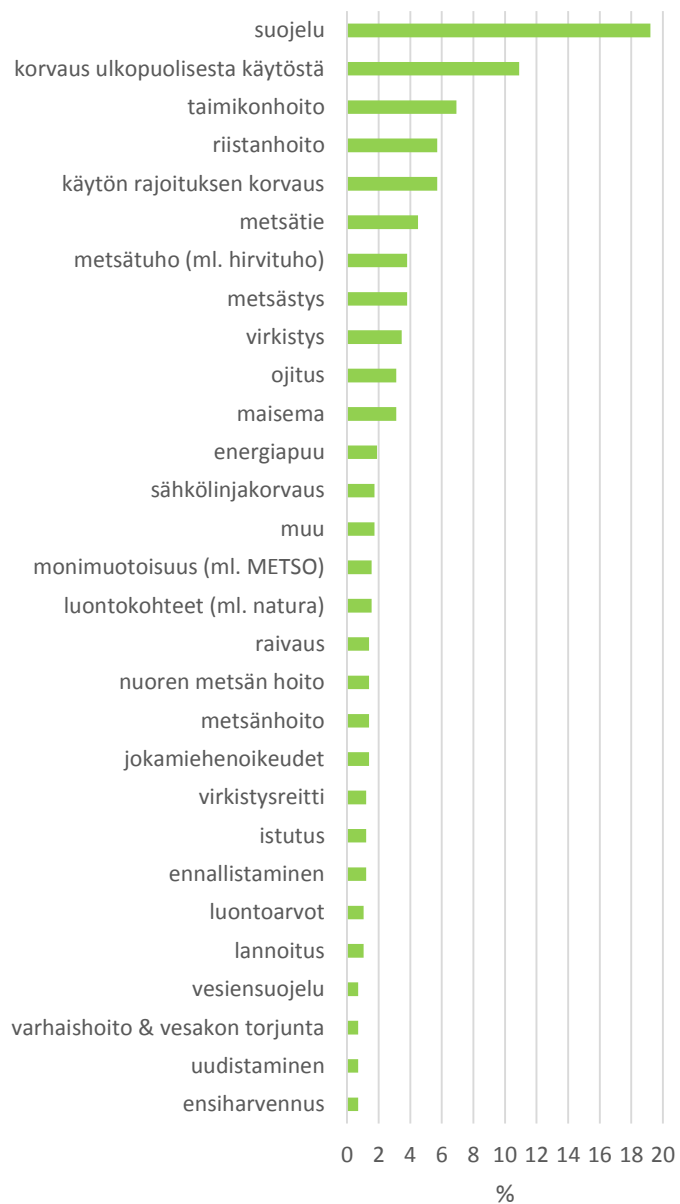
- rahaa jaossa ympäri vuoden
- tuen sijasta sanktioita huonosta hoidosta
- Metsänhoitoyhdistyksen edustajan kanssa tehtävä ennakkosuunnitelma, jossa käy ilmi mitä pitää tehdä ja paljon tukea maksetaan
- aloitteita Metsänhoitoyhdistykseltä
- tuki ei saa valua organisaatioille
- Kemeran mukauduttava ajan myötä

- otettava paremmin huomioon metsän lähtökohdat, kuviokoot ja puuston vaihtelevuus
 - omistajan pitäisi puukaupan yhteydessä "tallettaa" osa tuloista tuleviin hoitotöihin saadakseen avustusta
 - työttömät metsätöihin
 - jatkuvuus ja korvaustaso
 - käyttämättä jääneet kemera-varat siirrettävä seuraavalle vuodelle eikä siten että se vähentää seuraavan vuoden budjetoituja määrärahoja
 - oikea aikaisen metsänhoidon tukeminen
 - rauhoittaa jatkuvilta muutoksilta
 - liikkumavara
 - ulottaa myös yrityksille
 - metsäsuunnitelmaan kirjattava hyvin tulevaisuudessa tehtävät toimenpiteet
- Metsäkeskuksesta, Tapiosta, Otsosta tai MHY:stä tarkastaja työn suorituksen jälkeen ja maksu suoraan tilille. Pienin kuviokoko 0,2ha, mutta tilanomistajakohtaisesti min 2ha/KEMERA-ilmoitus. Kantojenkäsittely vanhaan Kemera-malliin. KEMERA -tuet pois metsäfirmoilta, yhteisöiltä ja yhdistyksiltä.

1.6.2 Rahallisten kannusteiden tarve

Avoimessa kysymyksessä pyydettiin vastaajaa mainitsemaan enintään kolme tärkeintä metsien monipuoliseen käyttöön liittyvää toimenpidettä tai asiaa, josta tämä tarvitsisi rahallisen korvauksen. Kysymykseen vastasi 630 henkilöä, joista 289 vastasi en osaa sanoa. Vastauksia analysoitiin ryhmittämällä ne teemoittain ilman pinta-alaluokitusta.

Rahallisten kannusteiden tarve

Metsien monipuoliseen käyttöön liittyvät toimenpiteet tai asiat suhteessa kaikkiin vastauksiin, joista metsänomistaja haluaisi korvauksen, järjestettynä vastausosuuden suhteen mukaan suuresta pieneen.

Koska kysymys oli täysin avoin ja vastauksia oli paljon, hajaantuivat vastaukset pitkäksi listaksi vielä teemakäsittelyn jälkeenkin. Kymmenen suurinta ryhmää kattoivat 67 prosenttia vastauksista ja kaksikymmentä suurinta 84 prosenttia vastauksista.

Erilaiset suojeluun ja rauhoitukseen liittyvät asiat mainittiin lähes 20 prosentissa vastauksia ja se oli selkeästi useimmiten mainittu asia, josta haluttiin rahallinen korvaus. Näiden lisäksi mainittiin erikseen maisemanhoito (3,1 prosenttia) ja korvaus monimuotoisuutta tukevista kohteista (ml METSO) ja luontokohteista (ml natura), jotka molemmat mainittiin 1,5 prosentissa vastauksissa. Muutamia mainintoja saivat vesiensuojelu, luontoarvot ja luonnonhoito.

Korvausta metsän ulkopuolisesta käytöstä toivoi 10,9 prosenttia vastaajista. Näissä vastauksissa mainittiin useasti metsänomistajien maiden käyttäminen ulkopuolisten toimesta siten, että ne aiheuttivat haittaa omistajalle jollain tavalla. Tällaisia olivat esimerkiksi metsästyksestä, virkistyksestä, kelkkailusta ja teiden käytöstä syntyvät haitat roskauksen ja metsätuhojen muodossa. Myös jokamiesten oikeuksien käyttö kaupallisiin tarkoituksiin ilman metsänomistajan itse hyötymisestä asiasta harmitti. Pieni osa vastaajista haluaisi korvausta ei-kaupallisiin tarkoituksiin jokamiehen oikeuksia käyttävistä ulkopuolisista, näin vastasi 1,3 prosenttia vastaajista.

Virkistyskäytön edistämiseen toivoi korvausta 3,5 prosenttia vastaajista ja 1,2 prosenttia virkistysreittien tekemiseen.

Taimikonhoidosta korvausta toivoi 6,8 prosenttia vastaajista. Muita toimenpiteisiin liittyviä asioita joihin toivottiin korvausta olivat metsätiet (4,5 %), ojitus (3,1 %), raivaus (1,4 %), nuoren metsän hoito (1,4 %) metsän hoito (1,4 %), istutus (1,2 %), ennallistaminen (1,2 %), lannoitus (1 %), varhaishoito ja vesakontorjunta (0,7 %), uudistaminen (0,7 %), ensiharvennus (0,7 %), hakkuut ja puun korjuu (0,5 %), harvennus (0,3 %), jatkuva kasvatus (0,3 %), pystykarsinta (0,2 %) ja metsän uudistaminen (0,2 %).

Riistanhoidosta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä korvauksen halusi 5,7 prosenttia vastaajista. Metsästyksestä korvausta toivoi 3,8 prosenttia vastaajista.

Vastauksista 5,7 prosenttia halusi korvauksen kaikesta, joka rajoittaa metsänomistajan omaa päätöksentekoa omassa metsässään ja tätä kautta metsästä hyötymisen.

Metsätuhoista, mukaan lukien hirvituhot, korvausta halusi 3,8 prosenttia vastaajista. Metsien terveyteen liittyvistä asioista toivoi korvausta 0,5 prosenttia vastauksista.

Energiapuuhun liittyviin asioihin halusi korvausta 1,9 prosenttia vastauksista ja sähkölinjakorvauksia 1,7 prosenttia vastauksista.

0,5 prosenttia tai alle vastauksista mainitsi tarvitsevänsä korvausta seuraaviin liittyvistä asioista: veroedut, puun myynti, ilmastonmuutos, yhteistyö, säästöpuut, neuvonta, kaivostoiminta, vanhojen soiden käsittely, tuulivoima, suunnittelu, sertifiointi, rantojen hoito, rajalinjojen aukaisu, metsäturismi, markkinointi, luonnonhoito, kuitupuu, hankintatyö ja erikoispuulajit.

Muu-kohdassa (1,7 % vastauksista) mainittiin mm.:

- maiseman tuhoamiset naapurin puolella
- suo alueen suojele ja joutomaan hyötykäyttö
- hakkuu muuten kuin taloudellisen tuloksen mukaan
- aukkohakkuun jälkihoito, taimet
- parempi puun hankintahinta
- metsien käyttö hiilinieluna

1.7 Yhteenveto

Kehittämistarpeet tarjonnassa

Tiedonlähteet

Kyselyn perusteella metsänomistajat käyttivät tällä hetkellä tiedonlähteinä erityisesti metsäsuunnitelmaa, metsäalan lehtiä, henkilökohtaista metsäneuvontaa ja internetiä. Metsäsuunnitelman käyttö kasvoi metsäomistuksen määrän kasvaessa. Alle 6 vuotta metsää omistaneet käyttivät internetiä enemmän kuin kauemmin metsää omistaneet. Metsäalan kirjojen ja tilaisuuksien käyttö oli vähäisintä.

Tulevaisuuden tärkeiden tiedonlähtein vastaukset olivat hyvin tasaisia ja samanlaisia. Vastaajat pitivät metsäsuunnitelmaa, henkilökohtaista metsäneuvontaa, internetiä ja metsään.fi –palvelua tulevaisuudessa merkittävimpinä. Alle 6 vuotta metsää omistaneet pitivät metsään.fi –palvelua, metsäalan tilaisuuksia ja henkilökohtaista metsäneuvontaa kauemmin metsää omistaneita tärkeämpinä.

Metsäammattilaisen palvelut

Metsäomistuksesta riippumatta vastaajat kokivat tarvitsevänsä metsäammattilaisen apua metsien terveyteen liittyvissä asioissa ja valtion tuessa metsänhoitoon. Tärkeinä pidettiin myös apua metsätöiden laadun arvioimiseen, metsäsuunnitelmaan liittyviin asioihin ja metsätöiden suunnitteluun ja toteutukseen, joiden tarve kasvoi metsäomistuksen vähentyessä.

Yli 50 hehtaaria metsää omistavat pitivät metsäteiden rakentamiseen ja perusparannuksiin liittyviä asioita sellaisina, johon tarvitsevat ammattilaisen apua. Alle 20 hehtaaria metsää omistavat kokivat tarvitsevänsä muita enemmän apua metsätilan omistusjärjestelyihin ja verotukseen liittyvissä asioissa. Kaikista pinta-alaryhmistä yli 65-vuotiaat kokivat tarvitsevänsä enemmän apua metsätilan omistusjärjestelyihin nuorempiin metsänomistajiin verrattuna.

Monipuoliseen metsien käyttöön motivoivat asiat

Vastaajia motivoivat asiat liittyivät taloudellisiin etuuksiin. Metsäomistuksen pinta-alasta riippumatta monipuoliseen metsien käyttöön vastaajia motivoi rahallinen tuki ja veroetuudet. Seuraavaksi eniten motivoi palvelujen helppo saatavuus ja käyttö, sekä

korvaus metsien käyttämisestä muuhun kuin puuntuotantoon. Alle 100 hehtaaria metsää omistavat pitivät monitavoitteista metsäsuunnitelmaa innostavana. Alle 20 hehtaaria metsää omistavat nostivat muita tärkeämmiksi tekijöiksi opastuksen omatoimiseen työhön ja viestintä- ja neuvontapalvelut.

Tukien kohdentaminen

Seuraaviin työlajeihin tuki tulisi kohdentaa vastaajien mielestä kahden yleisimmän vastauksen perusteella:

Tuettava kohde	Yleisin vastaus	Toiseksi yleisin vastaus
vajaatuottoisen metsän uudistaminen	toteutukseen	veroetuutena
taimikon varhaishoito	toteutukseen	veroetuutena
varttuneen taimikon hoito	toteutukseen	veroetuutena
nuoren metsän hoito	toteutukseen	veroetuutena
pystykarsinta	toteutukseen	ei tarvitse kannustusta
suometsien hoito	toteutukseen	veroetuutena
metsäteiden rakentaminen ja perusparannus	toteutukseen	veroetuutena
terveyslannoitus	toteutukseen	veroetuutena
metsäluonnon hoito	toteutukseen	neuvontana/veroetuutena
erityisen tärkeän elinympäristön turvaaminen	toteutukseen	neuvontana/veroetuutena
virikistyskäytön edistäminen	toteutukseen	neuvontana/veroetuutena
maisemanhoito	toteutukseen	neuvontana/veroetuutena
vesiensuojelu	toteutukseen	neuvontana/veroetuutena

Tuettavasta kohteesta riippumatta yleisin vastaus oli aina tukena toteutukseen. Toisena vaihtoehtona oli yleisimpänä veroetuutena. Puuntuotantoon liittymättömissä toimitissa neuvonta oli useassa kohdassa tasatilanteessa veroetuuden kanssa. Ainoastaan pystykarsinnan kohdalla oli toiseksi eniten vastattu, että tuki on tarpeeton. Pinta-alaluokittain alle 20 hehtaaria omistavien vastaukset olivat muita enemmän neuvonta-myönteisiä.

Tuen kytkeminen kasvukauden pituuteen

Metsäomistuksen määrästä riippumatta yli 40 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että tuki tulisi kytkeä kasvukauden pituuteen. Eri mieltä olevien määrä kasvoi metsäomistuksen pinta-alan kasvaessa.

Pohjois-Suomessa pääosan metsää omistavista 90 prosenttia olivat myönteisiä tuen kytkemiselle kasvukauden pituuteen. Etelä-Suomessa pääosan metsää omistavista 31 prosenttia oli myönteisiä, 36 prosenttia vastusti asiaa ja 33 prosenttia ei osannut sanoa mielipidettään.

Kemera-järjestelmän ja sen asioinnin kehitystarpeet

Kehitystarvetta nykyisessä tukijärjestelmässä nähtiin selkeästi eniten byrokratiassa, jota pidettiin liian raskaana. Tukijärjestelmää toivottiin sujuvammaksi ja nopeammaksi. Järjestelmän yksinkertaistamiseksi toivottiin ennakoilmoituksen tekemisen lopettamista. Tällä hetkellä monet pitivät päätöksen ja tukien maksatusta liian hitaana. Sähköisen asioinnin toivottiin kehittyvän paremmaksi ja käytettäväksi mm. ilman välikäsiä. Muuhun kuin byrokraatiaan liittyvät asiat hajautuivat paljon, eikä niistä noussut samalla tavalla selkeää linjaa. Tukien lisäämisen ja korottamisen kannalla oli yhtä paljon kuin niiden poistamisen tai vähentämisen kannalla. Tukien kohdistamisesta eri työlajeihin oli toiveita paljon. Juurikäävän vastikään poistuminen tuetuista toimenpiteistä näkyi vastauksissa siten, että sitä erikseen kaivattiin takaisin tuen piiriin useassa vastauksessa.

Korvausta tarvitsevat monipuoliseen metsänkäyttöön liittyvät toimenpiteet tai asiat

Kyselyyn vastanneista suurimmaksi monipuoliseen metsien käyttöön kannustavaksi asiaksi, josta metsänomistajat kokivat tarvitsevänsä rahallisen korvauksen, olivat erilaiset suojeleluun liittyvät asiat. Seuraavaksi eniten koettiin tarvetta korvaukseen metsän ulkopuolisesta käytöstä. Tässä tarkoitettiin korvausta käytöstä, joka aiheuttaa haittaa metsänomistajalle esimerkiksi roskauksen tai metsätuhojen muodossa. Monet mainitsivat jokamiesten oikeuksien käyttämisen kaupallisiin tarkoituksiin harmittavan, koska metsänomistaja ei itse hyödy siitä millään tavalla, mutta siitä voi hänelle aiheutua haittoja. Loput vastauksista hajaantuivat tasaisesti. Tärkeimpiä seuraavia korvattavia asioita olivat taimikonhoito, riistanhoito, käytön rajoituksen korvaus ja metsätiet. Käytön rajoituksen korvauksella tarkoitettiin korvausta kaikesta, joka rajoittaa metsänomistajan omaa päätösvaltaa toimia omassa metsässä.

Liite 2 Metsänomistajakyselyn vastausmäärät pinta- alaluokittain

n= kaikkien vastaajien yhteismäärä

EOS=ei osaa sanoa –vastaajien määrä

Kaikissa kysymyksissä ei ollut mahdollista vastata ”Ei osaa sanoa”, jonka vuoksi niitä ei joka kysymyksen kohdalla.

1.1 Pinta-alajakauma

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
n	65	351	374	277	1067

1.1.2 Ikäjakauma

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	0	3	0	2	5
n	64	348	372	274	1058

Sukupuolijakauma

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
n	65	347	370	276	1058

Metsän omistamisen hallinta-aika

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
n	65	351	373	275	1064

Metsän omistusmuoto

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	0	0	1	1	2
n	65	349	373	278	1065

Vastaajan asema

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	0	0	0	0	0
n	65	348	369	277	1059

Kuinka usein käy omassa metsässä

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
n	65	349	372	276	1062

1.1.3 Metsän omistuksen tavoitteet

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	1	0	0	0	1
n	65	350	374	277	1066

Metsänomistajien aktiivisuus, kokemus ja omatoimisuus

n	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Kokeneisuus metsänomistajana	65	350	371	276	1062
Aktiivisuus metsänomistajana	65	347	370	275	1057
Virkistyskäytön aktiivisuus	65	349	370	274	1058
Itsetehdyn työn määrä	65	347	373	276	1061
Ulkopuolisten palvelujen käytön määrä	64	349	371	276	1060
Metsänomistajille tarjottujen palvelujen tunteminen	65	350	370	276	1061
Avun tai neuvon tarve metsään liittyvissä päätöksissä	64	350	370	276	1060

1.2.1 Hakenut Kemera-tukea viimeisen 10 vuoden aikana

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	2	5	2	1	10
n	65	351	372	276	1064

Miksei ei ole hakenut Kemera-tukaa

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	1	0	6	0	7
n	38	102	85	22	247

1.2.2 Mikä kemera-tuen käytössä kannustaa?

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	12	31	20	7	70
n	62	348	371	275	1056

Onko palveluita riittävästi tarjolla kemera-töiden suunnitteluun ja toteutukseen?

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	20	40	38	13	111
n	62	342	372	275	1051

Tukeeko nykyinen kemera-tukijärjestelmä mielestäsi oikeita työlajeja?

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	20	44	37	19	120
n	65	350	372	276	1063

1.3.1 Aikeet tehdä toimenpiteitä ja tuen merkitys

n	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Taimikonhoitotöitä	65	349	372	275	1061
Kunnostusojitusta	65	349	371	275	1060
Metsäteiden perusparannusta tai rakentamista	64	350	370	276	1060
Terveyslannoitusta	64	348	372	275	1059
Metsien monimuotoisuutta turvaavia toimenpiteitä	63	351	371	273	1058

Aikeet tehdä toimenpiteitä ja tuen merkitys

EOS	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Taimikonhoitotöitä	2	2	4	1	9
Kunnostusojitusta	3	8	11	8	30
Metsäteiden perusparannusta tai rakentamista	3	11	12	8	34
Terveyslannoitusta	2	9	19	5	35

Metsien monimuotoisuutta turvaavia toimenpiteitä	5	11	18	7	41
--	---	----	----	---	-----------

1.4.1 Tietolähteiden käyttö

n	Alle 20	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Internet	64	350	374	276	1064
Metsään.fi	65	345	370	273	1053
Metsäalan lehdet	64	336	366	274	1040
Metsäalan kirjat	65	347	369	274	1055
Metsäsuunnitelma	64	347	367	273	1051
Sähköiset metsätiedotteet ja esitteet	65	351	364	273	1053
Metsäalan tilaisuudet	65	348	367	275	1055
Henkilökohtainen metsäneuvonta	65	347	363	274	1049

Tietolähteiden käyttö

EOS	Alle 20	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Internet	2	8	5	3	18
Metsään.fi	3	3	7	6	19
Metsäalan lehdet	2	0	5	3	10
Metsäalan kirjat	2	3	8	3	16
Metsäsuunnitelma	4	5	11	2	22
Sähköiset metsätiedotteet ja esitteet	4	8	6	4	22
Metsäalan tilaisuudet	2	5	10	4	21
Henkilökohtainen metsäneuvonta	2	4	3	2	11

1.4.2 Tarve metsäammattilaisen apuun

n	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Metsänhoitotöiden suunnittelu ja toteutus	64	346	371	277	1058
Metsäsuunnitelmaan liittyvissä asioissa	64	344	365	275	1048
Metsäteiden rakennukseen ja perusparannukseen liittyvissä asioissa	63	347	369	276	1055
Vesiensuojelussa	63	348	367	277	1055
Verotukseen liittyvissä asioissa	62	346	369	276	1053
Valtion tuessa metsänhoitoon	65	349	370	276	1060
Metsäalueen suojelussa ja siitä maksettavasta korvauksesta	65	350	372	275	1062
Luontokohteen hoidossa ja siitä maksettavasta korvauksesta	65	349	371	274	1059
Metsätalouden vaikutuksista ilmastonmuutokseen	65	350	371	276	1062
Maisemanhoidossa	65	349	370	277	1061
Riistanhoidossa	65	351	371	276	1063
Metsien terveyteen liittyvissä asioissa	64	350	371	277	1062
Metsätöiden laadun arviointiin	65	350	371	276	1062
Metsätilan omistusjärjestelyihin	65	351	371	277	1064

Tarve metsäammattilaisen apuun

EOS	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Metsänhoitotöiden suunnittelu ja toteutus	2	1	2	0	5
Metsäsuunnitelmaan liittyvissä asioissa	5	2	2	0	9
Metsäteiden rakennukseen ja perusparannukseen liittyvissä asioissa	0	4	8	2	14
Vesiensuojelussa	3	9	15	5	32
Verotukseen liittyvissä asioissa	2	1	5	0	8
Valtion tuessa metsänhoitoon	3	2	3	0	8
Metsäalueen suojelussa ja siitä maksettavasta korvauksesta	5	9	9	4	27
Luontokohteen hoidossa ja siitä maksettavasta korvauksesta	7	10	18	6	41
Metsätalouden vaikutuksista ilmastonmuutokseen	4	11	28	6	49
Maisemanhoidossa	1	6	19	4	30
Riistanhoidossa	2	10	12	3	27
Metsien terveyteen liittyvissä asioissa	1	5	11	3	20
Metsätöiden laadun arviointiin	2	4	6	1	13
Metsätilan omistusjärjestelyihin	2	8	15	3	28

1.4.3 Markkinoimattomien hyötyjen edistäminen

n	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Metsäluonnon monimuotoisuuden	65	348	364	275	1052
Marjojen ja sienten poiminnan	63	349	370	274	1056
Riistanhoidon ja metsästyksen	65	349	371	275	1060
Metsien terveyden	64	349	371	275	1059
Metsämaiseman hoidon	64	350	370	276	1060
Hiilensidonnain	65	350	371	276	1062
Ilmaston muutokseen sopeutumisen	63	349	372	276	1060
Vesiensuojelun	65	350	371	277	1063

Markkinoimattomien hyötyjen edistäminen

EOS	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Metsäluonnon monimuotoisuuden	4	5	6	5	20
Marjojen ja sienten poiminnan	0	4	6	6	16
Riistanhoidon ja metsästyksen	0	2	3	4	9
Metsien terveyden	1	3	1	3	8
Metsämaiseman hoidon	1	3	5	3	12
Hiilensidonnain	5	19	19	6	49
Ilmaston muutokseen sopeutumisen	4	12	18	9	43
Vesiensuojelun	3	10	11	4	28

1.4.4 Innostaminen monipuoliseen metsien käyttöön

n	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Henkilökohtainen neuvonta	65	351	369	276	1061
Viestintä- ja neuvontakampanjat	62	349	369	275	1055
Opastus omatoimiseen työhön	64	350	371	277	1062
Sähköiset palvelut	63	349	371	275	1058
Palvelujen helppo saatavuus ja käyttö	65	348	370	276	1059
Yhteiset hankkeet	63	349	371	277	1060
Rahallinen tuki tai muu taloudellinen kannuste	65	346	371	276	1058
Korvaus metsien käyttämisestä muuhun kuin puuntuotantoon	62	350	370	276	1058
Veroetuudet	65	350	372	275	1062
Monitavoitteinen metsäsuunnitelma	63	349	368	276	1056

Innostaminen monipuoliseen metsien käyttöön

EOS	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
Henkilökohtainen neuvonta	1	9	10	5	25
Viestintä- ja neuvontakampanjat	2	7	12	5	26
Opastus omatoimiseen työhön	1	2	9	3	15
Sähköiset palvelut	3	4	15	4	26
Palvelujen helppo saatavuus ja käyttö	2	3	6	4	15
Yhteiset hankkeet	3	7	10	1	21

Rahallinen tuki tai muu taloudellinen kannuste	2	5	7	1	15
Korvaus metsien käyttämisestä muuhun kuin puuntuotantoon	3	8	18	4	33
Veroetuudet	3	3	8	2	16
Monitavoitteinen metsäsuunnitelma	3	16	21	8	48

1.5 Vajaatuottoisen metsän uudistamisen

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	6	18	10	3	37
n	64	347	372	275	1058

Taimikon varhaishoito

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	4	4	4	2	14
n	64	335	356	268	1023

Varttuneen taimikon hoito

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	3	6	4	3	16
n	64	340	363	273	1040

Nuoren metsän hoito

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	2	6	4	2	14
n	62	344	363	268	1037

Pystykarsinta

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	4	15	10	11	40
n	62	342	365	272	1041

Suometsien hoito (kunnostusojitus)

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	6	15	24	6	51
n	62	346	363	272	1043

Metsäteiden rakentaminen ja perusparannus

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	7	12	15	3	37
n	63	340	362	272	1037

Terveyslannoitus

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	7	20	17	4	48
n	63	345	368	274	1050

Metsäluonnon hoito

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	8	30	30	13	81
n	63	344	366	275	1048

Erityisen tärkeän elinympäristön turvaaminen

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	7	25	19	9	60
n	63	346	367	269	1045

Virkistyskäytön edistäminen

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	9	20	22	8	59
n	63	346	367	270	1046

Maisemanhoito

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	5	23	20	3	51
n	62	345	366	273	1046

Vesiensuojelu

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	4	24	12	8	48
n	62	347	369	276	1054

1.5.1 Tuen kytkeminen kasvukauden pituuteen

	Alle 20 ha	20-49 ha	50-99 ha	Yli 100 ha	Yhteensä
EOS	23	104	91	62	280
n	64	351	372	276	1063

Liite 3 Asiantuntijahaastattelun kysymykset

Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä

Kannustejärjestelmällä tarkoitetaan tässä rahamääräistä tukea, muuta etua tai sanktiota ja näillä tavoiteltavaa monipuolista metsänkäyttöä tukevaa toimenpidettä.

Nykyinen kemera-tukeen perustuva kannustinjärjestelmä ja sen raskas hallinto ovat tiensä päässä ja nyt haetaan uusia keinoja kannustaa metsänomistajia monipuoliseen metsien käyttöön.

1. Onko lähtöasetelma mielestäsi oikea eli kannustinjärjestelmää tulee merkittävästi uudistaa ja monipuolistaa?
2. Riittävätkö mielestäsi kemera-tukeen tehtävät muutokset?
3. Pitääkö kemera-tukijärjestelmä säilyttää sellaisenaan?

Alla esitetyt kysymykset mahdollisista uusista kannustimista ja niiden kohteista ovat tarkoituksella luovia ja uutta ajattelutapaa hakevia.

4. Mikä mielestäsi tulisi olla kannustejärjestelmän tarkoitus ja tarve?
5. Pitäisikö olla muitakin kuin julkista kannustusta ja muita rahoituslähteitä?
6. Mihin metsänomistajaryhmiin kannustejärjestelmän tulisi erityisesti kohdistua?
7. Tulisiko kannustimien kohdistua yksityisten metsänomistajien lisäksi myös muihin metsänomistajaryhmiin
8. Millä perusteella kannustinjärjestelmän kohteena olevia toimenpiteitä pitäisi priorisoida?
9. Onko nykyisten työlajien hankekoko sopiva ja miten sitä voisi muuttaa?
10. Millaisia uusia yhteistyön muotoja kannustinjärjestelmän piiriin tulisi ottaa?
11. Tulisiko laajempien yhteistyöhankkeiden kannuste olla suurempi kuin pienten tai yksittäisten hankkeiden kannuste?
12. Tulisiko kannustinjärjestelmän piiriin ottaa ajallisesti ja paikallisesti rajattuja hankehakuja ja kampanjoita? Kerro esimerkkejä.

13. Tulisiko kannustejärjestelmällä edistää omavalvontaan sitoutuneiden, pätevöityneiden ja auktorisoitujen palvelujen tuottajien käyttämistä? Jos niin, miten?
14. Tulisiko kannustinjärjestelmällä edistää toimenpiteiden laadun (työn ja palvelun laatu) riippumatonta arviointia? Jos niin, miten?
15. Tulisiko kannustejärjestelmällä edistää tuotteistettujen, asiakaskohtaisesti räätälöitävien ja viranomaisjärjestelmiin integroitujen yrittäjien metsäpalvelujärjestelmien kehittämistä. Jos niin, miten?
16. Tulisiko kannustejärjestelmällä edistää
 - kustannustehokkaiden työmenetelmien kehittämistä
 - jalostetun metsänviljelymateriaalin käyttämistä.
17. Tulisiko kannustinjärjestelmällä edistää vertaistukipalvelujen tarjontaa erikseen määritellyille metsänomistajaryhmille, kuten uudet metsänomistajat, nuoret metsänomistajat, naismetsänomistajat, iäkkäät metsänomistajat tai muut erikoisryhmät? Jos niin, miten?
18. Muuta
 - kannustaminen tilus- ja omistusjärjestelyihin
 - kannustimin liittyvän hallinnon tehostaminen

Liite 4 Työpajan ryhmäjako

METSÄTALOUDEN KANNUSTEJÄRJESTELMÄ – TYÖPAJA 6.9.2016

Osallistujat ja ryhmäjako

1. Aki Hostikka, SMK
Erno Jarvinen, MTK
Esa-Jussi Viitala, Luke
Heikki Kalvila, UPM
Juuso Kalliokoski, MMM
2. Harri Hänninen, Luke
Ilpo Puputti, METO – Metsäasiantuntijat ry
Ilpo Greis, Tapio
Jaakko Temmes, Pääkaupunkiseudun metsänomistajat
Tuomo Turunen, Metsäpalvelu Turunen
Kaisa Kuukasjärvi, Liikenne ja viestintäministeriö
3. Jari Yli-Talonen, MHY
Jouni Väkevää, Metsäteollisuus ry
Jussi Leppänen, Luke
Kari Pilhjerta, Verohallitus
Saara Lilja-Rothsten, Tapio
Simo Jaakkola, Koneyrittäjät
4. Juho Rantala, MetsäGroup
Juha Hakkarainen, MTK
Anna Rakemaa, SMK
Katja Matveinen, MMM
Samuli Joensuu, Tapio
Tiina Ryttilä, SMY;
5. Matti Mäkelä, MMM
Juhani Kumpusalo, MTK metsävaltuuskunta
Kari Kuusniemi, Stora Enso
Maarit Loiskekoski, YM
Veikko Iittainen, SMK
Olli Äijälä, Tapio
6. Tage Fredriksson, Bioenergia ry
Arto Koistinen, Tapio
Lea Jylhä, MTK
Marja Hilska-Aaltonen, MMM
Panu Kunttu, WWF
Ville Ovaskainen, Luke

Maistraatinportti 4A
00240 Helsinki
tapio@tapio.fi

www.tapio.fi